عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فِی الظَّاهِرِ اَیْضًا و دوم از جہت مشابہت صورت زانکه
ایشان یعنی حضرت حسنینؑ بودند گویا دو تصویر آن حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
در ظاہر نیز یعنی چنانکه در سیرت و باطن مشابہ و مانا بحضرت رسالتؐ بودند در صورت
و ظاہر نیز مشابہت و مماثلت بآن حضرت داشتند و سند این مشابہت ست که
میفرمایند فَقَدْ اَخْرَجَ الْبُخَارِیُّ عَنْ اَنَسٍ قَالَ لَمْ یَکُنْ اَحَدٌ اَشْبَہَ بِالنَّبِیِّ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَقَالَ فِی الْحُسَیْنِ اَیْضًا
کَانَ اَشْبَہَهُمْ بِرَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ پس تحقیق روایت
کرد بخاری از انس که گفت نبود ہیچکس مشابہ ترین مردم با نبی صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم از حسنؑ بن علیؑ و گفت در حق حسینؑ نیز که بود مشابہ ترین مردم با رسول خدا
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم یعنی حضرت امام حسنؑ و ہمچنان جناب امام حسین علیہما السلام
اشبہ الناس در صورت با حضرت رسالت علیہ الصلوۃ والتحیۃ بودند و چون
تشبیہ در روایت بخاری مصوّب بصورت اجمال و نیز اطلاق صیغہ تفضیل بر ہر دو
از حضرت حسنینؑ بظاہر موہم اشکال بوده برای تفصیل اجمال و حل اشکال تعرّض
بحدیث ترمذی میرود وَرَوٰی هٰذَا الْحَدِیْثَ مُفَصَّلًا اَلتِّرْمِذِیُّ
عَنْ عَلِیٍّ کَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهٗ وَصَحَّحَهٗ قَالَ اَلْحَسَنُ اَشْبَہُ بِرَسُوْلِ اللّٰهِ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ مَا بَیْنَ الصَّدْرِ اِلَی الرَّاْسِ وَالْحُسَیْنُ اَشْبَہُ بِالنَّبِیِّ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فِیْمَا کَانَ اَسْفَلَ مِنْ ذٰلِکَ و روایت کرد این حدیث
را مفصل ترمذی از علی کرم اللہ وجہہ و تصحیح کرد آنرا گفت حسنؑ مشابہ تر بود با رسول خدا
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از سینہ تا سر و حسینؑ مشابہ تر بود با رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم
در چیزیکه فروتر از صدر ہست یعنی در جہت فوقانی بدن حضرت امام حسنؑ و در جہت تحتانی بدن
حضرت امام حسینؑ مشابہت تمام با رسول خدا علیہ الصلوۃ والسلام داشتند پس حضرات حسنینؑ باعتبار

عرض ماجرا نمایند خدا داند که از دست جور ابن زیاد بر سر وقت ما چه رود باز مبالغه در بردن آنجناب نزد ابن زیاد بکار برده تا آنکه از طرفین کلام بطول انجامید و سلسلهٔ سخن از جانبین دراز کشید قصه کوتاه چون حضرت امام رضی حر دریافت عنان عزیمت از کوفه برتافت و سائق و قائد قضا و قدر کشان کشان آنجناب را بکربلا انداخت حالا این واقعه شیندنی و کار گذاری تقدیر دیدنیست فَانْحَرَفَ الْحُسَيْنُ عَنْ طَرِيقِ الْكُوفَةِ اِلَى كَرْبَلَاءَ وَنَزَلَ بِهَا فِي الْيَوْمِ الثَّانِي مِنَ الْمُحَرَّمِ سَنَةَ اِحْدٰى وَسِتِّيْنَ وَلَمَّا نَزَلَ سَأَلَ عَنِ اسْمِهَا فَقِيْلَ هٰذَا مَوْضِعٌ يُقَالُ لَهٗ كَرْبَلَاءُ فَقَالَ مَوْضِعُ كَرْبٍ وَبَلَاءٍ فَنَزَلَ الْقَوْمُ وَحَطُّوا الْاَثْقَالَ وَنَزَلَ الْحُرُّ وَ قُبَالَةَ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ بِاَرْضِ كَرْبَلَاءَ پس بازگشت حسینؓ از راه کوفه و متوجه شد بسوی کربلا و رسید دران بتاریخ دوم محرم سال شصت و یکم و هرگاه رسید پرسید از نام آن مکان پس گفته شد که این مقام ست که آنرا کربلا گویند پس گفت که این جای کرب و بلاست پس فرود آمدند قوم و انداختند بارها را و فرود آمد حر و لشکرا و مقابل حسین رضی الله عنه بزمین کربلا در ترجمه طبری وغیر آن نویسند که چون حسینؓ بکربلا رسید حر بن یزید ریاحی بطریق خیرخواهی عرضه داشت که اینک فوج دیگر فرستادهٔ ابن زیاد میرسد جناب را میگذارم که شبا شب کوچ کرده به جانب دیگر روند چنانچه آنجناب کوچیده تمام شب قطع مسافت فرمود چون سپیدهٔ صبح دمید دیدکه بهمان زمین کربلا وارد ست و گویند که این معامله تا هفت شب اتفاق افتاده که هر شب راه میرفت و باز دم صبح خود را بزمین کربلا می یافت تا آنکه کار بجائی رسید که شتر انرا می زدند از جای خود حرکت نمی کردند پس چار و ناچار

ایشان را اسباب موت بسوی ظالم سرکش در سلطنت زمان من وگویند که حضرت
ام سلمه بعد دریافت این ماجرا آنقدر گریسیت که از هوش رفت وتا دیری غشی براو طاری
ماند و اَخْرَجَ اَبُوْ نُعَیْمٍ عَنْ مَزِیْدَةَ بْنِ جَابِرِ الْحَضْرَمِیِّ عَنْ اُمِّہٖ قَالَتْ
سَمِعْتُ الْجِنَّ تَنُوْحُ عَلَی الْحُسَیْنِ وَهِیَ تَقُوْلُ شعر اَنْعِیْ حُسَیْنًا
هَبَلًا ٭ کَانَ حُسَیْنًا جَبَلًا ٭ وبرآورد ابو نعیم از مزیده بن جابر حضرمی از
مادر خود گفت که شنیدم که جن را که با آواز بلند گریه میکرد بر حسین ومیگفت که خبر
مرگ حسین میرسانم غمگین شده بود حسین با جمال وکوه صبر و استقلال پوشیده نماند
که سابق گذشت که مراد از نوحه درین مقام گریستن بیاد کرد اوصاف حمیده
وخصال پسندیده حضرت امام حسین علیه السلام ست نه نوحه متعارف ومرسوم
اهل بدعت وعمل زنان جاهلیت که آن باتفاق علما حرام ودر احادیث صحیحه
وعید شدید بران وارد ست وَاَخْرَجَ اَبُوْ نُعَیْمٍ مِنْ طَرِیْقِ لَهِیْعَةَ عَنْ
اَبِیْ قُبَیْلٍ قَالَ لَمَّا قُتِلَ الْحُسَیْنُ احْتَزُّوْا رَأْسَهٗ وَقَعَدُوْا فِیْ
اَوَّلِ مَرْحَلَةٍ یَشْرَبُوْنَ النَّبِیْذَ فَخَرَجَ عَلَیْهِمْ قَلَمٌ مِنْ حَدِیْدٍ
فَکَتَبَ سَطْرًا بِدَمٍ شعر اَتَرْجُوْ اُمَّةٌ قَتَلَتْ حُسَیْنًا ٭ شَفَاعَةَ جَدِّهٖ
یَوْمَ الْحِسَابِ ٭ وبرآورد ابو نعیم از طریق عبد الله بن لهیعه که محدث مشهور است
از ابی قبیل گفت که هرگاه شهید شد حسین بریدند سر او را ونشستند در اول
منزل می نوشیدند نبیذ را پس برآمد برایشان قلمی از آهن پس نوشت سطری
از خون آیا امید میدارند گروهی که کشتند حسین را شفاعت جد او بروز حساب
یعنی چون سر مبارک جناب سید الشهدا را بریده پیش یزید بن معاویه بسوی شام
می بردند همین که در اول منزل رسیدند وبخوردن نبیذ تر مشغول شدند دیدند که قلم
آهنی از غیب پدیدار شد وسطری یعنی بیت مرقوم را بخون نوشت وبعضی گویند

سُورَةَ الْكَهْفِ حَتّٰى بَلَغَ قَوْلَهُ تَعَالٰى أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ

سورۂ کہف جب اس آیت پر پہنچا کہ کیا تو نے جانا کہ اصحاب کہف

وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا أَنْطَقَ اللّٰهُ الرَّأْسَ بِلِسَانٍ ذَرِبٍ

اور رقیم ہماری نشانیوں قدرت سے اعجوبہ تھے تو گویا کردیا اللہ نے سر مبارک کو بزبان فصیح

فَقَالَ أَعْجَبُ مِنْ أَصْحَابِ الْكَهْفِ قَتْلِي وَحَمْلِي وَأَخْرَجَ أَبُو نُعَيْمٍ

پھر کہا سر مبارک نے عجب تر ہے اصحاب کہف کے قصے سے قصہ قتل میرے کا اور اوٹھائے لیے پھرنا اور روایت کی ابو نعیم نے

مِنْ طَرِيقِ ابْنِ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي قَبِيلٍ قَالَ لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ احْتَزُّوا

طریقے ابن لہیعہ سے اوسنے ابی قبیل سے کہا کہ جب شہید ہوئے حسینؑ اور سرمبارک کو

رَأْسَهُ وَقَعَدُوا فِي أَوَّلِ مَرْحَلَةٍ يَشْرَبُونَ النَّبِيذَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ

کاٹ کر شام کی طرف روانہ ہوئے اور پہلی منزل پر بیٹھے پیتے تھے خرمے کا شیرہ کہ اتنے مین نمود ہوا عجیب سے

قَلَمٌ مِنْ حَدِيدٍ فَكَتَبَ سَطْرًا بِدَمٍ * شعر

ایک آہنی قلم اوسنے لکھا خون سے یہ شعر

أَتَرْجُو أُمَّةٌ قَتَلَتْ حُسَيْنًا * شَفَاعَةَ جَدِّهِ يَوْمَ الْحِسَابِ *

شبیر کے قاتل کیا فردائے قیامت مین + امید ہے رکھتے ہین نانا کی شفاعت کی

خاتمة الطبع

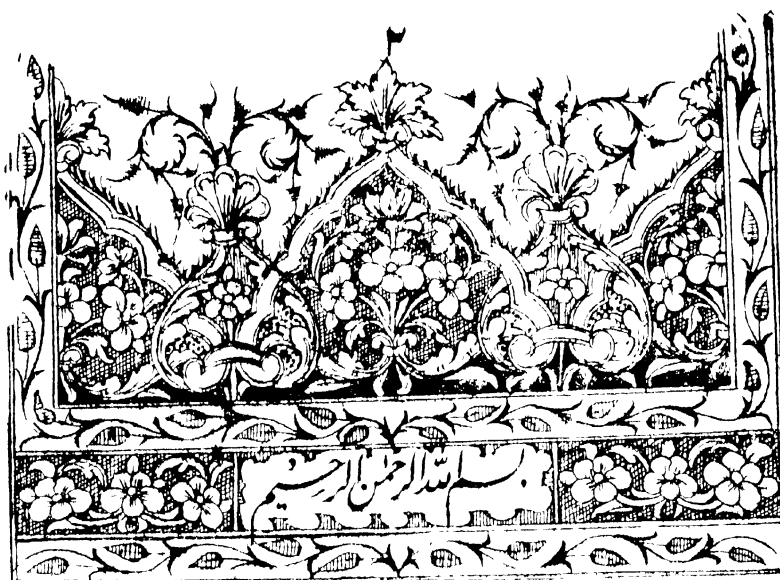
ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات

از مصنفات جناب شاہ سلامت اللہ شارح سر الشہادتین مولانا شاہ عبدالعزیز قدس سرہ السامی

حسب ایمای سامی حضرت اکرمی محمد بشیر الدین حافظ محمد عبد الستار خان سلمہ اللہ المنان

در مطبع اسدی واقع لکھنو طبع شد

الحمد لمن افاض علی الشهداء سحاب الرحمة من السماء واعطاهم نعیم الجنان فلهم روح وریحان واحیاهم حیوة لا یحوم حولها فناء ولا زوال ولا نقصان فهم فی عیشة من الرضوان والصلوة والسلام علی خیر من شهد لدعوة الخلق الی الحق بصدق البیان فهو الذی لیس کمثله شیء من الملک والانس والجان وهو عین الاعیان وعلی آله واصحابه الذین جاهدوا فی سبیل الله وبذلوا اموالهم وانفسهم ابتغاء وجه الرحمن فاولئک علیهم الصلوات من ربهم ورحمة وغفران وهم هداة سبیل الایمان والعرفان اما بعد بر کسانیکه سلوک طریق هدایت برگزیده ودامن افکار از خس وخاشاک ضلالت برچیده اند مخفی ومستتر نخواهد بود که ماجرای شهادت جناب سبطین طیبین حضرت حسنین علیهما التسلیمات والتحیات که الحسن والحسین سیدا شباب اهل الجنة طغرای فرمان مناقب شان ست وهذان ابنای وهما ریحانتای من الدنیا گلی از گلستان فضائل این هردو منیع الشان خاصة سانحه کربلا و واقعه شهادت جناب سید الشهدا علیه الوف من التحیة والثناء الغر که عقول عقلا دران متحیر وهر کسی از اهل خرد در اکتناه آن گم کرده پا از سرست که

دہ طلبکان دوش نبی باشان محبوبیتی کہ نسبت با محبوب خدا یعنی حضرت سید الانبیا
علیہ افضل الصلوات من الملک الاعلی داشتند روی اینہمہ مصیبت ہلویدند
و تجشم ابتلا در خصوص شہادت کشیدند این را چہ باید گفت چہ معاملات عاشقانہ
یکسرست وحالات معشوقانہ دیگر **شعر** گل را چہ غم کہ بر سر تخت تجمل ست ؛
ہر جا غیست بر دل مجروح بلبل ست ؛ پس سلفا و خلفا از علما و فضلا سخنہا
درین باب گفتہ و در تحقیق در سلک بیان سفتہ اند لیکن سخنی کہ رہ بجای رساند
و حرفیکہ دل سامع بآن قانع شود بجز کلام بلاغت نظام قدوۃ المحدثین اسوۃ المفسرین
زبدۃ الاصولیین والفقہاء والمتکلمین مولانا و استاذنا حضرت شاہ عبد العزیز
دہلوی تغمدہ اللہ بالرحمۃ والغفران واسکنہ فی اعلی فرادیس الجنان کہ ذات ملکی
صفاتش بغایت اشتہار در اقطار امصار و دیار مستغنی از تعریف و بی نیاز
از توصیف افتادہ قرع صماخ نکردہ کہ در رسالہ سر الشہادتین پردہ از روی این راز
سربستہ کشودہ و این سر مکتوم را چنان وانمودہ اند کہ کتب متداولہ علما از ان
عاری و اسفار متطاولہ فضلا از ان خالی ست و رسالہ مزبورہ باکمال بلاغتی کہ دارد
ہر چند برای ایضاح مرام و کشف مقصود کلام کافی و وافی ست لیکن چون شاہد
تعبیہ بحجلہ عبارات عربی جاگزین و تالیفش بعنوان متین ہمقرین گشتہ منفعت
عامہ و افادت تامہ داعی بر تفسیر و تفصیلش بزبان فارسی آمد تا نفعش عام و فائدہ
ان تمام باشد لہذا فقیر نامہ سیاہ سلامت اللہ کہ بفحوای این شعر **شعر**
فی الجملہ نسبتی بتو کافی بود مرا بلبل ہمین کہ قافیہ گل شود بس ست
روزی چند ملازم صحبت با افادت جناب استاذ البریہ ماندہ گلہای تدقیق در دریای
تحقیق ماندہ خواست کہ بذریعہ ترجمہ رسالہ مسطورہ باستحصال نسبتی کہ ذرہ را
با آفتاب ست بپردازد و باکتساب این سعادت علم افتخار برافرازد چنانچہ باوجود

ضیق فرصت از کثرت مشاغل دراندک مهلت بانصرام این مهم پرداخته و در بعضی
از مقامات باضافه روایات پرداخته و بجائیکه مناسب بوده باب تفصیل
برروی جمال الشهود این ترجمه راموسوم به **تحریر الشهادتین** نموده آنا آشرع
فی المقصود متوکلا علی مفیض الخیر والجود دائم و ولی التوفیق والهدایة وعلیه
التوکل فی البدایة والنهایة قال الاستاذ العلامة انار الله برهانه وافاض
علینا فیضانه **اِعْلَمْ** رَحِمَكَ اللّٰهُ تَعَالٰی اَنَّ الْكَمَالَاتِ الَّتِیْ افْتَرَقَتْ
فِی الْاَنْبِیَاءِ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ قَدِ اجْتَمَعَتْ فِیْ نَبِیِّنَا صَلَّی اللّٰهُ
عَلَیْهِ وَسَلَّمَ بدان رحم کناد بر تو خدا یتعالی البته کمالاتی که متفرق و
منتشر بودند در ذوات پیغمبران علیه السلام همه بتحقیق مجتمع و فراهم شدند
در ذات پیغمبر ما علیه الصلوة والثنا وتفصیل این اجمال ست که ارشاد شد
فَقَدْ اُعْطِیَ الْخِلَافَةَ كَمَا اُعْطِیَ اٰدَمُ وَدَاؤُدُ عَلَیْهِمَا السَّلَامُ
وَاُعْطِیَ الْمُلْكَ كَمَا اُعْطِیَ سُلَیْمَانُ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَاُعْطِیَ الْحُسْنَ
كَمَا اُعْطِیَ یُوْسُفُ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَاُعْطِیَ الْخُلَّةَ كَمَا اُعْطِیَ
اِبْرَاهِیْمُ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَاُعْطِیَ الْكَلَامَ كَمَا اُعْطِیَ مُوْسٰی
عَلَیْهِ السَّلَامُ وَاُعْطِیَ الْعِبَادَةَ كَمَا اُعْطِیَ یُوْنُسُ عَلَیْهِ
السَّلَامُ وَاُعْطِیَ الشُّكْرَ كَمَا اُعْطِیَ نُوْحٌ عَلَیْهِ السَّلَامُ
پس بتحقیق داده شد خلافت و نیابت را چنانکه داده شده آدم و داؤد علیهما السلام
و داده شد ملک و سلطنت را چنانکه داده شد سلیمان علیه السلام و داده شد
حسن و جمال را چنانکه داده شد یوسف علیه السلام و داده شد خلت و اتحاد را
چنانکه داده شد ابراهیم علیه السلام و داده شد کلام و خطاب را چنانکه داده شد
موسی علیه السلام و داده شد عبادت و طاعت را چنانکه داده شد یونس علیه السلام

و داده شد شکر را چنانکه داده شد نوح علیه السلام مخفی و مستتر مباد که بعضی را از
انبیای کرام وصفی و لقبی خاص ست که باعث امتیاز و موجب اختصاص او از
دیگری افتاده چنانکه وصف خلافت که عبارت از نیابت حق در تبلیغ احکام شرع
و ترویج امور دینیه و سیاست است و تدبیر مملکت و انتظام عالم و اصلاح حال
بنی آدم و دیگر امور متعلقه به صلاح معاش و معاد بندگان خداست و وصف ملک
و سلطنت که عبارت از ریاست عامه و حکومت تامه ست و وصف حسن و جمال
که عبارت ست از تناسب اعضا و صباحت خد و رشاقت قد و ملاحت رنگ و لطافت
بدن و خوبی چشم و بینی و دیگر کیفیات و شیونات محبوبان که نه در قیاس و تخمین
عقل و دانش گنجد و نه بمیزان اندازه وهم و گمان سنجد و وصف خلت که عبارت
از یار جانی و دوست روحانیست که تعبیرش بیکجان و دو قالب کرده اند
و این معنی شانی از شیونات خلت انسانی ست اما نسبت بحضرت حق جل و علا
این مرتبه عظمی و عطیه کبری بجائی رسیده که قابل شرح و بیان نیست چنانکه گفته اند
که این معنی بحت و کیفیت صرف ست که تعبیر و عنوانش از لوث تعلق با قوالب
الفاظ پاک و صاف برآمده و وصف کلام که مبنی از تشریف همکلامی با علام ست
و وصف عبادت که بظاهر مشعر از اظهار و تضرع و عجز و خضوع و خشوع عبد و عظمت
و جبروت معبود ست و در حقیقت استهلاک هستی عبد در هستی حق ست که نقش
ماسوای معبود در نظر عابد نماند بلکه پیش ظهور نور معبود عابد هم در میان نباشد
و وصف شکر که مراد از قضای حق ست بدون صرف اعضا و جوارح و قلب و
روح در امریکه مخلوق برای آن شده حاصل نشود بلکه اگر تعبیرش بفنای شاکر
در بقای منعم نمایند اولی و انسب باشد بالجمله وصف خلافت که موصوف بآن
آدم و داود بودند چندانکه ملقب به خلیفة الله گشتند و ملک و سلطنت که از داود

غالب حضرت سلیمان ست حسن وجمال که ضرب المثل بآن یوسف شده اند خلت
واتحاد که مشتهر باتصاف آن ابراهیم خلیل الله گشتند وکلام که بلقب کلیم الله کاشف
از صوفیت موسی بآنست عبادت وطاعت که یونس باتصاف آن مشتهر اند
وشکر که آنرا نامزد نوح کرده اند مجموعهٔ این صفات وگلدستهٔ این کمالات ذات
معدن حسنات آن سرور کائنات علیه الصلوات والتسلیمات ست خوش گفت
آنکه گفت شعر حسن یوسف دم عیسی ید بیضا داری * آنچه خوبان همه دارند تو
تنها داری * بلکه اگر دیدهٔ بصیرت واشود ونظر بغور وامعان رود حضرت
ختم المرسلین علیه الصلوة والسلام شریک غالب در جمله اوصاف کمال برآمده
علم قصب السبق ربانی درین میدان برافراشته قدم اعجاز توام را از سائر انبیا
فراتر گذاشته اند بنی بینی آدم وداود اگر ملقب بخلیفة الله ساختند نوبت
خمار رسول الله پنجگانه بنام نامی نواختند عفریتی اگر تخت بلقیس بدرگاه سلیمان
حاضر نمود حق جل وعلا بخطاب سرور انبیا در مقدمهٔ حضرت زینب زوجناکها
فرمود زنان مصر بمشاهدهٔ جمال یوسف اگر دست بجائی ترنج بریدند مردان عرب
در آئینهٔ کمال مطلق صورت من رآنی فقد رای الحق دیدند ابراهیم اگر لباس
خلت پوشید محمد قبای محبوبیت در بر کشید موسی اگر کلام حق بر طور از دور
شنید خیر البشر حق را بر عرش از نزدیک به دیده سر دید مشتهر بعبادت اگر
یونس بن متی ست فاذا فرغت فانصب منشور مصطفی ست نوح بشکر اگر
مشهور ست احمد در صبر وشکر هر دو مشکور المختصر هر جمالی وکمالی که بسائر انبیا داده اند
همان وبهتر از ان بسرور انبیا داده اند چنانچه صفات مذکوره که فرادی فرادی در
ذوات حضرات انبیا رنگ ظهور گرفتند اجتماع وازدواج آنها در یک ذات
پاک آن سرور عالم فخر بنی آدم صلی الله علیه وآله وسلم جلوهٔ دیگر وکمالی آخر پیدا کرد

لیکن چون اشتراک دیگران عائق از تفرد و امتیاز کلی و اختصاص جملگی ست
آن حضرت خاتم نبوت و رسالت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم را مخصوص و ممتاز بدیگر
اوصاف و کمالات ساختند تا شاہد افضلیت بی پردہ بر منصۂ ظہور جلوہ گر دیدند
و نقش اشرفیت بی شائبۂ خفا و اختفا بر نگین شہود نشینند لہذا اضافہ می شود و قد
زِيدَتْ لَهُ كَمَالَاتٌ أُخَرُ مِنْ أَنْوَاعِ الْوِلَايَاتِ وَالْمَحْبُوبِيَّةِ الْمُطْلَقَةِ
وَالْاِصْطِفَاءِ الْمُطْلَقِ وَالرُّؤْيَةِ وَالْقُرْبِ الْاَتَمِّ وَالشَّفَاعَةِ الْعُظْمٰى
وَالْجِهَادِ مَعَ اَعْدَاءِ اللّٰهِ اِلٰى غَيْرِ ذٰلِكَ مِنَ الْكَمَالَاتِ كَالْعِلْمِ الْوَسِيْعِ
وَالْعِرْفَانِ الْاَتَمِّ وَالْقَضَاءِ وَالْفُتْيَا وَالْاِجْتِهَادِ وَالْاِحْتِسَابِ وَالْقِرَاءَةِ
وَغَيْرِهَا و بتحقیق زیادہ کردہ شد برای آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
کمالات دیگر از اقسام ولایات و تصرفات و محبوبیت مطلقہ و برگزیدگی مطلق
و دیدار حق و قرب تمامتر و شفاعت عظمی و جہاد و محاربہ با دشمنان خدا و غیر این
کمالات کمالات دیگر ہم اضافہ شد ہمچو علم وسیع و عرفان اتم و قضا و فتوی
و اجتہاد و احتساب و قرارۃ قرآن و غیر آن باید دانست کہ ولایت عبارت
ست از تصرف در ثقلین و قرب و منزلت نزد رب المشرقین رب المغربین
و این تصرف عام و قرب تمام متنوع بانواع کثیرہ و منقسم باقسام عدیدہ است
کہ بیان تفصیلی آن بر صفحۂ دارین و صحیفۂ کونین ہم ثبت نمی تواند شد و ازینجاست
کہ الولایۃ افضل من النبوۃ گفتہ اند یعنی جہت ولایت نبی کہ عبارت از معاملہ
راز و نیاز با خدا و قرب تمام با مولی ست افضل از جہت نبوت ست کہ مراد از
مشغولی با خلق برای تبلیغ احکام الٰہی ست و محبوبیت مطلقہ بغیر ازان ست
کہ جملہ اقوال و افعال و اعمال و احوال در ظاہر و باطن محبوب و مرغوب حق باشد
و تمامی امور متعلقہ با دین و دنیا بلکہ خود وش سر تا سر مقصود و مطلوب حضرت مطلق گردد

واصطفای مطلق که ابظاهر تفسیر محبوبیت مطلقه است در واقع بمثابه بینه وبرهان
آنست که چه محبوبیت ملازم مقبولیت ست پس مقبول مطلق البته محبوب مطلق
باشد فلهذا تقدیم محبوبیت بر اصطفا اختیار افتاده تا ترتیب وضعی میانه دعوی
ودلیل موافق ترتیب طبعی بظهور آید وملاحظه تقدم وتاخر فیما بینهما هیچگونه از
دست نرود در رویت که عبارت از دیدار حق ست تحقیق همین ست که در شب
معراج بدیده سر ست داده و قرب اتم که کریمه دَنیٰ فَتَدَلّٰی فَکَانَ قَابَ قَوْسَیْنِ
اَوْ اَدْنٰی تفسیر آنست هر چند حسب متعارف زیاده بر اتصال دو قبضه کمان که
باهم پیوسته باشد واضافه بر تعانق دو کس متعانق که هر یکی هم آغوش بدیگری
گردد قرار داده شد لیکن قرب واتصالی که مقدمه آن آیه وافی هدایه سُبْحَانَ الَّذِیْ
اَسْرٰی بِعَبْدِهٖ لَیْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَی الْمَسْجِدِ الْاَقْصٰی باشد نسبت بذات
منیعی که متعالی از جسم ومکان ولوازم آنست مقامی ست که بپای
عقل وشعور تا آنجا نتوان رسید وشاهد این مرتبه را بهزار طلاقت وذلاقت
در آغوش نباید کشید جائیکه مثل روح الامین بقرب ومنزلتی که دارد مضمون
این شعر اگر یکسر موی برتر پرم ؛ فروغ تجلی بسوزد پرم ؛ زبان کشاید
طائر اوهام واوهام ناسوتیان بل ملکوتیان را چه یارا که آنجا پرواز کشاید
وشفاعت عظمی که مقدمه آن نجات از تجلی دخانی که جمله انبیای کرام درین
ضغیطه بحر استظلال بحمایت خاتم نبوت مفرے ندیده اند وخاتمه آن استخلاص
سائر عصاة مومنین از نار جهنم ست که رضای شفیع المذنبین بمنطوق ولسوف
یعطیک ربک فترضی بدون آن نگفته اند خود ظاهرست وبرهمگنان باهرو
جهاد با دشمنان خدا اختصاصی ست که احدی از انبیا غیر آنحضرت علیه الصلوة
والسلام بنفس نفیس خود بآن مامور نشد واین کمالی ست که مشعر از منتهای شجاعت

که کلام معجز نظام أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِب أَنَا ابْنُ عَبْدِ المُطَّلِب بحذافیره بران گواه است
و علم وسیع که فحوای علمت علم الاولین والآخرین گلی ازین گلستان (تمامی آن) ست و ندای
فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ شمیمی ازین بوستان خارج از نطاق ناطقهٔ انسان و کمال
عرفان اتم از تقدمهٔ قرب اتم ظاهر چه هر قدر که مقاربت بیشتر معرفت زیاده تر و
چون قرب اتم بجائی رسید که کنه آنرا بدیدهٔ عقل دوربین نتوان دید پس عرفان
اتم هم بمرتبهٔ فائز که هوش و حواس از ادراک آن عاجز و منصب قضا که عبارت
از رفع قضایا و قطع تنازع میانهٔ بندگان خداست از ملاحظهٔ خلق کریم و لطف
عمیم آن مصلح کل و هادی سبل پیدا و هویدا که متخاصمین هنگام فیصله در حق و
باطل بجز صورت رضا در مرآت دلها نمیدیدند و غیر از آمنا و صدقنا شاهد قال
را در آغوش بیان نمی کشیدند و قانون فتوی از نظارهٔ شواهد کتب احادیث
و سیر نضارت بخش ابصار ناظران ست و دستور العمل برای قاضیان و مفتیان
و اجتهاد هدایت بنیاد که وحی باطنی عبارت از آن ست بعد انتظار وحی بضرورت
فوت حادثه عمل بآرای بیضاضیای مبتنی بران و قاعدهٔ کلیه برای جزئیات اجتهاد
جملهٔ مجتهدان و احتساب که معاملهٔ محاسبه بندگان بندگان و جزا و سزا مبتنی بر آنست
ابواب حدود و قصاص و جنایات و تعزیرات منادی بآن و کمال قراءت
که مشتمل بر صورت تجوید و وجوه اختلاف کلمات و حروف قرآن ست به تفاصیل
قراءت سبعه و غیر آن مستغنی از بیان اما غیر این کمالات کمالاتی دیگر که در ذات
آن مجمع کمالات ثابت کرده اند پس منجمله آنچه متعلق بجسم شریف ست این ست
که از پس پشت همچو پیش رو دیدندی و در شب تاریک مانند روز روشن میدیدند و
این تسویه دلیلی ست روشن بر آنکه بدن لطیف عنصر لطیف گویا روح مجسم
بوده که کارفرمائی قضا از شیرهٔ ارواح مقدسه ترکیب داده ابواب انوار مطلق

بر روی آن گشاده تر قوت بصارت بجائی رسیده که هنگام بنای مسجد مدینهٔ منوره کعبهٔ
معظمه را بچشم سر دیده سمت قبله راست فرمودند و باز و دستارهٔ عقد ثریا بی شائبهٔ
تکلف بدیدهٔ ظاهر شمار می نمودند درین مقام تماشا کردنی ست که نگاه معجز انتباه
در حقیقت دوربین حق بینی بوده که هر کجا که میرسید کار خود میکرد و کمال سماعت
بحدی بود که روزی در مجمع صحابه جلوه فرما بودند که ناگاه بطرف آسمان نگاه فرموده
ارشاد کردند که ایندم صدای افتتاح بابی از ابواب آسمانی که پیشتر ازین مفتوح
نگشته بگوش من رسید و ازان باب هفتاد هزار ملائک برای متابعت سورهٔ
انعام جهت نزول از آسمان بسوی زمین کشید ازین حدیث قوت شنوائی و
بینائی هر دو یافتنی ست که هر قدر که بآن حضرت علیه الصلوة والتحیة عنایت شده
نصیب دگری نگشت و کمالاتی که مخلوط بلعاب دهن بوده خود مشهورست چنانچه
شفای درد چشم حیدر صفدر بروز خیبر از تطلیهٔ بزاق شریف دست داده و رفع
تشنگی امام ثانی از ائمه اثنا عشر از برکت لیسیدن (مالیدن آب دهن ۱۲) لسان اعجاز بیان اتفاق
افتاده که تمام روز از سیرابی روی آب ندیدند و روز عاشورا در واقعهٔ کربلا اطفال
اهلبیت عظام همین معجزه را در سلک تجربه علی الدوام میکشیدند و حلاوت آب دهن
که شان عسل شکسته و آب حسرت را در گلوی قند مکرر گره بسته چنان بود که یکقطره
ازان آب شور چاه انس بن مالک را شیرین و خوشگوار فرمود و از حسن و جمال
و براقت و لمعان نور کمال چگویم که غالب بر ضیای ماه تمام افتاده چنانچه
روایت براء بن عازب بران گواه هست که در شب ماه آن حضرت علیه الصلوة
والسلام را حلهٔ سرخ پوشیده دیدم نظری بطرف آن حضرت و نظری بجانب
ماه میکردم سنجیدم (اندازه برداشتم ۱۲) که لمعان نور آنحضرت غالب بر روشنی ماه بوده ازینجاست که گفته اند

شعر تو بدین جمال و خوبی بر طور اگر خرامی + ارنی بگوید آن کس که بگفت لن ترانی

وحال لطافت ونظافت کف وعطر بیزی وعنبر فشانی شمیم بدن از حدیث انس بن مالک حالی ارباب خبرت واصحاب بصیرت ست که وما مسست دیباجة ولا حریرا الین من کف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ولا شممت مسکا ولا عنبرا اطیب من رایحة النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم یعنی نرمی کف آنحضرت علیہ الصلوة والسلام زیادہ تر از دیبا وحریر بودہ وشمیم خلد نسیم بدن مبارک باب تفضیل بر روی مشک وعنبر کشودہ وازینجاست کہ از ہر کوچہ وکو کہ میگذشتند رہگذر تمام معنبر ومعطر میگشت حتی کہ ہمین علامت ونشان پس ماندگان تا حضور آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میرسیدند علی ہذا القیاس دیگر کمالات بدنی کہ بیانش بسطی در کلام خواہد اما در ورای این قسم کمالات پس کمال شق قمر خود اظہر من الشمس ست کہ از عرب تا ہند اشتہار یافتہ چندانکہ راجہ سراندیپ کاربند تصدیق این سانحۂ غریبہ از برہمنان شاستردان شدہ مشرف باسلام گردید وراجہ بھوج حاکم دکن وقت شب خودش این معجزہ را بچشم سر دید وکمال سیر معراجی وسواری براق وگذشتن از سدرة المنتہی ورسیدن تا قاب قوسین او ادنی بمنطوق سورۂ اسری عیان ست وعیان راچہ بیان وکمال اول برآوردن سر از قبر بروز محشر وحصول افاقہ از بیہوشی از ہمہ پیشتر وسوار براق وبودن ہفتاد ہزار ملائک در جلو وبجانب راست عرش برکرسی نشستن وبمقام محمود مشرف گشتن ولوای الحمد در دست دادن وحضرت آدم را با ذریت در ظل آن لوا گذاشتن واولین گذر از پل صراط فرمودن وسابق بر ہمہ در بہشت کشودن وبمرتبہ وسیلہ کہ فوق آن ہیچ مرتبہ متصور نیست اعزاز یافتن ودر مقام شفاعت مخلی بالطبع شتافتن ہمہ مخصوص بسرور انبیا علیہ الصلوة والثنا ست مجملا استیفای کمالاتی کہ از دائرۂ تخمین وتجویز بیرون ست

واحصای صفاتی که از دورهٔ تحریر و تقریر افزون ست کار قلم زبان و زبان قلم نیست پس همان بهتر که علم اختصار درین فضای ناپیدا کنار برافراخته دهان بیان را بمضمون مصراع مشهور رطب اللسان باید ساخت یعنی ع بعد از خدا بزرگ توئی قصه مختصر ٭ متوهم نشود که اتصاف ذات سرور کائنات صلی الله علیه و آله وسلم بجمله کمالات مسلم لیکن کمال شهادت که بفحوای خبر صدق اثر وددت انی اقتل فی سبیل الله ثم احیی ثم اقتل ثم احیی ثم اقتل باین قدر اهتمام از روی حصول و انصرام آن مید اشتند بمعرض التوای ماند زیرا که استدراک همین سخن ست که بقلم براعت رقم میرود ولکن بقی له کمال لم یحصل له بنفسه وهی الشهادة لیکن باقی ماند آن حضرت را کمالی که حاصل نگشت آنجناب را بذات خود و آن شهادت ست و چون عدم حصول چنین کمال محبوب و مرغوب بنفس نفیس بی چیزی نباشد سخن در کشف این راز میرود السر فی عدم حصولها له بنفسه صلی الله علیه وسلم انه لو استشهد فی الحرب ادی ذلک الی کسر شوکة الاسلام واختلال الدین و سر در عدم حصول شهادت بنفس نفیس آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم اینست که اگر شهادت می یافت در معرکهٔ جنگ میرسانید آن شهادت نوبت بکسر شوکت اسلام و اختلال دین متین نمیدانی که در غزوهٔ احد از تمثل شیطان بتمثال جعال بن سراقه و تفوه او بهجر کذب اثر الا ان محمدا قد قتل چها چها از حیص و بیص که در لشکر اسلام نیفتاد و کدام کدام تفرق و انتشار که در جنود نصرت و فود رو ندادو هرگاه چنین مضمون کذب مقرون در آنکه شهرت یافته موجب انقلاب عظیم گردد و قضیه فتح و نصرت ... س با نهزام ... شود رود اد سطابق واقع را معاذ الله قیاس باید کرد

که کارنا بکجا رساند و حال شهادت دفعی و سری غیر ازین نیست که ارشاد می شود
وَلَوِ اسْتُشْهِدَ غِيلَةً وَسِرًّا كَمَا وَقَعَ لِبَعْضِ خُلَفَائِهِ لَمْ يَشْتَهِرْ أَمْرُ
شَهَادَتِهِ اگر شهید میگشت ناگهان و پوشیده چنانکه واقع شد برای خلفای
او اشتهار نمی یافت امر شهادت و ماجرای شهادت بعض خلفا که مراد ازان
حضرت عمر و عثمان و علی رضی الله عنهم داشته اند بسبیل اختصار اینست
که حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در مدینه طیبه تو مسجد نبوی اشتغالی
بامامت نماز فجر داشتند که ناگاه فیروز مجوسی که او را ابو لؤلؤ می گفتند از
مدتی در کمین بوده انتظار فرصت وقت میداشت در عین مشغولی نماز فرصت
یافته از کارد دو سر دو سه ضربه بر شکم آنحضرت زده اولین رخنه در بنای
اسلام انداخته روی خود را بدوده جهنم تیره و سیاه ساخت پس آنحضرت
زخمهای کاری خورده همانجا بصبر و تحمل نشسته عقد استخلاف امامت نماز
را در همان حالت بگردن عبد الرحمن بن عوف بستند بعد ازانکه آنجناب را
بخانه آوردند بنادیه وصایا و تعمیل شوری پرداخته روز سوم که یکشنبه غره
محرم الحرام سنه بست و چهارم از هجرت نبوی بوده شربت شهادت خورده
بفردوس اعلی شتافتند اما قصه شهادت حضرت ذو النورین رضی الله عنه پس این
سانحه در حقیقت مقدمة الجیش واقعه کربلا و نموذج آن در وقوع مصیبت
و بلاست که انچه از جوش مصائب بر سر وقت خلیفه عصر ریختند صبر و تحمل بر ان
که محض بداعیه حقن دمای کلمه گویان بوده خارج از طوق السان ست خلاصه
بعد نماز جمعه هیزدهم ذیحجه چندکس از شور بختان بلوائیان مصر از بام همسایه
در منزل شریف رسیده در حین مشغولی بتلاوت قرآن شربت شهادت بآب
شمشیر در گلوی تشنه آن مظلوم ریخته دست خود را بدامان دوزخ آویختند

چنانچه سرخی خون آنحضرت شنجرفی کریمه فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم که دم شهادت نوبت تلاوت بآن وهمان آیه آنوقت جاری بزبان بوده گردید وهنوز باوجود انقراض زمان ومرور دهور همان اثر خون دران مصحف که مشهور بمصحف امام ست موجود و در نظر خواص وعوام مشهود و این سانحه یعنی افتادن خون حضرت عثمان بر آیهٔ مذکوره ورنگین شدن آن آیتی ست از آیات الٰهی که تفسیرش محتاج شرح وبیان نیست ومختصری از واقعهٔ شهادت حضرت شیر خدا یعنی جناب علی مرتضی علیه التحیة والثنا اینست که از عادات شریف آنحضرت بوده که در تاریکی شب برای ادای نماز فجر از خلافت سرا بمسجد کوفه تشریف آورده مردم خوابیده را بصدای تکبیر متنبه میفرمودند تا بیدار شده بسر انجام وضو وطهارت پردازند روزی بهمین عادت از در مسجد درآمدند که از عقب ستون ابن ملجم ملعون یک ضربه شمشیر زهرآگین برسر مبارک ایشان زد هرچند زخم کاری نبوده لیکن تاثیر زهر کار خود نموده واین ماجرا نوزدهم رمضان سال چهلم از هجرت که زمان انقطاع خلافت نبوت بوده اتفاق افتاده ورور سوم بست ویکم آنماه همجلیس شهدا علیین وهم سفر عظمای خلد برین گشتند انا لله وانا الیه راجعون بالجمله حصول شهادت بنفس نفیس آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم منحصر درهمین دو صورت بوده که در معرکهٔ جنگ با کفار بطریق اعلان واشتهار خلعت شهادت می پوشیدند یا ناگهان و پوشیده بصورت استشهاد درآیهٔ اختفا میدیدند بر تقدیر اول شان وشوکت اسلام می شکست وانتظام دین وملت درهم وبرهم میگشت وبر تقدیر ثانی امر شهادت بحد شهرت واشتهار نمیرسید بلکه شاهد شهادت حله تمام وکمال نمی پوشید چنانکه میفرمایند مل ولا تمت الشهادة لان تمام الشهادة ان یقتل الرجل فی الغربة والکربة وان یعقر

جَوَادُهُ وَيُلقٰى جُثَّتُهُ مَطرُوحَةً وَيُقتَلَ حَولَهُ جَمعٌ كَثِيرٌ مِن اَعِزَّةِ اَصحَابِهِ
وَاَقَارِبِهِ وَاَن يُنهَبَ مَالُهُ وَاَن تُوْسَرَ نِسَائُهُ وَاَيتَامُهُ كُلُّ ذٰلِكَ
فِي ذَاتِ اللّٰهِ تَعَالٰى بلکه شهادت باتمام نرسید زیرا که تمامی شهادت آنست که کشته شود
مردی در حالت غربت وکربت وپی کرده شود اسپ مرکب او وانداخته شود بدن
او بر زمین وکشته شود گرداگرد او جماعت کثیره از عزیزترین یاران وقریبان
او وغارت کرده شود مال او واسیر شوند زنان او ودر بند روند یتیمان او در همه
این صدمات محض برای خدایتعالی باشد وآنکس فی سبیل الله این جمله مصائب را
بر خود گوارا سازد وچون حصول چنین شهادت که فائز بدرجهٔ تمام وکمال باشد
به نفس نفیس آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بلا واسطه ممکن نبود فاقتضت حکمة
اللّٰهِ تَعَالٰى اَن تُلحَقَ هٰذَا الكَمَالُ العَظِيمُ بِسَائِرِ كَمَالَاتِهِ بَعدَ وَفَاتِهِ وَاِنقِضَاءِ
اَيَّامِ خِلَافَتِهِ الَّتِي تُنَافِي المَغلُوبِيَّةَ وَالمَظلُومِيَّةَ بِرِجَالٍ مِن اَهلِ بَيتِهِ
بَل بِاَقرَبِ اَقَارِبِهِ وَاَعَزِّ اَولَادِهِ وَمَن يَّكُونُ فِي حُكمِ اَبنَائِهِ
حَتّٰى تَلحَقَ حَالُهُم بِحَالِهِ وَيَندَرِجَ كَمَالُهُم فِي كَمَالِهِ پس تقاضا کرد
حکمت وکارسازی خدایتعالی که لاحق شود ومنضم گردد این کمال بزرگ که همواره
محبوب ومرغوب بوده بسائر کمالات او بعد وفات او وعقب انقضای ایام خلافت
نبوت او که منافی مغلوبیت ومظلومیت ست بوساطت مردان از اهل بیت
او بلکه بواسطهٔ نزدیک ترین اقربای او وعزیزترین اولاد او وشخصی که باشد
در حکم پسران او تا حال ایشان ملحق ومنضم بحال او شود وکمال ایشان در ضمن
کمال او مندرج گردد فَتَوَجَّهَت عِنَايَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى بَعدَ اِنقِضَاءِ اَيَّامِ
الخِلَافَةِ اِلٰى هٰذَا الاِلحَاقِ پس متوجه شد عنایت خدایتعالی واراده
او بعد گذشتن ایام خلافت بطرف این الحاق تا این کمال هم ملحق ومنضم بسائر

کمالات آن حضرت گردد و حالت منتظره برای حصول کمالی از کمالات باقی نماند
فاستنابت الحسنین علیهما السلام مناب جدهما علیه
افضل الصلوات والتحیات وجعلتهما مرآتین لملاحظته وخدین
لجماله پس نائب و قایم ساخت آن عنایت و ارادهٔ الٰهی حضرت امام حسن و
امام حسین علیهما السلام را مقام جد امجد ایشان و گردانید این هر دو قرة العینین را
دو آینه برای ملاحظهٔ کمال او و دو رخساره برای مشاهدهٔ جمال او تا صورت
کمال شهادت درین مرآت رسول نمامرئی شود و صفای طینت حسنین علیهما
شهادت رسول الثقلین گردد و چون شهادت در نفس الامر انحصار در دو
قسم از سریه و علانیه داشت و هر یکی را ازینها لوازم و آثار مخصوص ست کما
در تقسیم و تفصیل آن سیرود و لما کانت الشهادة علی قسمین شهادة
سرا و شهادة علانیة قسمت علیهما و هرگاه بود شهادت بدو قسم
یکی شهادت سری و دیگر عیانی و اجتماع این قسمین متضادین در محل واحد
از محالات ست قسمت کرده شد بران هر دو یعنی یکی را از سبطین طیبین
شهادت سریه دادند که در جلباب خفا و اختفا شاهد حالش مستور و محجوب ماند
و دیگری را شربت شهادت علانیه چشانیدند تا صورت این ماجرا چون آفتاب
نیمروز از ارض تا سما آشکارا و هویدا باشد و ازانجا که غیب را بر شهادت و سر را
بر علانیه تقدم مشابه تقدم طبع بر وضع ست و نیز سر مثل اجمال ست و علانیه
همچو تفصیل و تفصیل بعد از اجمال اوقع و ابلغ فرزند اکبر را مختص بقسم اول فرمودند
و فرزند اصغر را مخصوص بقسم ثانی نمودند تا محافظت تقدم و تاخر رتبی میانه
سبطین از دست نرود و ظهور شهادت بعد مرتبهٔ غیب و وقوع تفصیل بعد
اجمال صورت پذیرد و اجمال همین تفصیل ست که ارشاد می شود فاختص السبط

بجلباب
بالکسر
چادر ١٢

الاکبر بالقسم الاول پس مختص گشت فرزند اکبر با قسم اول یعنی شهادت
سریه بالاشرع در لوازم و آثار میرود و لما کان امرها مستوراً لم
یظهر لها ذکرٌ فی الوحی و ابهم امرها عند الوقوع ایضاً حتی
وقعت علی یدی زوجته و الزوجیة من علائق المحبة دون
العداوة و کل ذلک لانه مبنی علی السر و الاخفاء و لذلک
لم یخبر به النبی صلی الله علیه و اله و سلم و لا امیر المؤمنین
علیه التحیة و الثنا و لا غیرهما و هرگاه بود حال شهادت سریه پوشیده
و پنهان از نظر مردمان ظاهر نگشت ذکر آن در وحی و شتبه ماند حالش نزد
وقوع نیز تا آنکه واقع شد بر دست زوجه او و حال آنکه زوجیت از علاقه های
محبت ست نه عداوت و اینهمه برای آن بود که این قسم شهادت مبنی بر ستر و اخفا
است و لهذا خبر نداد بوقوع آن پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم و نه امیر المومنین
علی علیه السلام و نه غیر ایشان یعنی هرگاه مبنای این قسم شهادت بر ستر و اخفا
بوده از کتمان این راز ناگزیر افتاد لهذا وقوع آن از دست زوجه که از
همچو این چنین کار نباید برای اشتباه و استتار صورت بست و بیانش در وحی
سماوی و هم در خبر خیر البشر و نیز در اثر جناب حیدر صفدر وارد نگشت تا این سر
مکتوب قبل از وقوع در پرده احتجاب باشد بخلاف قسم ثانی که مبنای او بر شهرت
و اعلان ست چنانکه حالش بیان میشود و اختص السبط الاصغر
بالقسم الثانی و لما کان مبنی امره علی الشهرة و الاعلان انزل
اولاً فی الوحی علی لسان جبرئیل و غیره من الملائکة ثم
بتعیین المکان و تسمیته و تعیین الزمان و هو راس الستین
ثم اشتهر امره و اعلن ذکره علی لسان امیر المؤمنین

کَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ فِي سَفَرِهِ اِلیٰ صِفِّیْنَ واختصاص یافت فرزند اصغر به قسم
دوم از شهادت وهرگاه بود بنای امر آن بر شهرت واعلان نازل کرده شد
اول در وحی بزبان جبرئیل وغیر آن از ملائکه ابدا از آن به تعیین مکان و
تسمیه آن که مشهور بکربلاست وتعیین زمان آن که شروع سال شصت ویکم
از هجرت بوده بیشتر اشتهار یافت امر آن وتظاهر کرده شد ذکر آن بزبان
جناب امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه در سفر او بطرف صفین که نام موضعی
در حدود عراق ست وبیانش بیاید یعنی چون مبنای شهادت که مرتبه
کمال شهادت ست بر اشتهار واعلان وشهرت ترتب لوازم وآثار که مقتضی
کمال ظهور واظهار باشد ضرور باید لهذا ذکرش قبل از وقوع واقعه در وحی سماوی
بالتعیین مکان وزمان وارد گشت ونیز بیانش از زبان ولایت ترجمان
حضرت علی مرتضی علیه السلام پیش از سنوح سانحه صورت بست اما امور یکه
بعد از وقوع واقعه موجب اشتهار واظهار باشد پس بیانش میرود ثُمَّ لَمَّا
وَقَعَتْ وَاقِعَةُ الشَّهَادَةِ اشْتَهَرَ اَمْرُهَا بِانْقِلَابِ التُّرْبَةِ
دَمًا وَاِمْطَارِ الدَّمِ مِنَ السَّمَاءِ وَهَتْفِ الْهَوَاتِفِ بِالْمَرَاثِي وَنَوْحِ
الْجِنِّ وَبُكَائِهِمْ وَطَوَافِ السِّبَاعِ حَافِظَاتٍ لِجُثَّتِهِ وَدُخُوْلِ
الْحَيَّاتِ فِي مَنَاخِرِ قَاتِلِيْهِ اِلٰى غَيْرِ ذٰلِكَ مِنْ اَسْبَابِ الشُّهْرَةِ
پس هرگاه واقع شد واقعه شهادت مشهور شد حال آن بانقلاب خاک بخون
وباریدن خون از آسمان ونالیدن هاتفان بمرثیه ها ونوحه جن وگریه ایشان
وگردیدن درندگان گرداگرد برای محافظت بدن او وآمدن مارها در سوراخهای
بینی قاتلان او وغیر آن از اسباب وعلامات شهرت واعلان باید دانست
که بعد سنوح سانحه هوش ربا ووقوع واقعه جانگزای شهادت حضرت سید الشهدا

علیه الوف من التحیة والثنا بشیتری از آثار ارضی وسماوی بظهور آمد تا موجب اشتهار وباعث اظهار این واقعهٔ غریبه وسانحهٔ عجیبه گردد وآزان جمله انقلاب خاک بخون ست حتی که سنگی از احجار بیت المقدس باقی نماند که از زیر آن خون تازه در غایت سرخی نه بر آمده وباریدن خون از آسمان بجائی رسیده بود که خم ها وسبو ها ودیگر ظروف مردمان را پر از خون نمود اما گریستن هواتف بر امام ونوحهٔ جن وبکای اینها پس بر عرف حال که از بدعات شنیعه مخترعه جهال ست وهیچ محلی از عقل ونقل نمی نشیند محمول نباید کرد بلکه مراد از نوحهٔ هواتف بر امام اظهار حزن وملال وگریستن بر حال شهیدان وبکا ورقت بر مصیبت سید ایشان ست چه حقیقت مرثیه مجرد ذکر اموات بطریق تاسف وتلهف ست وبس ونوحهٔ جنیان وبکای ایشان عبارت ست از گریستن بفریاد وفغان فقط نه آن نوحه ممنوع که معمول ومرسوم مبتدعان این زمان ست که در کتب صحاح در روایات معتمده ممانعت شدید وزجر ومنع ووعید بران ثابت وتحتم پس عبارت متن رسالهٔ شریفه را محمول بر سند بدعت ساختن خود را در هاویهٔ ضلالت انداختن ست وبرهان ساطع وحجت قاطع بر معنی مراد مصنف علیه الرحمة فحاوی مراثی ونوحه های منقوله از زبان جنیان ست که بجای خود بیاید وانچه گفتم شایبهٔ از تعصب ندارد که مقصود ازین کلام هدایت خاص وعام ست نه ضلالت کافهٔ انام اما محافظت درندگان برای ابدان شهیدان وورآمدن مارها در سوراخ بینی قاتلان پس برای عبرت ناظران وسامعان وسزای وجزای بدبختان ست اما ورای اینهمه از اسباب شهرت مانند حنظل شدن گوشت شتران لشکریان امام زمان وسوخته شدن زعفران ودم مالیدن بر روی زنان وسیاه شدن روزها همچو شبها آن

وگریستن آسمان تا استداد زمان وغیر از ان از حوادث دوران آینده مذکور شود وظهور چنین وقائع خون کن دل وبگر زمین وزمینیان وآسمان وآسمانیان برای آنست که مذکور می شود لِيَطَّلِعَ الْحَاضِرُونَ وَالْغَائِبُونَ عَلَى وُقُوعِهَا بَلْ بِإِبْقَاءِ الْبُكَاءِ وَالْحُزْنِ الْمُسْتَمِرِّ وَتَذَكُّرِ تِلْكَ الْوَقَائِعِ الْهَائِلَةِ فِي أُمَّتِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَقَدْ بَلَغَتْ نِهَايَةَ الشُّهْرَةِ فِي الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَالْأَسْفَلِ وَالْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَالْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالنَّاطِقِ وَالصَّامِتِ تا مطلع شوند حاضران وغائبان بر وقوع این واقعه بلکه اطلاع یابند بباقی گذاشتن گریه وحزن مستمر ویاد داشتن این وقائع هولناک در است او تا روز قیامت فلهذا بتحقیق رسید آن وقائع بنهایت شهرت در عالم علوی وعالم غیب وشهادت وجن وانس وگویا وبی زبان که مراد از حیوانات وجمادات ست یعنی غایت اظهار واشتهار وظهور لوازم وآثار بعد از وقوع این واقعه اطلاع حاضران وغائبان است که هر حاضر وغائب برین سانحه هوش ربا مطلع شود وهر کس از دور ونزدیک وترک وتاجیک بر چنین واقعه غم فرسا خبر دار گردد بلکه مقصود اصلی وغرض حقیقی ازین همه باقی ماندن غم والم دائم وتذکره ویادگاری وقائع هول اند ودو سوانح غم فرسود درین امت تا قیام قیامت ست ولهذا واقعه لغایت شهرت واشتهار در عالم علوی وسفلی رسیده ودر جمله ساکنان عالم غیب وشهادت وجن وانس وناطق وصامت مشتهر گردیده وچون مقدمه شهادت ممهد شد اوان بیان مقصود وانچه متعلق بآنست رسیده چنانچه بفرمایند إِذَا تَمَهَّدَتْ هٰذِهِ الْمُقَدِّمَةُ فَلْنَذْكُرْ مَا يَتَعَلَّقُ بِهٰذَا الْبَابِ مَعَ الْإِشَارَةِ إِلَى مَا مَهَّدْنَا مِنَ الْمُقَدِّمَةِ هر گاه

تمهید یافت این مقدمه پس باید که ذکر نسیم چیزی را که متعلق باین باب
باشارتی بسوی انچه تمهید کرده ایم از مقدمه یعنی چون بعد تمهید مقدمه هنگام
بیان مقصودست و بیانش موقوف بر تحریر ابنیّت سبطین طیبین برای
جناب رسول الثقلین و تقریر آیت حسنینؑ مطهرین برای ملاحظهٔ جمال باکمال
نبی الحرمین صلی الله علیه وآله وسلم ست شروع در اثبات هر دو مقدمه
میشود اما مقدمهٔ اولی پس تفصیلش اینست فَنَقُولُ اَمَّا کَوْنُ السِّبْطَیْنِ
ابْنَیْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فَلَهُ وَجْهَانِ پس
میگوئیم اما بودن سبطین یعنی حسنؑ و حسینؑ دو فرزند ارجمند پیغمبر خدا
صلی الله علیه وآله وسلم پسر برای آن دو وجه هست یعنی ثبوت ابنیّت
حسنین علیهما السلام برای حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام مبنی بر دو
وجه است اَلْاَوَّلُ اَنَّ ابْنَ الْبِنْتِ لَهٗ حُکْمُ الْاِبْنِ وَلِهٰذَا یُعَدُّ
عِیْسٰی عَلَیْهِ السَّلَامُ فِیْ بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ وجه اول آنکه پسر دختر
یعنی نواسه برای او حکم پسرست و لهذا شمرده شد عیسی علیه السلام در فرزندان
یعقوب علیه السلام زیرا که عیسیٰ پسر مریمؑ ست و حضرت مریمؑ از اولاد یعقوبؑ
و لهذا عیسیٰ از فرزندان یعقوبؑ معدود گشت پس ثابت شد که پسر دختر در
حکم پسرست وَالثَّانِی التَّبَنِّیْ فَقَدْ ثَبَتَ بِطُرُقٍ مُتَعَدِّدَةٍ اَنَّ النَّبِیَّ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ قَالَ هُمَا ابْنَایَ و وجه دوم تبنّی یعنی پسر
خواندگی ست پس تحقیق ثابت شد بطرق متعدده که پیغمبر صلی الله علیه وآله
وسلم فرمود ایشان یعنی حسنؑ و حسینؑ هر دو پسر من اند و از مؤیدات این حدیث
است انچه امام احمد بن حنبل در مسند خویش روایت فرموده بیانش این ست
وَرَوٰی اَحْمَدُ فِیْ مُسْنَدِهٖ عَنْ اَبِیْ اُمَیَّةَ السَّدَفِیْ عَنْ هَانِیْ بْنِ هَانِیْ

عَنْ اَمِيْرِالْمُؤْمِنِيْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ جَاءَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فَقَالَ اَرُوْنِيْ اِبْنِيْ مَا سَمَّيْتُمُوْهُ قُلْتُ سَمَّيْتُهُ
حَرْبًا قَالَ بَلْ هُوَ حَسَنٌ فَلَمَّا وُلِدَ الْحُسَيْنُ قَالَ اَرُوْنِيْ اِبْنِيْ مَا سَمَّيْتُمُوْهُ قُلْتُ حَرْبًا
قَالَ بَلْ هُوَ حُسَيْنٌ فَلَمَّا وُلِدَ الثَّالِثُ قَالَ اَرُوْنِيْ اِبْنِيْ مَا سَمَّيْتُمُوْهُ قُلْتُ حَرْبًا
قَالَ بَلْ هُوَ مُحَسِّنٌ ثُمَّ قَالَ اِنِّيْ سَمَّيْتُهُمْ بِاَسْمَاءِ وُلْدِ هَارُوْنَ شَبَّرَ وَشَبِّيْرَ وَمُشَبِّرَ
وَاَخْرَجَهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الْكَبِيْرِ وَالدَّارَقُطْنِيُّ فِي الْاَفْرَادِ وَالْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ
وَابْنُ عَسَاكِرَ كُلُّهُمْ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَاَخْرَجَهُ الْبَغَوِيُّ وَالطَّبَرَانِيُّ
عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ مِثْلَهُ وَفِي الْقَامُوْسِ شَبَّرُ كَبَقَّمَ وَشَبِيْرُ
كَقَمِيْرٍ وَمُشَبِّرُ كَمُحَدِّثٍ اَبْنَاءُ هَارُوْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت کرد امام
احمد بن حنبل در مسند خود از ابی اسحق سبیعی از ہانی بن ہانی از امیر المومنین
علی رضی اللہ عنہ گفت کہ ہر گاہ متولد شد امام حسن آمد رسول خدا صلی اللہ علیہ
وآلہ وسلم فرمود کہ بنمائید بمن فرزند مرا چہ نام داشتید او را گفتم کہ نام داشتہ ام
او را حرب پس فرمود بلکہ او حسن ست پس ہر گاہ پیدا شد امام حسین گفت
بنمائید مرا پسر مرا چہ نام داشتید او را گفتم کہ حرب داشتہ ام فرمود بلکہ او حسین ست
پس ہر گاہ ولادت یافت پسر سوم فرمود بنمائید بمن فرزند من چہ نام داشتید
او را گفتم کہ نامش حرب کردہ ام فرمود بلکہ او محسن ست بستر فرمود بدرستی
کہ نامیدیم این فرزندان را بنامہای پسران ہارون کہ بزبان عبرانی شبر و شبیر
و مشبر ست و روایت کرد این حدیث را طبرانی در معجم کبیر و دارقطنی در کتاب
افراد و حاکم و بیہقی و ابن عساکر ہمہ ہا از علی مرتضی رضی اللہ عنہ و روایت کرد
این حدیث را محی السنہ امام بغوی و طبرانی از حضرت سلمان فارسی رضی اللہ عنہ
و در قاموس ست شبر بروزن بقم یعنی بفتح شین معجمہ و بای موحدہ مشددہ مفتوحہ

ودر آخر رای مهمله وشُبَیر بر وزن قُمیر بضم شین معجمه وکسر بای موحده مخففه ملحق بیای مثناة تحتانی ورای مهمله در آخر ومُشَبِّر بر وزن محدث بضم میم وفتح شین معجمه وبای موحده مشدده مکسوره ورای مهمله در آخر پسران هارون علیه السلام اند پوشیده نماند که ازین روایات وامثال آنها مفترح میشود که حضرت محسن در حضور حضرت رسالت علیه الصلوة والسلام صحیح وسالم پیدا شده مشرف بشرف تسمیه اززبان نبوت ترجمان گشتند ونیز باید دانست که جناب امیر المومنین کرم الله وجهه موافق عرف وعادت عرب که پسران خود را مسمی بنام اکابر مشهوره ورؤسای معلومه میکردند فرزندان خویش را بنام حرب که از مشاهیر عرب بوده مسمی فرموده بودند وهرگاه تبدیل اسامی سه گانه از ارشاد رسالت بنیاد بظهور آمد دریافت شد که نام فرزندان بنام رؤسای جاهلیت نباید گذاشت ولهذا حضرت ایشان کرم الله وجهه بعد ازان پسران خود را بنام های کبرای زمان فترت و ایام جاهلیت مسمی نفرمودند بلکه باسامی صحابه کبار وخلفای نامدار مسمی نمودند چنانچه ابوبکر وعمر وعثمان وغیره اسمای فرزندان جناب ولایت مآب باتفاق علما ثابت ودر کتب معتمده مروی ست پس قیاس تسمیه بنام خلفاے کبار بر نام حرب قیاس بمقابله نص ست اما مقدمه ثانیه پس بیانش انیست وَاَمَّا کَوْنُهُمَا مِرْآتَيْنِ لِمُلَاحَظَتِهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمِنْ وَجْهَيْنِ واما بودن حسنین دو آینه برای ملاحظه جمال باکمال آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم پس بدو وجه است اَلْاَوَّلُ مِنْ جِهَةِ السِّيَادَةِ الْمُطْلَقَةِ اول از جهت سیادت مطلقه است یعنی بجهت سیادت مطلقه که عبارت از سرداری فی الجمله است حسنین آینه جمال سید الکونین گردیدند وسندش انیست که مذکور می شود فقد اَخْرَجَ النَّسَائِيُّ وَالرُّوْيَانِيُّ وَالضِّيَاءُ عَنْ حُذَيْفَةَ وَاَبُوْ يَعْلٰى عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ وَابْنُ مَاجَةَ

عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَابْنُ عَدِیٍّ عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ
وَاَبُوْ نُعَیْمٍ عَنْ عَلِیٍّ وَالطَّبَرَانِیُّ
فِی الْکَبِیْرِ عَنْ عُمَرَ وَجَابِرٍ وَالْبَرَاءِ وَاُسَامَةَ بْنِ زَیْدٍ وَمَالِكِ
بْنِ الْحُوَیْرِثِ وَالدَّیْلَمِیُّ عَنْ اَنَسٍ وَابْنُ عَسَاکِرَ عَنْ عَائِشَةَ
وَابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَاَبِیْ رِمْثَةَ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ الْحَسَنُ وَالْحُسَیْنُ سَیِّدَا شَبَابِ اَهْلِ الْجَنَّةِ وَزَادَ ابْنُ
مَاجَةَ وَغَیْرُهُ وَاَبُوْهُمَا خَیْرٌ مِنْهُمَا وَعِنْدَ الطَّبَرَانِیِّ وَاَبُوْهُمَا
اَفْضَلُ مِنْهُمَا وَزَادَ الْحَاکِمُ وَابْنُ حِبَّانَ وَغَیْرُهُمَا اِلَّا ابْنَیِ الْخَالَةِ
عِیْسَی بْنَ مَرْیَمَ وَیَحْیٰی بْنَ زَکَرِیَّا پس بتحقیق بر آورده یعنی روایت
کرد نسائی وروبانی وضیای مقدسی از حذیفه وابو یعلی از ابی سعید وابن
ماجه از ابن عمر وابن عدی از ابن مسعود وابو نعیم از علی کرم الله وجهه
وطبرانی در معجم کبیر از عمر وجابر وبراء بن عازب واسامه بن زید ومالك بن
حویرث ودیلمی از انس وابن عساکر از عائشه وابن عمر وابن عباس وابی رمثه
رضی الله عنهم که بتحقیق رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرمود حسن وحسین
هر دو سردار نوجوانان بهشت اند وزیاده کرد ابن ماجه وغیر او وپدر ایشان
بهتر از ایشان ست ونزد طبرانی وپدر ایشان فاضلتر از ایشان ست
وزیاده کرد حاکم وابن حبان وغیر ایشان مگر هر دو پسر خاله عیسی بن مریم ویحیی
بن زکریا مجملاً حدیث مذکور که مثبت سیادت مطلقه برای جناب حسنین
علیهما السلام ست هرگاه بچندین طرق متعدده مروی از اجله صحابه ست بحد تواتر
معنوی رسیده وحدیث خیریت وافضلیت حضرت امیر المومنین کرم الله وجهه
از جناب حسنین طیبین که مستفاد از زیادت ابن ماجه وطبرانی وغیر ایشان ست

مشعر کمال بالای کمال واز قبیل نور فوق نور تصور باید کرد و استثنائیکه در زیاد
حاکم و ابن حبان وغیر ایشان مذکور ست محمول برزمانیست که آنحضرت صلی الله
علیه و آله وسلم نیز چنین استثنا درباب تفضیل خود فرموده اند پس این استثنا
برای مطابقت مرآت با مرئی ضرورست وبعد ازانکه رفع استثنا از مرئی
مرولیست از مرآت هم رفع آن لابدیست تا مرآت مطابق مرئی باشد وتطابق
میانه مرآت و مرئی از دست نرود واز فروع مطابقت واتحاد مرآت با مرئی
ست که ارشاد می شود وَمِنْ مُتَفَرِّعَاتِ هٰذِهِ الْمِرْاٰتِیَّةِ كَوْنُ مَحَبَّتِهِمَا
مَحَبَّتَهُ وَبُغْضِهِمَا بُغْضَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ كَمَا وَقَعَ فِيْ رِوَايَةِ
ابْنِ عَسَاكِرَ وَغَيْرِهٖ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مَنْ اَحَبَّهُمَا فَقَدْ اَحَبَّنِيْ وَمَنْ
اَبْغَضَهُمَا فَقَدْ اَبْغَضَنِيْ و ازجمله متفرعات این مرآتیت ست بودن محبت
و دوستی حسنین علیهما السلام محبت و دوستی آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
و بغض و عداوت ایشان بغض و عداوت آنحضرت صلی الله علیه
و آله وسلم چنانکه واقع شد در روایت ابن عساکر وغیر او از ابن عباس
رضی الله عنه کسیکه دوست دارد ایشان یعنی حسن و حسین را پس تحقیق دوست
دارد مرا و کسیکه دشمن دارد ایشان را پس تحقیق دشمن دارد مرا یعنی محبت
حسنین بعینه محبت با رسول و دشمنی ایشان دشمنی با رسول ست و چون
دوستی و دشمنی با رسول دوستی و دشمنی با خداست پس دوستی حضرات حسنین دوستی
خدا و دشمنی ایشان دشمنی خداست و اینمعنی مثبت اتحادیست که فوق آن متصور
نباشد این بود بیان وجه اول مرآتیت که مبنی از اتحاد معنی و سیرت بجهت
سیادت مطلقه بوده اما وجه ثانی مرآتیت که مبنی بر اتحاد صورتست آنرا باید شنید
وَالثَّانِيْ مِنْ جِهَةِ مُشَابَهَةِ الصُّوْرَةِ فَاِنَّهُمَا كَانَا كَالتَّصْوِيْرَيْنِ لَهٗ صَلَّى اللهُ

مجموعه حسنین تصویر صورت حضرت رسالت و مرآت جمال رسول خدای تعالی
بودند که گویا صورت بسمیه طینت محمدی دو حصه شده در مادهٔ خلقت هر دو نور دیدهٔ
نبوت جلوه ظهور یافته و بارقه شعاع خورشید رسالت بر قمر استعداد این هر دو سلالهٔ
دودمان نبالت و جلالت از محاذات تام در سیرت و صورت تافته و چون واسطهٔ
ثبوت سیرت نبوی در حسنین جناب علی مرتضی و ذریعهٔ ظهور صورت محمدی در سبطین
حضرت زهرا بودند پس مجموعه این پنج تن که همچو حواس خمسه هر یکی کامل و مکمل بر آمده
و ما به الامتیاز فیما بینهم غیر از اصلیت و فرعیت چیزی دیگر نمانده رنگی عجیب و جلوهٔ
غریب از خلت و اتحاد دارد که محبت و وداد با این هیئت مجموعی فرض عین بر ارباب
ایمان و موصل بدرجهٔ معیت در روز قیامت با نبی آخر الزمان باشد و فذلکهٔ این
کلام و خلاصه همین مرام ست که ارشاد شود وَ اَخرَجَ التِّرمِذِیُّ اَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی ۸
اللّٰهُ عَلَیهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّمَ اَخَذَ الحَسَنَ وَ الحُسَینَ فَقَالَ مَن اَحَبَّنِی وَ
اَحَبَّ هٰذَینِ وَ اَبَاهُمَا وَ اُمَّهُمَا کَانَ مَعِی فِی دَرَجَتِی یَومَ القِیٰمَةِ وَقَالَ
هٰذَا حَدِیثٌ مُنکَرٌ و بر آورد ترمذی بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه
و آله وسلم گرفت امام حسن و امام حسین را پس فرمود کسیکه دوست دارد مرا
و دوست دارد این هر دو را و پدر ایشان و مادر ایشان را باشد با من در
درجهٔ من روز قیامت و گفت ترمذی که این حدیث منکر ست پوشیده نماند
که منکر در اصطلاح محدثین حدیثی را گویند که راوی غیر ثقه بر خلاف ثقات
روایت کرده باشد و این از اقسام احادیث ضعاف ست لیکن چون بروایت
دیگر ثقات مانند ابن حبان و امام حنبل تقویتی در ثبوت و وثوق پیدا کرده این
حدیث حسن قابل اعتماد گشت لهذا استناد بآن بکار رفت و اشارت بدین اجتماع
و اتحاد ست آنچه جناب مصنف علامه علیه الرحمة در رساله عزیز الاقتباس [illegible] مسلم نقل می نمایند

خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ غَدَاةً وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مُرَحَّلٌ مِنْ شَعْرٍ اَسْوَدَ فَجَاءَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ فَاَدْخَلَهٗ ثُمَّ جَاءَ الْحُسَيْنُ فَاَدْخَلَهٗ مَعَهٗ ثُمَّ جَاءَتْ فَاطِمَةُ فَاَدْخَلَهَا ثُمَّ جَاءَ عَلِيٌّ فَاَدْخَلَهٗ ثُمَّ قَالَ اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيْرًا بیرون آمد پیغمبر خدا صلی اللہ علیه وآله وسلم از خانه وقت صبح و بران حضرت گلیمی بود منقش که شکل کجاوه شتر ازان پیدا بود از موی سیاه پس آمد حسن بن علی پس داخل کرد او را دران گلیم پس آمد حسین پس داخل کرد او را با او پستر فاطمه پس داخل کرد او را پستر آمد علی پس داخل کرد او را پس خواند آیه تطهیر که ترجمه اش اینست جز این نیست که میخواهد خدای تعالی تا ببرد از شما پلیدی رای اهلبیت پیغمبر و پاک سازد شمارا بپاکی تمام پوشیده نماند که تفسیر آیه تطهیر شرحی و بسطی در کلام خواهد که این مجال متحمل آن نمی تواند شد اما انچه اعتماد راقم الحروف ست اینست که ذیل نفوس این حضرات قادسه از لوث کبائر و صغائر عمدی و اخلاق ذمیمه باطنی بالکلیه پاک وصاف ست ونیز در رساله عزیز الاقتباس ست آتانی ملک فلم علی نزل من السماء لم ینزل قبلها فبشرنی ان الحسن والحسین سید اشباب اهل الجنة وان فاطمة سیدة نساء اهل الجنة رواه ابن عساکر آمد پیش من فرشته پس سلام کرد بر من فرود آمد از آسمان که فرود نیامده بود پیش ازین باز پس مژده داد مرا بانکه حسن وحسین سردار نوجوانان بهشت اند وبتحقیق فاطمه سردار زنان بهشت اند باید دانست که این حدیث مثبت سیادت مطلقه برای حسنین بر مردمان بهشت و برای حضرت زهرا بر زنان جنان بدون استثنا ست واین صراحة آن اشارت ست که بالا گذشت ونیز دران رساله است ان الحسن والحسین هما ریحانتای من الدنیا رواه الترمذی هر آینه حسن وحسین دو گل باغ من از دنیا هستند یعنی گل مراد و ثمره فواد

من از باغ دنیا غیر از حسن و حسین دگری نیست و نیز دران رساله است هذان
ابنای و ابنا ابنتی اللهم انی احبهما و احب من یحبهما رواه الترمذی این دو کس
یعنی حسن و حسین دو پسر من اند و دو پسر دختر من اند بار خدایا هر آینه دوست
میدارم ایشان را پس دوست دار ایشان را و دوست دار کسی را که
دوست دارد ایشان را و هرگاه دعای رسول مقبول صلی الله علیه و آله و سلم
مقرون باجابت ست در دوست داشتن خدای تعالی حضرات حسنین
و دوستدار حسنین ارتیابی نیست و از لطائف این حدیث ست که منه
ابنیت و محبوبیت حسنین برای حضرت رسالت علیه الصلوة و التحیة و محبوبیت
حسنین و محب حسنین برای خدای متعال هر دو واقع شد و نیز دران رساله است
صدق الله و رسوله انما اموالکم و اولادکم فتنة نظرت الی هذین الصبیین
یمشیان و یعثران فلم اصبر حتی قطعت حدیثی و رفعتهما رواه احمد و الترمذی
و ابن ماجة و ابو داود و النسائی راست فرمود خدا و رسول و جز این نیست
که اموال و اولاد شما سبب آزمایش ست نظر کردم بسوی این دو طفل یعنی
حسن و حسین که میرفتند و می لغزیدند پس صبر نکردم تا قطع کردم سخن خود
را و بر داشتم آن هر دو را یعنی روزی آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم
مشغول بخطبه خواندن بودند که حضرت امام حسن و امام حسین علیهما السلام
تشریف آوردند پای مبارک اینها در رفتار لغزش میکرد چنانکه مبادا بر زمین
افتند و آسیبی ببدن شریف ایشان رسد چون این حالت را آن حضرت
در اثنای خطبه مشاهده فرمودند بفرط شفقت از دست ضبط بر آمده خطبه الذا شکسته
هر دو صاحبزاده را بکنار گرفتند از ین مقام شفقت و محبت حضرت رسالت قیاس
کردنیست که چه قدر اهتمام ایشان حضرت حسنین داشتند و با اینهمه شورش

ولا ملاحظه شود که چها چها از مصائب وبلا نصیب این جگر گوشه ها خاصه حضرت سید الشهدا
و دیگر اهلبیت مصطفا در واقعهٔ کربلا بگذشت وازین قسم احادیث کثیره که شطری
ازان دران رساله نیز باقی ست در کتب صحاح مرویست که برای استیفای بیان
آنها دفترها باید لهذا طی کشح ازین وادی نموده رجوع باصل مطلب میشود حالی ناظران
باخبر باد که مقصود جناب علامه[۱] علیه الرحمه از تالیف این رساله بیان سر شهادت
سبطین مکرمین یعنی حضرات حسنین علیهما التحیة والثنا ست وآن موقوف بر
تمهید مقدمه وبیان آن بوده وهرگاه از تحریر امور یکه موجب کشف این راز و
با اعلان این سر دمساز بوده فراغی حاصل شد شروع در بیان واقع میرود
اول ذکر بعضی از اوصاف بطریق مشتی نمونه از خرواری میشود قال جعفر بن سیر دوم در بیان
مُحمّدٍ عن ابیه قال حجّ الحسن خمس عشرة حجّة ماشیاً و نجائبه شهادت امام
تُقادُ بین یدیه وخرج من ماله لله مرّتین وقاسم الله ماله ثلث مرّات حسن علیه التحیة
حتّی انّه کان یُعطی نعلاً ویمسک نعلاً ویعطی خفّاً ویمسک خفّاً والثنا

وروایت کرد امام جعفر بن محمد صادق علیهما السلام از پدر بزرگوار خود که گفت
حج کرد حسن پانزده حج وحال آنکه اسپهای کوتل کشیده می بردند پیش پیش او وجدا
شد از مال خود برای خدا دو بار و به تنصیف تقسیم کرد مال خود را برای خدا سه بار تا آنکه بود
که می بخشید یکتای پاپوش انگاه میداشت یکتا پاپوش را ومی بخشید یکتا موزه را و نگاه میداشت
یکتای دیگر را یعنی مجاهده بالنفس ومحافظت آداب کعبه ازینجا هویداست که پانزده بار
طی مسافت وقطع منازل از مدینه تا مکه پیاده پا فرموده با آنکه اسپهای کوتل پیش پیش
او می کشیدند وخدم وحشم در جلو او میدویدند وزهد وترک دنیا ازین کار هویداست که دو
باره تمامی مال ومنال دنیوی در راه خدا بخشید وسه باره گوهر تنصیف اعطای مال
فی سبیل الله در سلک تقسیم کشید حتی که کار باعطائی یکتا نعل وموزه ونگاه داشت

[۱] حلوا

یکتای دیگر رسید وچنین تقسیم علی السویه شاق تر بر نفس از اعطای بالکلیه است
واز جمله تهذیب اخلاق آن حضرت علیه السلام است که روزی بر مسند امامت
جلوه فرما وگرداگرد موالی واهالی چون هاله گرد قمر در نما بودند که مردی از کفار آمد
وپرسید که رئیس مجلس کیست ونام چیست فرمودند که منم حسن بن علی آن مرد
گفت که همان علی که مرد خونخوار وبنهایت جبار بود ودیگر کلمات نا ملائم به شان
اسد الله الغالب جا وبیجا هرزه درائی را به نهایت رسانید حضار مجلس گرامی
باستماع چنین هفوات خرافت سمات از دست ضبط برآمده خواستند که بتادیب
آن بی ادب پردازند که آنجناب سراپا تعظیم بمقتضای خلق عظیم متوجه حالش
شده ارشاد کردند که از طرز گفتار واطوارت پیداست که رنجی داری وبمصیبتی
گرفتاری اگر گرسنه طعام لذیذ حاضر واگر تشنه آب سرد موجود واگر وامی بدوش
تست باد ایش پردازم واگر دشمنی در قفای تو باشد اعانت وحمایت تو سازم
چون آن مرد هیچمدان سخنان دلاویز شکر ریز بمقابله کلمات زهر آمیز وخشونت انگیز خود
گوش کرد گفت که الحق تو پسر علی ولی الله هستی که قالع باب خیبر وبرادر ووصی پیغمبر بود
وبدولت اسلام رسیده یکی از موالیان خاص وفدائیان با اختصاص گردید وازین قسم
نقل وحکایات بحدیست که استیعاب آن نتوان کرد وچون کیفیت شهادت سریه
موقوف بر بیان وفات وسبب آن بود سخن دران سپرده گان وَفَاتُهُ رَضِیَ
اللّٰهُ عَنْهُ سَنَةَ تِسْعٍ وَاَرْبَعِیْنَ عَلٰی اَرْجَحِ الْاَقْوَالِ فِیْ اَوَّلِ رَبِیْعِ الْاَوَّلِ
اَوْ فِیْ اٰخِرِ صَفَرٍ وَهُوَ الْمَشْهُوْرُ وبود وفات شریف آن حضرت رضی الله عنه
سال چهلم ونهم از هجرت بنا بر قوی ترین اقوال غره ربیع الاول یا در آخر صفر وهمین
مشهور است یعنی بتحقیق اول ربیع الاول ومشهور آخر صفر یعنی تاریخ بست ونهم
وبعضی نوشته اند که پنجم ربیع الاول سنه پنجاه از هجرت وفات یافتند وسبب

مَوْتِہٖ اَنَّ زَوْجَتَہٗ جَعْدَۃَ بِنْتَ الْاَشْعَثِ بْنِ قَیْسٍ سَمَّتْہُ بِاِغْوَاءِ یَزِیْدَ
بْنِ مُعَاوِیَۃَ وَکَانَ یَزِیْدُ ضَمِنَ لَھَا اَنْ یَتَزَوَّجَھَا فَفَعَلَتْ فَمَرِضَ الْحَسَنُ
رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَرْبَعِیْنَ یَوْمًا ثُمَّ مَاتَ فَبَعَثَتْ جَعْدَۃُ اِلٰی یَزِیْدَ
تَسْئَلُہُ الْوَفَاءَ بِمَا وَعَدَھَا فَقَالَ اِنَّا لَمْ نَکُنْ نَرْضَاکِ لِلْحَسَنِ اَفَنَرْضَاکِ
لِاَنْفُسِنَا فَصَارَتْ مِمَّنْ خَسِرَ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃَ ذٰلِکَ ھُوَ الْخُسْرَانُ
الْمُبِیْنُ وسبب وفات او آن بود کہ زوجۂ او جعدہ دختر اشعث بن قیس زہر
داد او را باغوای یزید بن معاویہ و بود یزید کہ وعدہ دادہ بود جعدہ را برآنکہ
این کار بانیکہ تزویج خواہد کرد او را پس جعدہ کرد آنچہ یزید خواستہ بود پس
بیمار شد حضرت امام حسن تا چہل روز پستر وفات یافت پس فرستاد جعدہ
شخصی را بطرف یزید و میخواست وفای آنچہ وعدہ باو کردہ بود پس گفت
یزید راضی نبودیم ببودن تو بپیش حسن آیا پس چگونہ راضی باشیم ببودن
تو بپیش خود پس گشت جعدہ از جملہ کسانیکہ زیان کار دنیا و آخرت ست این
زیانکاری ہمان زیانکاری ست ظاہر وَکَانَ مَرَضُہُ الْاِسْھَالَ الْکَبِدِیَّ
وَتَقَطُّعَ الْاَمْعَاءِ و بود بیماری آن حضرت اسہال کبدی و پارہ پارہ شدن
رودہا یعنی ہنگام اجابت دستہا پارہ ہای جگر و رودہا بریدہ شدہ می برآمد چنانکہ
شخصے برای عیادت آنجناب علیہ السلام رفت آن حضرت چون از بیت الخلا
برآمدند فرمودند کہ جگر من پارہ پارہ شد آن شخص گوید کہ من آن پارہ ہا را ملاحظہ
کردم و دیدم کہ فی الواقع قطعات جگر بودند وَلَمَّا حَضَرَتْہُ الْوَفَاۃُ جَاءَ
الْحُسَیْنُ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ فَقَالَ اَیْ اَخِیْ مَنْ صَاحِبُکَ قَالَ
تُرِیْدُ قَتْلَہٗ قَالَ نَعَمْ قَالَ لَئِنْ کَانَ صَاحِبِیَ الَّذِیْ اَظُنُّ اللّٰہُ
اَشَدُّ لَہٗ نِقْمَۃً وَاِنْ لَّمْ یَکُنْہُ مَا اُحِبُّ اَنْ تَقْتُلَ بِیْ بَرِیْئًا

ثم قال لقد سقیت السم مرارًا وما سقیت مرة اشد من هذه وگاه
حاضر شد او را وفات بیامد امام حسین رضی الله عنه پس گفت ای برادر من که با تو
این حرکت کرد یعنی کدام کس ترا زهر داد گفت میخواهی قتل او را گفت آری گفت آنهر
اگر قاتل من همان ست که من گمان میدارم البته خدای تعالی سخت ترست برای
او در انتقام یعنی خدای تعالی که منتقم حقیقی ست برای گرفتن انتقام کافی ست
و اگر نیست او در واقعه که با و گمان منست دوست نمیدارم که بکشی بانتقام من
بیگناهی را السیّر گفت که هر آینه بتحقیق نوشانیده شدم زهر چند بار و نه نوشانیده شدم
هیچ بار سخت تر ازین بار پوشیده نماند که داعی بر اعراض از تعیین و تشخیص قاتل
اموری چند ست اول چون مناط شهادت ستر به بر خفا و اشتباه بوده قاتل را
هم معرض کتمان و اختفا گذاشتند تا ازین جهت نیز این راز در پرده باشد و شیاع
اظهار و ابراز برین شبستان نتابد دوم اخذ قصاص از اموریست که بحکم شرع
حزم و احتیاط را در ان مدخلی تمام ست تا آنکه بدون ثبوت کامل و قطع و یقین در تعیین
قاتل امضای آن جائز نیست سوم طی کشح از تحقیق و تنقیح قاتل دلیل بر کمال
حلم و کظم غیظ ست چه اگر تفحص و تفتیش بکار میرفت تعیین و تشخیص قاتل من
حیث الشرع ممکن الحصول بود پس دست از انتقام کشیدن و پهلو از اخذ قصاص
در نوردیدن کار همین حضرات ست که شائبه از اغراض نفسانی در جبلت پاک
طینتان در روز الست باقی نگذاشته اند و الا کف نفس از انتقام با وجود قدرت کاریست
دشوار که چه جای عوام از دست خواص هم سر انجام آن متعذر ست و آنچه از شدت
نوشانیدن زهر این باره نسبت بمرات سابق ارشاد شد کنایه یاس از حیات و ایما
بقرب وفات ست چنانچه از فصل الخطاب نقل کرده اند که امیر المومنین حسن علیه السلام
را شش بار زهر داده اند پنج بار کاری نکرد و بار ششم کارگر افتاد و در حلیه ابو نعیم

از عمیر بن اسحق مرویست که من و شخصی دیگر در مرض موت حضرت امام حسن علیه السلام
برای عیادت رفتیم فرمود که ای فلان چیزی از من بپرس عرض کردم که در نیحالت
امری پرسیدن نمی توانم همین که افاقه از مرض دست دهد خواهم پرسید
راوی گوید که آن حضرت بخانه تشریف بردند و باز برآمده فرمودند که آنچه پرسیدنیست
بپرس که باز فرصت سوال نخواهی یافت و مرا طاقت جواب کجا پس فرمود که
مرا چند باره زهر داده اند و این بار کار گر افتاد که پاره های جگرم بریده می افتد
پس راوی گوید که من روز دیگر بخدمت آن حضرت حاضر شدم دیدم که حالت
احتضار است و جناب امام حسین علیه السلام بر سر بالین آنحضرت نشسته استفسار
از قاتل میفرمایند الی آخر الروایه که آنفا گذشت و نیز روایت کرده اند که آنحضرت
علیه السلام بخواب دید که گویا میانه دو چشم او قل هو الله احد مکتوب است چون
این خواب را پیش سعید بن المسیب بیان کردند گفت که زمان وفات جناب
امام حسن ع قریب رسیده المختصر هرگاه وقت رحلت قریب آمد بجناب امام حسین
وصیت فرمودند که من از عایشه خواسته ام که چون من بمیرم قبر مرا در خانه خود
جا دهد و عائشه با من وعده کرده است پس بعد وفات من جنازه مرا پیش روضه
رسول خدا علیه الصلوة والثنا ببرید و از عائشه دستوری خواهید اگر اجازت
دهد مرا در جوار قبر جد مجد من دفن کنید و میدانم که مردم بنی امیه ازین کار باز خواهند داشت
پس با ایشان نزاع کردن نشاید و باید که جنازه مرا در بقیع برند و همانجا دفن کنند
و همچنان بوقوع آمد که هرگاه حضرت امام حسن علیه السلام لبیک بداعی حق گفت
جناب امام حسین بخدمت عائشه رفته دستوری خواست عائشه گفت که خوبست
که حسن درینجا مدفون شود و چون اینخبر بمروان رسید بزودی جبر تدم در راه استاد
گذاشته مدفون کردن نداد پس جنازه آنحضرت از روضه رسول خدا صلی الله

و آله وسلم به بقیع بردند و در قبه عباس پهلوی قبر فاطمه بنت اسد جده آنحضرت
مدفون کردند و کسی از بنی امیه بر جنازه آنجناب حاضر نشد مگر سعید بن العاص
که آنزمان امیر مدینه بود و باجازت حضرت امام حسین ادای نماز کرد و خلاصه در مقام
همین قدر ست که بقلم رفت اما تعیین سنین عمر شریف و تشخیص زمان و لادت پس
اینست که ارشاد میشود وکان عمره الشریف خمسة واربعین سنة
وستة اشهر الا ایاما وقد ولد النصف من شعبان سنة ثلث من
الهجرة علی الصحیح وقیل فی رمضان و بود عمر شریف او چهل و پنجسال و شش ماه
مگر سه کم از روزها و به تحقیق پیدا شد پانزدهم شعبان سال سوم از هجرت بر روایت
صحیح و گفته شد در رمضان پوشیده نماند که در زمان ولادت حضرت امام حسن
علیه السلام و همچنان در وقت وفات آنجناب اختلاف ست و لادت آنحضرت
نزد بعضی پانزدهم شعبان و نزد بعضی پانزدهم رمضان سال سوم از هجرت ست
و وفات آنجناب بر قول مختار در ماه ربیع الاول نزد بعضی غره و نزد بعضی پنجم
مذکور و مشهور نیست و هشتم ماه صفر سال چهل و نه هجری ست و سنین عمر شریف چهل
و پنجسال و شش ماه چند روز کم بروایت صحیح ست پس اعتبار سنین حیات مقتضی
ترجیح تاریخ ولادت پانزدهم رمضان و تاریخ وفات روز پنجم ربیع الاول می افتد
تا چهل و پنجسال و شش ماه کسری کم حساب است آید و موید اینست انچه گفته اند
که عمر شریف آنحضرت چهل و پنجسال و چند ماه بوده هفت سال در کنار رأفت حضرت
رسالت علیه الصلوة والتحیة پرورش یافتند و سی سال در ظل حمایت پدر بزرگوار
یعنی جناب شاه ولایت جا داشتند و هشت سال و چند ماه دیگر فقط در کنف رحمت
حضرت رب العزت زندگانی کردند هل انبئکم بالشهادة التی
التی اختص بها السبط الاکبر اینست انچه مشتاق بوده به شهادت ستمزم

که مختص بآن فرزند اکبر گشت باقی ماند شهادت جهریه پس بیانش باید شنید و
أَمَّا الشَّهَادَةُ الْجَهْرِيَّةُ الَّتِي اخْتُصَّ بِهَا السِّبْطُ الْأَصْغَرُ فَهِيَ مِنْ أَكْبَرِ
الْوَقَائِعِ الْمَشْهُورَةِ واما شهادت ظاهری که اختصاص یافت بآن فرزند اصغر
پس آن از بزرگ ترین وقائع مشهوره است وَسَبَبُ شُهْرَتِهَا كَوْنُهَا
جَهْرِيَّةً وَسَبَبُهَا أَنَّهُ لَمَّا تَمَلَّكَ يَزِيدُ وَتَسَلْطَنَ وَذٰلِكَ فِي رَجَبٍ
سَنَةَ سِتِّينَ بِدِمَشْقَ كَتَبَ إِلَى الْأَقَالِيمِ لِأَخْذِ الْبَيْعَةِ لَهُ
وَكَتَبَ إِلَى عَامِلِهِ بِالْمَدِينَةِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ أَنْ يَأْخُذَ
الْبَيْعَةَ مِنَ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَامْتَنَعَ الْحُسَيْنُ مِنْ بَيْعَتِهِ
لِأَنَّهُ كَانَ فَاسِقًا مُدْمِنًا لِلْخَمْرِ ظَالِمًا وسبب شهرت آن آشکارا
شدن آنست وسببش آنکه هرگاه مالک وپادشاه شد یزید وتسلط یافت
بر مملکت وآن در ماه رجب سال شصتم از هجرت بشهر دمشق اتفاق افتاد
نوشت نامه ها بسوی اقالیم بجهت گرفتن عقد بیعت برای خود ونوشت
نامه بعامل خود بمدینه ولید بن عقبه برای گرفتن بیعت از حضرت امام حسین
رضی الله عنه پس باز ماند وانکار کرد حضرت امام حسین از بیعت یزید برای آنکه
بود او فاسق دائم الخمر ظالم باید دانست که چون معاویه بن ابی سفیان فوت
کرد ویزید بجای پدر خود بر تخت سلطنت نشست نامه ها باقالیم وممالک
برای اخذ بیعت بعمال وحکام هر مقام نوشت چنانچه نامه یزید پیش ولید
بن عقبه حاکم مدینه بدین مضمون رسید که معاویه بنده از بندگان خدا بود وفات
یافت ومن بجای او نشستم وبیعت انقیاد برای خود بزودی میخواهم باید
از حسین بن علی ودیگر اهالی مدینه بیعت برای من بگیری ودرنگ وتاخیر
درباره اخذ بیعت نکنی ولید بن عقبه بمجرد ورود نامه حسین بن علی وعبدالله بن زبیر طلبید

وگویند که چون نامهٔ یزید بولید بن عقبه رسید بمروان مشورت کرد مروان گفت که
حسین بن علی و عبدالرحمن بن ابی بکر و عبدالله بن عمر و عبدالله بن زبیر را طلب کن ازین چهار
کس درخواست بیعت بکن اگر بیعت کردند بهتر والا این چهار تن را گردن بزن
تا بر همه کس عبرت شود و دیگری از قبول بیعت تخلف نورزد ولید بمشورت
مروان راضی نگشت و گفت که من پسر فاطمه و پسر ابوبکر و پسر عمر و پسر زبیر را
کشتن نمیتوانم المختصر گویند که ولید بن عقبه حضرت امام حسین را طلبید آنجناب
جماعهٔ غلامان و موالیان خود را همراه گرفته همه را بر در سرای ولید گذاشته
تنها پیش او رفتند ولید براه تعظیم درآمده عرض مضمون نامهٔ یزید نموده درخواست
بیعت کرد آن حضرت در جواب ارشاد کردند که من بیعت یزید نخواهم کرد
که او فاسق و دائم الخمر و ظالم ست گویند که مروان خبیث از شرارت
خود باز نیامده و دست از خبث طینت برنداشته با ولید گفت که ای امیر
حسین را بی اخذ بیعت مگذار که بار دگر براو قدرت نیابی او را در بند باید کرد
تا بیعت کند و اگر از بیعت باز ماند بکشتن او بفرما تا خلیفه از تو راضی شود
ولید گفت ویحک یا مروان مرا بکشتن حسین میگوئی اگر شرق و غرب عالم
بمن بخشند من هرگز قصد خونش نکنم مروان بعد ازین خاموش ماند و
آنجناب از آنجا برخاسته مراجعت بخانه ساخته بقصد روانگی بطرف مکهٔ معظمه
پرداختند چنانچه ارشاد میشود وَخَرَجَ الْحُسَیْنُ اِلٰی مَكَّةَ لِاَرْبَعٍ خَلَوْنَ
مِنْ شَعْبَانَ فَدَخَلَ مَكَّةَ وَاَقَامَ بِهَا روان شد حسین بسوی مکه
بتاریخ چهارم شعبان پس داخل شد بمکه و اقامت گرفت دران و چون خبر
خروج حضرت امام حسین از مدینهٔ منوره و وصول بمکهٔ معظمه در امصار و دیار مشتهر
گردید و مردم اطراف و جوانب برین سانحه وقوف یافتند اهل کوفه باطاعت

و انقیاد آنجناب اتفاق کرده نامه ها علی سبیل التواتر و التعاقب متضمن بر طلب ارسال داشتند چنانچه بیانش میرود و لمّا وصل الخبر الی اهل الکوفة اتفق منهم جمع کثیر و کتبوا الی الحسین علیه السلام یدعونه الیهم و یبذلون له بالقیام بین یدیه بانفسهم و اموالهم و بالغوا فی ذلک و تتابعت الیه نحو مائة و خمسین کتابا من کل طائفة و جماعة فسیّر الیهم ابن عمه مسلم بن عقیل و حثهم علی نصرته و حمایته و هرگاه رسید خبر بسوی اهل کوفه متفق شدند از ایشان جماعت کثیر و نوشتند نامه ها بخدمت امام حسین بمضمون طلب آنحضرت و بذل جانها و مالها خود را حد خدمتگذاری بحضور آنجناب و مبالغه نمودند درین باب و پی در پی رسید بآنحضرت قریب صد و پنجاه نامه از هر گروه و جماعت پس روانه کرد بطرف ایشان پسر عم خود مسلم بن عقیل را و ترغیب و تاکید فرمود آنها را بر نصرت و حمایت او و بالجمله کوفیان بالحاح تمام نامه های متواتر و قاصدهای متکاثر بطلب حضرت امام حسین علیه السلام فرستادند و در خصوص اصرار و استبداد زیاده تر بکار بردند و گویند که نامهٔ اخیر که بدست معتمدی از اهل کوفه رسید عبارتش این بود للحسین بن علی من شیعته و شیعة ابیه علی امیر المومنین سلام علیک اما بعد فان الناس ینتظرونک و لا رای لهم غیرک فالعجل العجل یا ابن رسول الله و السلام علیک و رحمة الله و برکاته یعنی تمامی مردمان منتظر مقدم شریف اند و اطاعت و انقیاد دیگری سوای آنجناب منظور ندارند ای پسر رسول خدا زود در آ بر ودی برسان و مایان را از بند انتظار وا رهان چون استدعای کوفیان در باب طلب زیاده از حد گذشت آنحضرت خواستند که از خانی عنان عزمت بآن صوب فرمایند عبد الله بن عباس و دیگر اجلهٔ اصحاب که در مکهٔ معظمه بودند

مبالغت نمودند و گفتند که لفجوای الکوفی لایوفی بیوفائی اہل کوفہ ضرب امثال
و مشہور در عالم ست قول و فعل سکنہ آنجا اصلا قابل اعتماد نیست آخر بعد قال
و مقال قرار یافت که آن حضرت عازم کوفہ نشوند و شخصی را از متوسلان خویش
بآنطرف روانہ کنند چنانچہ برادر عم زاد مسلم بن عقیل را بہ نیابت خود رخصت کوفہ
فرمودند و کوفیان را براطاعت و متابعت و نصرت و حمایت آنحضرت تحریص
و ترغیب نمودند اکنون کیفیت وصول مسلم بکوفہ بگوش ہوش شنیدنی باید
کوفیان بچشم انصاف دیدنیست فَلَمَّا وَصَلَ مُسْلِمُ الْكُوفَةَ نَزَلَ فِي
دَارِ الْمُخْتَارِ بْنِ عُبَيْدٍ وَبَايَعَ الْحُسَيْنَ عَلَى يَدَيْهِ خَلْقٌ كَثِيرٌ أَكْثَرُ
مِنْ اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا فَاطَّلَعَ عَلَى ذٰلِكَ النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ وَالِي الْكُوفَةِ
مِنْ جَانِبِ يَزِيدَ وَكَانَ صَحَابِيًّا فَهَدَّدَ النَّاسَ عَلَى ذٰلِكَ لٰكِنِ
اكْتَفٰى بِمُجَرَّدِ التَّهْدِيدِ وَلَمْ يَتَعَرَّضْ لِأَحَدٍ پس ہرگاہ رسید مسلم
بکوفہ فرود آمد در خانہ مختار بن عبید و بیعت کرد حسین را بر دست او خلق
بسیار زیادہ از دوازدہ ہزار کس پس مطلع برین حال شد نعمان بن بشیر
کہ حاکم کوفہ از جانب یزید بودہ و بود صحابی پس تہدید کرد مردم را برین کار
لیکن اکتفا نمود بمجرد تہدید و متعرض نگشت برای ہیچکس مجملا چون مسلم بن عقیل
داخل کوفہ شدہ بخانہ مختار بن عبید ثقفی رخت اقامت کشاد مردم کوفہ ہجوم
آوردہ بیعت بر دست او نمودند چندانکہ نوبت از دوازدہ ہزار درگذشتہ کار
بہ ہجدہ ہزار و بروایتی بسی ہزار و بروایتی بہ چہل ہزار رسید نعمان بن بشیر حاکم
کوفہ کہ مرد صحابی بودہ برین ماجرا وقوف یافتہ بحسب ظاہر کار بتہدید و
تخویف نمود باختیار اعراض و اغماض متعرض حال احدی از متابعین نگشت
بلکہ در باطن معاون و مددگار حضرت مسلم بودہ بنہانی ترغیب مردم به بیعت

واطاعت میکردو آخر کار چون تغافل نعمان برهمه کس نمایان شد بعضی از
بدنهادان یزید را از حقیقت حال آگاه ساختند و بسعایت و شکایت نعمان
پرداختند چنانچه می فرمایند فَکَتَبَ مُسْلِمُ بْنُ یَزِیْدَ الْحَضْرَمِیُّ وَعُمَارَةُ
بْنُ الْوَلِیْدِ بْنِ عُقْبَةَ اِلَی یَزِیْدَ یُخْبِرُ اَنَّهٗ عَنْ اَمْرِ مُسْلِمٍ وَمَیْلِ
اَهْلِ الْکُوْفَةِ اِلَیْهِ وَتَغَافُلِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِیْرٍ عَنْهُ پس نوشت
مسلم بن یزید حضرمی و عماره بن ولید بن عقبه بسوی یزید در حالیکه خبر دار میکردند
این هر دو او را از امر مسلم و میل اهل کوفه بطرف او و تغافل نعمان بن بشیر ازو یعنی
مسلم بن یزید حضرمی و عماره بن ولید بن عقبه حال ورود مسلم بکوفه و رجوع
مردم بتجدید بیعت او برای اطلاع یزید نوشتند و از تغافل نعمان بن بشیر او را
خبر دار کردند فَعَزَلَ یَزِیْدُ النُّعْمَانَ وَوَلّٰی مَکَانَهٗ عُبَیْدَ اللّٰهِ بْنَ
زِیَادٍ وَکَانَ وَالِیًا عَلَی الْبَصْرَةِ فَتَجَهَّزَ عُبَیْدُ اللّٰهِ مِنَ الْبَصْرَةِ
اِلَی الْکُوْفَةِ وَدَخَلَهَا لَیْلًا مِّنَ الْجِهَةِ الْبَادِیَةِ فِیْ لِبَاسِ
اَهْلِ الْحِجَازِ وَاَوْهَمَ اَنَّهُ الْحُسَیْنُ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ فَاسْتَقْبَلَهُ
النَّاسُ فِیْ ظُلْمَةِ اللَّیْلِ وَسَلَّمُوْا عَلَیْهِ وَمَشَوْا بَیْنَ یَدَیْهِ وَ
قَالُوْا مَرْحَبًا بِكَ یَابْنَ رَسُوْلِ اللّٰهِ قَدِمْتَ خَیْرَ مَقْدَمٍ فَسَکَتَ
حَتّٰی دَخَلَ دَارَ الْاِمَارَةِ پس معزول کرد یزید نعمان را و حاکم گردانید
بجای او عبید الله بن زیاد را و بود او حاکم بر بصره پس سامان سفر کرد
عبید الله از بصره بسوی کوفه و داخل شد در انوقت شب از طرف بیابان
بلباس حجازیان و در وهم انداخت مردم را بانیکه حسین ست پس استقبال
کردند او را مردم در تاریکی شب و سلام کردند و رفتند پیش پیش او و گفتند
مرحبا باد ترا ای پسر رسول خدا آمدی تو نیک آمدن پس خاموش ماند ابن زیاد

تا آنکه داخل شد مکان حاکم نشین را مخفی مباد که چون مردم کوفه بعد اختیار بیعت
و در انقیاد و اطاعت مسلم بن عقیل کوشیده داعی بر طلب حضرت امام حسین
علیه السلام گردیدند و آن حضرت نیز بعزم انعطاف عنان از مکه بکوفه پرداخت
و خبر آمد آمد او در اطراف و جوانب اشتهار یافت گویند که یزید بد بر یافت این
سانحه بکار خود حیران و مشوره طلب از ندیمان گشت مشاوران بد مآل چنان
اندیشیدند که اگر حسین بکوفه رسید عراق از دست ما رفت بلکه بنای این سلطنت
و حکومت از هم شکست پس صوابدید آنست که نعمان بن البشیر از حکومت کوفه
معزول و شخصی دیگر بجای او منصوب شود که مسلم بن عقیل را با اعوان و انصار او
بکشد و بیخ فتنه و فساد را بالکلیه برکند آخر بعد رد و تفحص قرار داد که این کار
غیر از دست عبید الله بن زیاد سرانجام نیابد یزید ابن زیاد را که حاکم بصره بود
بامارت کوفه و عراق مقرر کرده باو نوشت که زود از زود خود را از بصره بکوفه
ای بسیار جلد ۱۲
رساند و مسلم بن عقیل و مبایعان و متابعان او را بکشد و از حسین طلب بیعت
نماید اگر او قبول بیعت کرد بهتر و الا او را نیز بکشد چون نامه یزید بنام
ابن زیاد رسید برادر خود را قائم مقام خود به بصره گذاشته بالفور عازم
کوفه شد تا آنکه بقادسیه رسیده سپاه خود را در آنجا گذاشته و از راه فریب
خود را بلباس حجازیان آراسته و عمامه بسر بسته و بر اشتری نشسته با معدودی
چند انداهی که قافله حجاز می آید در تاریکی شب میانه نماز شام و عشا بکوفه در آمد
و مردم کوفه که همه تن چشم انتظار براه حضرت امام حسین بودند غلط خورده او را
امام حسین پنداشتند و باستقبالش پرداختند و سلام کردند و مرحبا
گفتند و پیش پیش او رفتند و ابن زیاد قفل سکوت بر لب افگنده هیچ نمی گفت
تا آنکه داخل دار الاماره گشت و این همه برای آن بود تا مردم کوفه بر آمدن او

خبردار نشوند و دفعةً بلوا کرده آماده فتنه و فساد در دفع او نکردند فلمّا اصبح
جمع النّاس وقرء علیهم منشور الایالة وهدّدهم وحذّرهم
عن مخالفة یزید وفرّق جماعة مسلم بقوّة التّدبیر واختفی
مسلم فی دار هانی بن عروة پس هرگاه صبح شد جمع کرد ابن زیاد مردم را
وخواند براینها سند حکومت خود را وتهدید وتحذیر کرد اهل کوفه را از مخالفت
یزید ومتفرق گردانید جماعت مسلم را بقوت تدبیر وپوشیده شد مسلم در خانهٔ
هانی بن عروه یعنی بمجرد تهدید لسانی وتخویف زبانی ابن زیاد جماعه سپاهیان حضرت
مسلم متفرق گردید ومسلم خود را بخانه هانی بن عروه برده اختفا کشید فارسل
عبید الله محمّد ابن الاشعث مع فوج الی داره فاتوا بهانی بن
عروة فحبسه وحبس جمیع رؤساء الکوفة عنده
فی القصر واتی الخبر مسلماً فنادی شعاره فاجتمع معه اربعون
الفاً واحاطوا حول القصر پس فرستاد ابن زیاد محمد بن اشعث را با فوجی بسوی خانه هانی
بن عروه پس آوردند اورا پس قید کرد ابن زیاد اورا ومحبوس نمود جمله رؤسای کوفه را نزد
خود در قصر ورسید این خبر به مسلم پس آواز داد خاصان ورفیقان خود را پس جمع شدند همراه
او چهل هزار مردم واحاطه کردند گرد قصر یعنی چون ابن زیاد هانی بن عروه ودیگر رؤسای کوفه
در مکانی از قصر خود محبوس کرد حضرت مسلم بدریافت اینحال خاصان ورفیقان خود را جمع فرمود
با جمعیت چهل هزار کس محاصره قصر عبید الله بن زیاد نموده فامر عبید الله الاسادی امن
رؤساء الکوفة ان یکلّموا عشائرهم ویردّوهم عن رفاقة مسلم فکلّموهم فتفرّقوا
کلّهم وامسی مسلم فی خمس مائة فلمّا اختلط الظّلام ذهب اولئک ایضاً وبقی
وحده پس امر کرد ابن زیاد اسیران را که از رئیسان کوفه بودند باینکه
بفهمانند عزیزان وقریبان خود را وباز دارند اینها را از رفاقت مسلم پس

فهمانیدند اسیران عزیزان خود را پس متفرق گشتند همه اینها و شام کرد مسلم
در پانصد کس یعنی تمامی مردم همراه متفرق گشتند و تا شام از چهل هزار پانصد
باقی ماند پس هرگاه پیدا شد تیرگی شب رفتند ایشان هم و باقی ماند مسلم
تن تنها یعنی اول از چهل هزار پانصد کس همراه مسلم ماندند بعد از ان چون
شب تاریک شد این پانصد هم راه خود گرفتند و مسلم تن تنها باقی ماند و
گویند که چون برای نماز شام حضرت مسلم در مسجد کوفه تکبیر افتتاح گفت
پانصد کس اقتدا باو کردند و چون سلام درداد یک کس راندید درین قدر
فرصت همه رفتند و مسلم را تن تنها گذاشتند و گویند که چون مسلم نزدیک
قصر ابن زیاد رسید دید که مردم از همراه او گریزند تا آنکه از ان جمله قریب
سه صد کس باقی ماند حیران شده چپ و راست نگاه میکرد و می گفت که شیعیان
ما کجا میروید از ان هم دوازده کس باقی ماند آنگاه فرمود که ای اهل کوفه خطوط
متواتر فرستادید و مارا طلبیدید و حواله با عدا نمودید چون یک دو قدم دیگر
رفت هیچکس با او نبود فَتَرَدَّدَ فِي الطَّرِيقِ فَأَتَى مَنْزِلَ امْرَأَةٍ
فَاسْتَسْقَاهَا فَسَقَتْهُ وَادْخَلَتْهُ فِي مَنْزِلِهَا پس آمد و رفت میکرد
مسلم در راه پس آمد خانهٔ زنی را پس طلب آب کرد پس آب نوشانید
آن زن مسلم را و داخل کرد او را در خانهٔ خود یعنی رفیقان مسلم آنحضرت را
تنها گذاشتند و همه ها گریختند مسلم در راه سرآسیمه تنها میگشت و ازین طرف
بآنطرف میرفت درین حال تشنگی بر مسلم مستولی گشت بر در خانهٔ زنی که طوعه
نام داشت او را طلب آب فرمود آن زن او را آب نوشانیده داخل خانه
خود نمود وَكَانَ ابْنُهَا مَوْلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْأَشْعَثِ فَانْطَلَقَ
فَأَخْبَرَ مُحَمَّدًا وَاخْبَرَ مُحَمَّدٌ عُبَيْدَ اللهِ فَبَعَثَ عُبَيْدُ اللهِ

عَمرو بن حُرَیثٍ صَاحِبُ شُرطَتِہٖ وَ مُحَمَّدَ بنَ الاَشعَثِ فَاَحَاطَا

بِالدَّارِ و بود پسران زن مولی یعنی غلام آنا د محمد بن اشعث پس رفت

او و خبر کرد محمد را و خبر کرد محمد عبید اللہ را پس فرستاد ابن زیاد عمرو بن حریث

کوتوال شہر و محمد بن اشعث را پس محاصرہ کردند این ہر دو خانہ را یعنی ہرگاہ

طوعہ مسلم را بخانہ خود جا داد از اتفاقات قضا و قدر پسر طوعہ کہ حیلہ محمد بن

اشعث بود و مولای خود را از حال مسلم خبر دار کرد و آنکس ہماندم پیش

ابن زیاد رفتہ سر کلافہ این راز وا نمود ابن زیاد بمجرد دریافت این حال

کوتوال شہر کہ عمرو بن حریث نام داشت و محمد بن اشعث را برای گرفتاری

مسلم فرستاد ایشان با جماعۂ کثیرہ رفتہ خانہ طوعہ را کہ حضرت مسلم دران

سکونت داشت محاصرہ نمودند و داعیہ گرفتاری مسلم کردند چون حمیت

شجاعت بنی ہاشم نہان نشستن در خانہ گوارا نکرد وَخَرَجَ مُسلِمٌ بِسَیفِہٖ

یُقَاتِلُھُم فَاَتَاہُ مُحَمَّدُ بنُ الاَشعَثِ بِالاَمَانِ فَجَآءَ بِہٖ اِلٰی عُبَیدِ اللہِ

فَضَرَبَ عُنُقَہٗ وَاَلقٰی جُثَّتَہٗ اِلَی النَّاسِ وَصَلَبَ ھَانِئًا وَکَانَ

ذٰلِكَ لِثَلٰثٍ خَلَونَ مِن ذِی الحِجَّۃِ سَنَۃَ سِتِّینَ مِنَ الھِجرَۃِ

وَقَتَلَ عُبَیدُ اللہِ مُحَمَّدًا وَاِبرَاھِیمَ اِبنَی مُسلِمٍ اَیضًا مَعَہٗ

پس برآمد مسلم با شمشیر خود در حالیکہ جنگ میکرد با نہا پس پیش آمد محمد بن اشعث

با امان پس آورد مسلم را بسوی ابن زیاد پس او گردن زد او را و انداخت تن

او را بطرف مردمان و بردار کشید ہانی را و بود این واقعہ سوم ذیحجہ سال

شصتم از ہجرت و کشت ابن زیاد محمد و ابراہیم ہر دو پسر مسلم را با او گویند کہ چون

این حریث کوتوال و ابن اشعث سر حلقۂ ارباب جدال با جماعت کثیر کس

خانہ طوعہ را محاصرہ نمودند مسلم تن تنہا شمشیر گرفتہ از خانہ برآمد و ہنگامہ محاربہ

گرم کرد چنانکه بعضی را از طرف مقابل زخمی کرد و برخی را به جهنم سیاه فرستاد ابن اشعث
دانست که تحمل تیغ بنی هاشم کار این جماعت نیست براه خداع پیش آمده اظهار امان نمود
مسلم را از مقاتله باز داشت و مسلم بن عقیل و محمد و ابراهیم پسران آنحضرت را همراه گرفته پیش
ابن زیاد برد آن سرآمد اشقیا قبل از رسیدن مسلم نزد او نوابان را حکم داده بود که وقت
مسلم داخل دروازه شود گردنش زنند و سرش از تن جدا سازند چنانچه از رفیقان ابن
زیاد از چپ و راست شمشیرها کشیده در دم دروازه استاده بودند مسلم ناگاه که از در گذشت
گردنش زدند و سرش از تن جدا کرده پیش مردمان انداختند و گویند که زمانیکه مسلم داخل قصر
ابن زیاد میشد مشغول به تهلیل و تسبیح بود و کریمه رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ تلاوت
می نمود که دفعةً شربت شهادت چشید و رخت اقامت از دار فنا بدار البقا
کشید بعد از ان محمد و ابراهیم پسران مسلم را نیز کشتند و هانی بن عروه را
کشته بردار کشیدند و سرهای این مظلومان را بر نیزه کشیده در کوفه دربدر
گردانیدند و این سانحه سوم ذیحجه سال شصتم از هجرت اتفاق افتاد تمام شد
این داستان حالا بر اصغای حال حضرت امام حسین علیه السلام و روانگی
آنحضرت از مکه بطرف کوفه و رسیدن بکربلا و مبتلا شدن بانواع کرب و بلا
گوش فرا باید داشت وَفِي ذٰلِكَ الْيَوْمِ خَرَجَ الْحُسَيْنُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى
الْكُوفَةِ وَقِيلَ كَانَ خُرُوجُهُ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ و دران روز یعنی سوم
ذیحجه که روز شهادت حضرت مسلم بوده روانه شد حسین از مکه بطرف کوفه و بعضی
گفته که بود روانگی آن حضرت روز ترویه یعنی هشتم ذیحجه وَكَانَ سَبَبُ
خُرُوجِهِ أَنَّ مُسْلِمَ بْنَ عَقِيلٍ كَانَ قَدْ كَتَبَ إِلَيْهِ يَلْتَمِسُ
قُدُومَهُ و بود سبب روانگی آنحضرت اینکه مسلم بن عقیل با صرار تمام نوشته بود
باو بالتماس قدوم او مخفی نماند که چون مسلم بن عقیل بکوفه رسیده رسا

عظمای آنجا بر ذرارادت بر دوش و حلقهٔ اطاعت بگوش کشیدند تا آنکه زیاده بر چهل هزار کس داخل دائرهٔ بیعت گردیده مستدعی تشریف آوری جناب امام حسین علیه السلام از مکه بکوفه شدند حضرت مسلم بخدمت جناب امام نوشت که اهل کوفه قبول بیعت نموده و همه تن باطاعت و انقیاد درداده در گرد انتظار قدوم میمنت لزوم نشسته اند لهذا آنجناب تصمیم عزم روانگی از مکه بکوفه فرمودند وَلَمَّا تَجَهَّزَ بِالْخُرُوجِ مَنَعَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ عُمَرَ وَجَابِرُ وَاَبُو سَعِيْدِنِ الْخُدْرِيُّ وَاَبُو وَاقِدِنِ اللَّيْثِيُّ فَلَمْ يَمْتَنِعْ بِمَنْعِهِمْ وَقَالَ اِنِّيْ سَمِعْتُ اَبِيْ يَقُوْلُ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اَنَّ كَبْشًا تُسْتَحَلُّ بِهٖ مَكَّةُ فَلَا اَكُوْنُ اَنَا ذٰلِكَ الْكَبْشَ وهرگاه جناب امام حسین علیه السلام تهیهٔ سامان سفر فرمود منع نمود اورا ابن عباسؓ و ابن عمر و جابر و ابوسعید خدری و ابوواقد لیثی پس باز نماند از باز داشت ایشان گفت بدرستیکه شنیدم از پدر خود که میگفت که شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم که میفرمود هر آینه گوسپندی باشد که کعبه بآن حلال گردد پس نباشم من آن گوسپند کشیده نماند که چون حضرت امام حسین علیه السلام عزیمت کوفه رست فرمود احبهٔ اصحابؓ که در مکه معظمه حاضر بودند به ممانعت پیش آمدند چنانچه ابن عباس گفت که ای حسینؑ از حرم مکه که خانهٔ خداست مرو و بر قول کوفیان اعتماد مکن نمیدانی که با پدر و برادرت چه کردند و اگر تو باز نمانی اهل وعیال خود را همراه مبر و من میترسم که مبادا تو کشته شوی و زنان و کودکان تو اسیر بلا شوند و نیز گفت که مرا گمان ست که ترا همچو عثمان میانهٔ زنان و دختران بکشند چون عرض ابن عباس جا بعرض قبول نیافت ابن عباس اندوهگین شد

وگفت واحبیب الله وا ای وای گریست ونیز عبدالله بن عمر از عزیمت کوفه منع نمود
وگفت که ای حسین بر قول وفعل اهل کوفه غره مشو واز مکه بیرون مرو بالجمله جابر و
ابوسعید خدری وابو واقد لیثی و دیگر هر کس که حسین را آماده سفر کوفه دید منع کرد
آخر کار چون مبالغه واصرار مانعین از حد در گذشت حسین در جواب بکشف راز
فرموده ارشاد کرد که من از پدر خود واو از رسول خدا علیه الصلوة والثنا شنیده است
که گوسپندی در مکه کشته شود که بسبب آن حلت کعبه گردد پس من نمیخواهم که من
همان گوسپند باشم یعنی شخصی را در مکه کشتند که خونش موجب بیحرمتی کعبه شود پس
من دوست ندارم که در مکه کشته شوم واین همه بلکه زیاده ازین در ترجمه تاریخ طبری
وترجمه صواعق و دیگر کتب مذکور ومسطور است وباید دانست که مصداق حدیث
مذکور عبدالله بن زبیر بوده که او را در مکه کشتند واین سفک دما باعث بر استحلال
کعبه شد وهر چند این کشت وخون بجور وظلم واقع شد لیکن چون منجر بهتک حرمت
کعبه گردید جناب سید الشهدا علیه التحیة والثنا بکمال حزم واحتیاط ومراعات آداب
کعبه گوارا نکرد که قتلش موجب استحلال کعبه شود ودرین مقام سخنی ست ظاهر الاشکال
که باوجود اشعار واخبار از واقعه شهادت که از سید الشهدا بظهور آمد گو بطریق جزم
ویقین نباشد اجلّه صحابه مثل ابن عباس وابن عمر وجابر وابوسعید خدری وغیر
ایشان چرا تقاعد از رفاقت ومعیت حضرت حسین فرموده فقط بر منع خروج از
مکه ورفتن بکوفه اکتفا ورزیده اظهار خیر خواهی نمودند وهمراه نرفتند وجواب این
اعضال مبتنی بر تفصیلی ست که بسطے در کلام خواهد ونیز اندیشه شائبه تعصب نسبت
به بعض اوهام در ربط وضبط تقریریست وبنای این مختصر بر اختصار وتنزه از لوث
تعصب افتاده پس طی کشح از تفصیل نموده بالاجمال این قدر گفته می شود که معلوم و
متیقن نموده که درهمین سفر آنچه مقتضای قضا وقدر ست از قوت بفعل خواهد آمد

بیان تبیین حسین

هرگاه مثل ابن عباس که عظمت و جلالت شان شان باتفاق ثابت و متحقق است
با وصف اظهار مظنون خاطر خود تقاعد از مرافقت کردند و با وجود قلق مفارقت
و گریه های های همراه نرفتند هر عذریکه برای ایشان قرار داده شود همان عذر
را از جانب دیگران هم قبول باید کرد المختصر جناب امام حسین علیه السلام سوم
ذیحجه بروایت صحیح و نیز نزد بعضی هشتم ذیحجه بروز ترویه با معدودی از اهلبیت
و شیعیان و موالیان که بیانش میشود از مکه روانه کوفه شدند و سار
مَعَ اثْنَيْنِ وَثَمَانِينَ نَفْسًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَشِيعَتِهِ وَمَوَالِيهِ فَسَمِعَ فِي أَثْنَاءِ
الطَّرِيقِ بِقَتْلِ مُسْلِمٍ وَتَفَرُّقِ جَمَاعَتِهِ فَهَمَّ بِالرُّجُوعِ فَقَالَ بَنُو عَقِيلٍ
وَاللهِ لَا نَرْجِعُ حَتَّى نُصِيبَ بِثَارِنَا أَوْ نُقْتَلَ فَقَالَ الْحُسَيْنُ لَا خَيْرَ فِي
الْحَيٰوةِ بَعْدَكُمْ و روانه شد حسین با جمعیت هشتاد و دو کس از اهلبیت
و یاران و غلامان خود پس شنید در اثنای راه خبر قتل مسلم و انتشار جماعت او
پس قصد بازگشت کرد پس گفتند فرزندان عقیل که قسم بخدا باز نخواهیم گشت
تا آنکه بانتقام رسیم یا کشته شویم پس گفت حسین که بهتری نیست در زندگی
بعد شما یعنی چون آنحضرت با معدودی از اهلبیت و یاران و غلامان از مکه
بعزم کوفه خروج فرمود در اثنای راه خبر شهادت مسلم بن عقیل و بدعهدی
کوفیان و تفرق جماعت ایشان اصغا نموده عزم مراجعت بمکه کرد که پسران
عقیل قسمها یاد کرده باتفاق گفتند که ما معاودت نمی کنیم و بکوفه میرویم تا
انتقام خود در قصاص مسلم از دشمنان میگیریم یا خود بآن کشته میشویم آنجناب
بعد ملاحظه گفتگوی برادران مسلم بن عقیل ارشاد کردند که لطف زندگی
بعد ازین نیست که شما همه کشته شوید و من تن تنها بمانم و گویند که حضرت
امام حسین علیه السلام را در راه با جماعه جبه پوش فرزدق شاعر ملاقات گردید

و احوال کوفه پرسید فرزدق گوید که زبان من دران وقت مرضی داشت
که کلام کردن نمی توانستم لهذا باشاره گفتم که بکوفه مرو و بمکه روان شو و گویند
که چون فرزدق شاعر با حضرت حسین ملاقات کرد دست آنحضرت ببوسید
آنجناب پرسیدند که ای ابا فراس از کجا می آئی گفت از کوفه فرمودند اهل کوفه
را چگونه بگذاشتی گفت که دلهای مردمان با تو گذاشتم و شمشیرهای ایشان با بنی امیه
و قضا و قدر از آسمان نازل است والله یفعل ما یشاء حضرت حسین در جواب گفت
که قضا را باز نتوان داشت بالجمله چون پسران عقیل سنگ راه مراجعت شدند
حضرت حسین متوجه بعراق شد چنانکه میفرمایند ثُمَّ سَارَ نَحْوَ الْعِرَاقِ حَتّٰی اِذَا
كَانَ عَلٰى مَرْحَلَتَيْنِ مِنَ الْكُوفَةِ فَلَقِيَهُ الْحُرُّ بْنُ يَزِيدَ الرِّيَاحِيُّ
وَمَعَهُ اَلْفُ فَارِسٍ مِنْ اَصْحَابِ ابْنِ زِيَادٍ شَاكِي السِّلَاحِ بعد از آن
روانه شد بطرف عراق تا آنکه رسید بجای که دو منزل بود از کوفه پس ملاقی
گشت با او حر بن یزید ریاحی و همراه او بودند هزار سوار مسلح از همراهیان
ابن زیاد فَقَالَ لِلْحُسَيْنِ اِنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ زِيَادٍ قَدْ اَرْسَلَنِي اِلَيْكَ
وَاَمَرَنِي اَنْ لَا اُفَارِقَكَ حَتّٰى اُقْدِمَ بِكَ اِلَيْهِ وَاَنَا وَاللهِ كَارِهٌ
فَمَا يُمْكِنُنِي الرُّجُوعُ اِلَى الْكُوفَةِ وَلَا سَبِيلَ اِلٰى مُفَارَقَتِكَ پس گفت
حر با حسین که ابن زیاد فرستاده است مرا بسوی تو و حکم کرده است مرا باینکه
جدا نشوم از تو تا آنکه ببرم ترا نزد او و من بخدا ازین کار کراهت کننده ام
پس نیست ممکن مرا بازگشت بکوفه و نه راه بسوی جدای تو یعنی چون حر بن
یزید ریاحی در اثنای راه با جناب حسین در خورده گفت که مرا هر چند ابن زیاد
با هزار سوار مسلح برای گرفتاری تو فرستاده است لیکن دل من راضی بآن نیست
که ترا گرفتار کرده پیش ابن زیاد رسانم و این هم نمی توانم که ترا گذاشته مراجعت

کوفه نمایم فَقَالَ لَهُ الْحُسَیْنُ اِنِّی لَمْ اَقْدِمْ هٰذَا الْبَلَدَ حَتّٰی اَتَتْنِی کُتُبُ اَهْلِهٖ وَقَدِمَتْ عَلَیَّ رُسُلُهُمْ وَاَنْتُمْ مِنْ اَهْلِ الْکُوفَةِ فَاِنْ دُمْتُمْ عَلٰی بَیْعَتِکُمْ دَخَلْتُ مِصْرَکُمْ وَاِلَّا انْصَرَفْتُ فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ وَاللّٰهِ مَا اَعْلَمُ هٰذِهِ الْکُتُبَ وَلَا الرُّسُلَ وَلَا یُمْکِنُنِی الرُّجُوعُ اِلَی الْکُوفَةِ فَلَا اُفَارِقُکَ حَتّٰی اُقْدِمَکَ اِلَیْهِ وَطَالَ الْکَلَامُ بَیْنَهُمَا پس گفت با حر حسین علیه السلام که من نیامدم باین شهر تا نرسید بمن نامه های اهل آن و نیامدند پیش من ایلچی های ایشان و شما از اهل کوفه هستید پس اگر ثابت و قائم باشید بر بیعت خود در آیم بشهر شما و گرنه باز گردم پس گفت حر با امام حسین که بخدا من نمیدانم این نامه ها را و نه ایلچیان را و نیست ممکن مرا بازگشت بکوفه پس نمیگذارم ترا تا آنکه ببرم ترا پیش ابن زیاد و دراز شد سخن میانه هر دو بالجمله چون حر بن یزید ریاحی سبب آمد خود بخدمت حضرت امام عرض نمود آنجناب در جواب ارشاد فرمودند که من از خود عازم کوفه نشده ام بلکه کوفیان نامه ها و قاصدها فرستاده باصرار و مبالغه تمام مرا طلبیده اند و شما که آمده آید نیز از اهل کوفه هستید اگر ثابت و برقرار بر عهد بیعت خود باشید رخت عزیمت بشهر شما می کشم والا مراجعت بوطن خود می کنم حر بیخبری خود از ترقیم نامه ها و ترسیل قاصدها عرضداشته گفت که اکنون بازگشت من بکوفه بدون بردن جناب نزد ابن زیاد ممکن نیست و گویند که اولا حر بر واگذاشت حضرت امام راضی شده گفته بود که جناب را اختیار است بهر جانب که خواهند بروند من بکوفه می روم و پیش ابن زیاد عرضه میدهم که حسین با من ملاقی نشد و بطرفی دیگر رفت که درین حال نامهٔ ابن زیاد بنام حر بدین مضمون رسید که در اسیر کردن حسین تقصیری نکنی والا بسزا مبتلا گردی که تحمل آن نتوان کرد بعد ازان حر بحال خود ترسید که اگر سواران ابن زیاد که همراه ما هستند

به تقاضای مشیت کردگار همانجا رخت اقامت گشوده طرح مقام انداخت و
همین که میخ در زمین میزدند و هیزم از درخت میگرفتند خون از زمین و درخت
گل میکرد و بمشاهدهٔ این حال فرمود که ازینجا رفتن نمی توانم که جای موعود همین
و مشهد و مقتل من این زمین ست و نیز در ترجمهٔ طبری ست که چون حسین علیه السلام
بکربلا رسید در خواب دید که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم با جماعهٔ ملائکه تشریف
آورده حسین را در کنار گرفتند و فرمودند که ای فرزند من همی دانم که دشمنان
قصد تو کرده و در صدد کشتنت افتاده اند ایشان از شفاعت من در قیامت
محروم اند و نزدیک ست که خدای تعالی ترا بدرجهٔ شهادت رساند و بهشت را
برای تو آراسته اند و پدر و مادر تو منتظر تست پس آنحضرت علیه الصلوة والتحیة
دست بر سینهٔ شان نهاده فرمود اللّهم اعط الحسین صبراً واجراً حسین از خواب
بیدار شد و بر اهل بیت خود این خواب بر خواند جمله گریان شدند و کریمهٔ انا لله
و انا الیه راجعون بر زبان راندند القصه چون خبر وصول حضرت امام حسین
علیه السلام بزمین کربلا در کوفه بگوش ابن زیاد رسید انچه از دست جورش
بوقوع آمد آنرا باید شنید ثم کتب عبید الله کتاباً الی الحسین یطلبه
الی بیعة یزید فلما ورد الکتاب علی الحسین فقرءه والقاه
وقال للرسول ماله عندی جواب فرجع الرسول الی ابن زیاد
فاشتد غضبه وجمع الناس وجهز العساکر وصیر مقدمها
عمر بن سعد وکان ولاه الری واعمالها وکتب له فاستعفی
من خروجه الی قتال الحسین فقال له ابن زیاد اما ان
تخرج واما ان تعید علینا کتابنا بتولیتک الری واعمالها
وتقعد فی بیتک فاختار ولایة الری پس نوشت عبید الله

نامه بحسین برای طلب بیعت یزید پس هرگاه رسید نامه پیش حسین پس خواند آنرا و انداخت آنرا وگفت به قاصد که نیست این نامه را نزد من جواب پس بازگردید ایلچی بسوی ابن زیاد پس سخت شد خشم او وجمع کرد مردم را وسامان کرد لشکرها را وتجویز نمود سردار لشکر عمر بن سعد را وبود ابن زیاد که حاکم کرده بود ابن سعد را بر ولایت ری واضلاع آن ونوشته بود سند برای او پس استعفا نمود ابن سعد از خروج خود برای جنگ حسین پس گفت با ابن سعد ابن زیاد که یا خروج کنی برای جنگ حسین ویا باز دهی مارا سند ما که بحکومت ری واضلاع آن بتو داده ام ونشینی در خانه خود پس اختیار کرد ابن سعد ولایت ری را مجملا چون ایلچی ابن زیاد ناکام برگشته عرض حقیقت پیش او کرد ونائره غضب ابن زیاد رو باشتداد آورده سری باسمان کشید وهمچو رسن سوخته برخود پیچیده در بند محاربه با حسین افتاد وجمع مردم وسامان لشکر برای جنگ نموده ابن سعد را که عامل ری واضلاع آن ساخته بود طلبید تا مقدمة الجیش گشته بسرکردگی لشکر از پی قتال بکربلا روانه شود وجنگ با حسین نماید ابن سعد از اختیار این کار استعفا نموده خود را یکسو کشید وخواست که بمقاتله ومحاربه حسین نرود که ابن زیاد باو نوشت که ای ابن سعد یا بحسین خروج بکن وبرای جنگ او برو یا از حکومت ری دست برداشته سندیکه بتو داده ام آنرا استرداد نما ودر خانه خود بنشین پس ابن سعد دنیا را بر دین اختیار کرده استرداد سند حکومت ری ومعزولی از آن گوارا نساخته بقبول حکم ابن زیاد بپرداخت وطمع اسلے

فِتَالَ الْحُسَيْنِ بِالْعَسَاكِرِ فَمَا زَالَ ابْنُ زِيَادٍ يُجَهِّزُ جُيُوشَهُ إِلَى أَنْ يَجْتَمِعَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ لَّثْنَانِ وَعِشْرُونَ أَلْفًا مَا بَيْنَ

فَارِسٍ وَرَاجِلٍ فَنَزَلُوا شَاطِئَ الْفُرَاتِ وَحَالُوا بَيْنَ الْمَاءِ
وَبَيْنَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحَابِهِ وَكَانَ أَكْثَرُ الْخَارِجِينَ بِقِتَالِهِ
قَدْ كَاتَبُوهُ وَبَايَعُوهُ و برآمد ابن سعد برای قتال حسین با لشکرها پس همیشه
ابن زیاد تجهیز لشکر و سامان فوج برای ابن سعد میکرد تا آنکه مجتمع و فراهم شد
نزد عمر بن سعد بست و دو هزار کس از سوار و پیاده پس فرود آمدند بر کنارهٔ آب
فرات و حائل شدند در میان آب و حسین و اصحاب او و بودند اکثر خروج کنندگان
بجنگ او کسانیکه به تحقیق نامه ها نوشتند و بیعت با او نمودند یعنی ابن سعد
بطمع حطام دنیوی دین را بدنیا فروخته و ذخیرهٔ نکال و وبال اخروی اندوخت
بقتال حسین برآمد و لشکرها کرد و ابن زیاد خنسر ان نهادی در پی
نهپاهای کمک ابن سعد میفرستاد تا آنکه ابن سعد با جمعیت بست و
دو هزار پیاده و سوار هفتم محرم در کربلا رسیده حائل میانهٔ لشکر حسین و شط
فرات گردیده بر کنار آب با لشکر فرو کشید و صرف آب را از لشکر حسین باز
داشته عرصه بر آنجناب تنگ ساخت چندانکه چه جای یاران و موالیان
صغار و کبار اهلبیت ساقی کوثر و شفیع روز محشر محتاج برای یکقطرهٔ آب
و از تشنگی بیتاب و دل و سینه بریان و کباب گشتند درینحالت یزید
همدانی که از لشکریان حسین بن علی بود بخدمت امام مظلوم عرض داشت
که اگر فرمان رود پیش ابن سعد رفته استجازت آب کنم ارشاد شد کار اختیار
ست چون یزید همدانی نزد ابن سعد رفت با او در خور سبقت به سلام
که شعار اسلام ست نکرد ابن سعد خطاب با یزید همدانی کرده گفت کای اخ
همدانی ترک سلام چرا گفتی آیا من مسلمان نیستم و خدا و رسول را نمی شناسم
یزید همدانی جواب داد که وای بر اسلام تو که دعوی مسلمانی میکنی و بر سر وج

برابن رسول و اولاد بتول نموده کمر به قتل ایشان بسته و تشنه برای خون اینها نشسته
و فرات دریایی ست که سگ و خوک ازان آب میخورند و حسین بن علی و برادران
و فرزندان و زنان اهلبیت عفت و طهارت از تشنگی جان بلب دارند و تو آب را
از ایشان منع کرده و باز میگوئی که من خدا و رسول را می شناسم و مسلمانم پس عمر ابن سعد
گفت که ای یزید همدانی همه راست گفتی لیکن چه کنم که دل من راضی بگذاشتن
حکومت ری و اضلاع آن نمی شود پس یزید همدانی مراجعت کرده حقیقت حال را
بخدمت حسین عرض نمود و مانا باین حکایت ست انچه در صحیح بخاری و ترمذی مرویست و
و خلاصه اش اینکه شخصی از اهل عراق بخدمت ابن عمر از طهارت خون پشه پرسید
گفت ببینید که عراقیان از خون پشه می پرسند و فرزند رسول را کشتند و خونش
حلال دانستند و من بگوش خود شنیده ام که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
میفرمود و هما ریحانتای من الدنیا گویند که چون لشکر ابن سعد آماده بجنگ شد
حسین بن علی علیهما السلام از مقام خود برآمده رو بروی ایشان بایستاد
و بعد حمد و ثنای خدا خطاب بلشکریان یزید نموده فرمود که ای مردمان ببینید
که من کدامم و نسب مرا بیان کنید و در دلهای خود تامل کرده بگوئید که شما
را ریختن خون من و هتک حرمت من درست ست یا نیست و من پسر
دختر نبی شما نیستم و فرزند پسر عم رسول خدا نیستم آیا حمزه سید الشهدا عم
من نیست و آیا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در حق من و برادر من سیدا
شباب اهل الجنة نفرموده و دیگر از فضائل و مناقب خود بیان فرموده حجت را
بر اعدا اتمام ساخت و نیز گویند که چون لشکریان ابن سعد آب را بر لشکر
حسین بند نموده کار بر اهلبیت نبوت تنگ گرفتند حسین بن علی با ابن سعد
نوشت که از سه کار یکی اختیار کن یا مرا بگذار تا بجانب روم یا اجازت بده که رخصت

عزیمت اشهر دیگر کنم و آنجا بنشینم یا مرا پیش یزید بفرست ابن سعد جواب داد
که باش تا با بن زیاد بنویسم چون با بن زیاد مایهٔ فساد نوشت از تهدید ابن سعد
کرد که اگر حسین دست به بیعت یزید گذارد بهتر و الا او را باید کشت و من ترا
برای جنگ فرستاده ام نه برای صلح باید که هنگامهٔ قتال با و گرم کنی و الا
بجای تو دیگری میرسد چون نامه ابن زیاد با بن سعد رسید همانوقت صف
آراست و لشکر را مقابله درست کرد و گفت که ای حسین من بسیار خواستم
که تو بیعت با یزید کنی و من بخون تو مبتلا نشوم این کار سرانجام نیافت
اکنون آماده بجنگ باید شد و نیز گویند که چون لشکر ابن سعد آب فرات را
پس پشت گرفته فرود آمد و خیمه گاه حسین بریگستان بوده آب هرگاه که منع کردند
چاه ها کندیدند تا هفتاد دست کاویدند آب نیافتند اهلبیت نبوت و دیگر
یاران و موالیان و دواب از تشنگی بیتاب شدند و از خشکی کام احدی طاقت
گفتار نماند و باشاره سخن می گفتند و با تیمم نماز می گذاردند چون بیطاقتی بر زنان
و کودکان از حد در گذشت حسین عباس بن علی را با تنی چند برای آوردن آب
فرستاد یزیدیان نگذاشتند که آب بگیرد عباس را مجروح کردند و همراهیان
او را کشتند عباس زخمها خورده بخدمت حسین رسید و بزبان حال گفت که
بجز آب شمشیر آبی نصیب ما شدنی نیست و بعضی روایت کرده اند که خیمهٔ حسین
در صحرا استاده بود شخصی بخدمت آن حضرت حاضر شد دید که آنجناب مشغول
بتلاوت قرآن ست و اشک از چشم جاریست عرض نمود که چگونه وارد این موضع
شدی فرمود که کوفیان نامه ها نوشتند و قاصدها فرستادند و مارا طلبیدند
و این زمان تشنهٔ خون من شده اند و اکثر از خارجین بقتال من کسانی هستند
که دست به بیعت من داده اند و از ترجمهٔ صواعق منقول ست که چون بر حسین

این سختی گذشت نصیحت برادر خود یعنی حسن بن علی یاد میکرد و می گریست
که وقت رحلت فرموده بودند که ای حسین از سفهای کوفه و اعوان آن حذر
باشی و براقوال ایشان خروج نکنی که موجب نفت پریشانی تو گردد و در ترجمه
طبریست که حسین در خیمه آمد و حرم محترم را نصیحت فرمود و امر بصبر نمود
زنان بگریه درآمدند حسین زنان را از گریه منع کرده نظر بجانب آسمان برداشته
گفت که خداوندا تو میدانی که بیعت با من کردند و باز عهد شکستند یارب تو
داد من از ایشان بستان پس مردم همراه را طلبید و همه را جمع کرد و گفت که
آنچه بر شما بود گردید و شرط خدمت بجا آوردید شما اندک آید و ایشان بسیار
شما را از بیعت خود برون کردم بهر طرفیکه خواسته باشید بروید و من از جان خود
نا امید شدم همه با عرض داشتند که این از ما نخواهد شد که ترا در دست اعدا این
روز سیاه مبتلا بگذاریم و جان خود بسلامت بریم فردای قیامت پیش جدت
چه عذر کنیم با همه جانهای خود را پیش تو فدا می کنیم پس بمضمون این شعر شعر

گر دست دهد هزار جانم	در پای مبارکت فشانم	همراهیان آنحضرت

کمر همت چیست بستند و دست از حیات خود شستند و منتظر شهادت نشستند
که لشکر ابن سعد مقابله درآمده آماده کارزار گردید پس انچه اتفاق افتاد آنرا
باید شنید فَلَمَّا تَيَقَّنَ إِنَّ الْقَوْمَ مَا تِلُوهُ أَمَرَ أَصْحَابَهُ فَاحْتَفَرُوا
حُفْرَةً شَبِيهَةً بِالْخَنْدَقِ حَوْلَ الْعَسْكَرِ وَجَعَلُوا لَهَا جِهَةً
وَاحِدَةً يَكُونُ الْقِتَالُ مِنْهَا وَرَكِبَ عَسَاكِرُ ابْنِ سَعْدٍ
وَاحْدَقُوا بِالْحُسَيْنِ وَزَحَفُوا وَاقْتَتَلُوا پس هرگاه به یقین دانست
که هر آینه جماعه ابن سعد قتال خواهند کرد با او امر فرمود اصحاب خود را پس
ساختند سنگری شبیه بخندق گرد اگرد لشکر و داشتند برای آن جهت وا

که باشد قتال ازان درین حال سوار شدند لشکریان ابن سعد و نرغه کردند لشکر حسین را و هجوم نمودند و شروع جنگ ساختند یعنی چون حسین مظلوم به یقین دانست که لشکریان ابن سعد دست از تعرض باز نمیدارند و مرا بی جنگ نمی گذارند اصحاب خود را حکم فرمود تا آماده جنگ شوند و داد شجاعت داده کسب شهادت نمایند پس یاران آنجناب بشکری گرد اگرد لشکر شبیه بخندق ساختند و بهر آن راهی داشتند که بهمان راه برای جنگ برآیند و کارزار نمایند و همین که اصحاب حسین این سامان کردند سواران ابن سعد خیمه گاه حسین را حلقه نموده بجنگ پرداختند و هنگامه قتال گرم ساختند پوشیده نماند که چون دهم محرم رسید و صبح عاشورا از افق مشرق مصیبت دمید ابن سعد لشکر آراسته صف بمقابله جنگ کشید جناب سید الشهدا علیه التحیة والثنا بعد ادای نماز صبح بر جمازه نشسته روبروی لشکر ابن سعد برآمده خطبه خواند و بعد فراغ از حمد خدا و نعت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم خطاب با طرف مقابل فرموده ارشاد کرد که ای مردمان ببینید که ترسایان نشان سم خر عیسی را تعظیم می کنند و جهودان اگر اثری از آثار موسی می یابند آنرا عزیز میدارند و منکه پسر دختر پیغمبر شما هستم کمر به قتل من بسته اید و نمیدانید که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مرا فرزند خود خوانده است و عزیز داشته و مدح و ثنای من کرده آیا خون کسی از شما ریخته ام که در صدد قصاص او دشمن جان من شده اید یا مال شما بر ذمه منست که طلب آن می نمائید یا دیگر مطالبه دارید که برای آن عرصه بر من تنگ کردید من بمدینه منوره بر گور جد خود نشسته بودم مرا آنجا نگذاشتید بلکه آمدم رسولان در طلب من فرستادید و نامه ها نوشتید نزد شما رسیدم با من عذر کردید و نقض عهد نمودید چون این خطبه خواند هیچکس جواب نداد پس فرمود که حجت خدا بر شماست و شما این

حجتی نیست و اشتر را بخوابانید و بر اسپ سوار شد و صف بیاراست تا ایشان ابتدا کنند گویند
که مردی از لشکر ابن سعد عبد الله نامی که در حقیقت عبد الشیطان بود اسپ را جولان داده
بمیدان وغا آمد دید که آتشی بر گرد عیال و اطفال حسین روشن کرده اند تا کسی آنجا نرود گفت
که ای حسین بشارت باد ترا به آتش دنیا پیش از آتش آخرت آنجناب در حق او دعای بد
کرد همان دم پای اسپش در گوی افتاده و او را بدان خندق پر آتش انداخت آخر آن
ناری در همان آتش بسوخت بعد از آن دو تن از لشکر ابن سعد بر آمده مبارز خواستند از این
طرف دو کس بمقابله بر آمدند و آن هر دو را کشته به جهنم سیاه رسانند و گویند که هرگاه مبارزی
برای جنگ لشکریان ابن سعد میخواستند امام مظلومان پیش قدمی میکرد موالیانش نمیگذاشتند
و میگفتند که یا ابن رسول الله تا از ما یاران هر کس هم زنده و سلامت ترا بجنگ نمیگذاریم باز
ابن سعد یافتند که همراهیان حسین دل بمرگ نهاده اند بمقابله فردی فردی از عهده جنگ نتوان
لهذا بمقابله یک کس چند تا بر آمده مبارز حسین تیرباران میکردند تا آنکه هر کسی از لشکر
حسین برای جنگ میرفت زنده نمیگشت و از اینجاست که میفرمایند وَلَمْ يَزَلْ يُقْتَلُ
مِنْ اَهْلِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَاَصْحَابِهٖ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ اِلٰى اَنْ قُتِلَ
مِنْهُمْ مَا نَيَّفَ عَلٰى خَمْسِيْنَ رَجُلًا و همواره کشته میشد از اهلبیت حسین علیه السلام و یاران
او یکی پس یکی تا آنکه کشته شد از ایشان زیاده بر پنجاه کس فَعِنْدَ ذٰلِكَ صَاحَ الْحُسَيْنُ
اِمَامٍ مُغِيْثٍ يُغِيْثُنَا لِوَجْهِ اللّٰهِ اِمَامٍ ذَابٍّ يَذُبُّ عَنْ حَرَمِ
رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پس دریں حال فریاد کرد حسین علیه السلام
آیا فریادرسی هست که بفریاد ما رسد برای خدا آیا دافعی هست که دفع کند از حرم پیغمبر خدا
صلی الله علیه و آله وسلم یعنی چون اکثری از یاران و موالیان اهلبیت بقتل
رسیدند و زیاده بر پنجاه کس از اهل و اصحاب حسین علیه السلام جام شهادت کشیدند
حسین علیه السلام بفریاد آمده اظهار استغاثه کرد و این فریاد و استغاثه

فقط برای اتمام حجت بوده تا معلوم شود که درین حال کدام کس از عیان
اسلام شریک مصیبت امام انام میگردد فاذا بالحرّ بن یزید الرّیاحی الذی
تقدّم ذکره قد اقبل علی فرسه الیه وقال یابن رسول الله انّی
کنت اوّل من خرج علیک وانا الآن فی حزبک فمرنی ان اکون
مقتولاً فی نصرتک لعلّی انال شفاعة جدّک غداً ثمّ کرّ علی عسکر
عمر بن سعد فلم یزل یقاتلهم حتّی قتل وقتل معه اخوه
وابنه ومولاه ایضاً پس بیک ناگاه حر بن یزید ریاحی که مقدم شد ذکر او
بتحقیق متوجه شد سواره براسپ خود بطرف حسین و گفت ای فرزند پیغمبر خدا
صلی الله علیه وآله وسلم هرآینه بودم من اول کسیکه خروج کرده بر تو والکنون در
گروه توام پس بفرما مرا باینکه باشم کشته شده در مددگاری تو تا بیابم شفاعت
جد تو فردای قیامت پس حمله کرد بر لشکر ابن سعد پس مقاتله کرد با آن قوم تا آنکه
کشته شد و کشته شد با او برادر او و پسر او و مولای او یعنی چون حسین فریاد کشید
و صدای استغاثه از امام مظلوم بلند گردید حر بن یزید ریاحی همین که بیکسی جناب
سید الشهدا و فرزند رسول خدا ملاحظه کرد بتوفیق سعادت ابدی از اطاعت
ابن سعد خود را یکسو کشیده و به سابقه عنایت سرمدی از رفاقت یزیدیان
انحراف ورزیده بحضور امام مظلومان رسیده عرضه داشت که چنانکه از اولین
خارجین لقتال تو بودم همچنان از سابقین ناصرین توام فرمان رود که جان
خود را در هوای نصرت تو گذارم و فردای قیامت نقد شفاعت جد امجد تو بدست
ایمان آرم این بگفت و بمعیت برادر و پسر و مولای خویش به لشکر ابن سعد تاخت
و این هر چهار تن چندان بعرصه مقابله گرم گیرادو بودند که بسیاری را از قوم اشقیا
به تیغ و تیر کشیده شادان بمنزل شهادت رسیدند مجملاً چون یاران

وموالیان حسینؑ یکیک داد شجاعت بمیدان جنگ داده جانهای خودرا فدای
تولای فرزند رسول خدا واهلبیت مصطفی نمودند وغیر از تنی چند از عزیزان و
قریبان[دوستی] باقی نماندند جناب سید الشهدا فرمود که حالیا نوبت منست وخواست که از
صف قتال برآمده متوجه بلشکر اعدا شود که برادر و برادرزادگان وسائر عزیزان
فریاد کردند که تا یک تن هم از ما جانی بقالب دارد ترا بجنگ نمی گذاریم چون از ینها
هم یکی بعد دیگری کار خود کرده بدرجهٔ شهادت فائز گردید چار و ناچار نوبت مقابله
سید الشهدا تن تنها بالشکر اشقیا رسید اکنون انچه نا شنیدنی بود شنیدنیست
وهرچه نادیدنی بود دیدنی فَالْتَحَمَ الْقِتَالُ حَتّٰی قُتِلَ اَصْحَابُ الْحُسَیْنِ بِاَسْرِهِمْ
وَوُلْدُهٗ وَاِخْوَتُهٗ وَبَنُوْ عَمِّهٖ وَبَقِیَ وَحْدَهٗ فَبَارَزَ بِنَفْسِهٖ وَسَیْفُهٗ
مُصْلَتٌ فِیْ یَدِهٖ لَمْ یَزَلْ یُقَاتِلُ وَیَقْتُلُ مَنْ بَرَزَ اِلَیْهِ حَتّٰی قَتَلَ
مِنْهُمُ الْکَثِیْرَ فَاَثْخَنَتْهُ الْجِرَاحَاتُ وَالسِّهَامُ تَاْتِیْهِ مِنْ کُلِّ
جَانِبٍ پس باشتداد رسید قتال تا آنکه کشته شدند همه یاران حسینؑ
و فرزندان او و برادران او وعمزادگان او و باقی ماند آن حضرت تن تنها
پس مبارزت فرمود بنفس نفیس خود درحالیکه شمشیر برهنه بود در دست او
پس بسیار مقاتله میکرد و میکشت هر کسی را که می برآمد بمقابلهٔ او و تا آنکه کشت
از ایشان بسیاری را پس فرو گرفت اورا زخمها و تیرها میرسیدند بر بدن او
از هر جانب یعنی چون نائرهٔ قتال سر بفلک کشید و کار از یاران و موالیان
و فرزندان و برادران وعمزادگان درگذشته نوبت محاربه بحضرت سید الشهدا
رسید تن تنها سیف مسلول در دست گرفته بمقابله قشون اشقیا پرداخت
وزبان بلاغت ترجمان را باین اشعار آبدار آشنا ساخت **نظم** انا ابن علی الحر
من آل هاشم ٭ کفانی بهذا مفخر حین افخر ٭ وجدّی رسول الله اکرم من مشی

ونحن سراج الله في الارض نزهر * وفاطمة امي سلالة احمد * وعمي سيد عي
ذو الجناحين جعفر * وفينا كتاب الله انزل صادقا * وفينا الهدى والوحي
والخير يذكر * وهر كسيكه از لشكر مخالف روبروي او ميگشت اورا مي كشت
تا آنكه جم غفير وجماعة كثير از دست وتيغ او به هاويه دوزخ شتافتند وتزلزل
عجيب ولغزشي غريب در فوج مخالف راه يافته پس هرگاه عرصه مقاتله
بر لشكر اعدا تنگ شد از دور حمله كرده اورا زير تير گرفتند چون ازين هم كار
نكشود شمر ذي الجوشن حيله ديگر انگيخت وآتش تدبير تازه در كاسه فريب ريخت
تا آنكه ميفرمايند كه وَاَقبَلَ الشِّمرُ ذُو الجَوشَنِ السَّكُونِيُّ فِي كَتِيبَةٍ
فَحَالَ بَينَهُ وَبَينَ رَحلِهِ وَحَرَمِهِ فَصَاحَ الحُسَينُ وَيحَكُم يَا شِيعَةَ
الشَّيطَانِ الَّذِي اُقَاتِلُكُم فَمَا لَكُم تَتَعَرَّضُونَ الحَرَمَ فَاِنَّ النِّسَاءَ لَم يُقَاتِلنَكُم
فَقَالَ الشِّمرُ لِاَصحَابِهِ كُفُّوا عَنِ النِّسَاءِ فَاقصُدُوا الرَّجُلَ فِي نَفسِهِ
فَحَمَلُوا بِالسِّهَامِ وَالرِّمَاحِ حَتّٰى سَقَطَ عَلَى الاَرضِ شَهِيدًا وَاَخَذَ رَاسَهُ
نَصرُ بنُ خَرَشَةَ فَلَم يَقدِر عَلٰى قَطعِ رَاسِهِ فَنَزَلَ خَولِيُّ بنُ
يَزِيدَ فَقَطَعَ رَاسَهُ وَفِي رِوَايَةٍ فَقَالَ الشِّمرُ لِاَصحَابِهِ وَيلَكُم
مَا تَنتَظِرُونَ بِالرَّجُلِ وَقَد اَثخَنَتهُ الجِرَاحَاتُ وَتَوَالَت
عَلَيهِ السِّهَامُ وَالرِّمَاحُ حَتّٰى وَصَلَ سَهمُ شَقِيٍّ مِنَ الاَشقِيَاءِ
اِلٰى حَنَكِهِ فَسَقَطَ عَنِ الفَرَسِ وَضَرَبَهُ شِمرٌ
عَلٰى وَجهِهِ فَاَدرَكَهُ سِنَانُ بنُ اَنَسٍ النَّخَعِيُّ
فَطَعَنَهُ بِرُمحِهِ وَنَزَلَ خَولِيُّ بنُ يَزِيدَ لِيَقطَعَ
رَاسَهُ فَارتَعَدَت يَدَاهُ فَنَزَلَ اَخُوهُ شِبلُ
بنُ زِيَادٍ فَقَطَعَ رَاسَهُ وَدَفَعَهُ اِلٰى خَولِيٍّ

وپیش آمد شمر ذی الجوشن سکونی بالشکر خود پس حائل گشت درمیان امام مظلوم
وخیمه وحرم او پس فریاد کرد حسین که وای بر شما ای گروه شیطان منم آنکه قتال
میکنم با شما پس برای چه شما متعرض میشوید بحرم که هر آینه زنان قتال با شما نکرده اند
پس گفت شمر باصحاب خود باز مانید از زنان وقصد کنید بسوی این مرد پس میل
کردند به تیرها ونیزه ها تا آنکه افتاده بر زمین شهید شده وخواست که ببرد سر او را نصر
بن خرشه پس قدرت نیافت بر بریدن سر او پس فرود آمد از اسپ خولی بن
یزید پس برید سر او را در روایتی ست پس گفت شمر بیاران خود وای بر شما چه انتظار
می کشید باین مرد وحال آنکه فرا گرفته است او را زخمها و بپایی رسیده بر و تیرها و
نیزه ها تا آنکه رسید تیر بدبختی از بدبختان بسوی حلق او پس فرو افتاد از اسپ
و بزد شمر شمشیری بر روی او پس رسید او را سنان بن انس نخعی پس مجروح کرد
او را به نیزه و فرود آمد از اسپ خولی بن یزید تا ببرد سر او را پس بلرزید دستهای
او پس فرود آمد از اسپ برادر او شبل بن زیاد پس برید سر او را و بینداخت
آنرا بسوی برادر خود خولی مجملاً چون لشکریان ابن سعد تاب مقابله و محاربه با جناب
سید الشهدا علیه الوف من التحیة والثنا در خود نیافتند شمر بدبکر حیله دگر اندیشیده
خود را با جماعهٔ خود میانهٔ حسین و حرم محترم حائل کرده خواست که دست تعرض
باهلبیت نبوت دراز کند که امام مظلوم نعره و یلکم یا شیعة الشیطان زده
فریاد کرد که من با شما می جنگم این چه نامردیست که بر زنان بیگناه می تازید بمجرد
اصغای این صدای مهابت انتما شمر از تعرض خیم سراپردهٔ عصمت و طهارت دست
کشیده باهمراهیان خود متوجه بآنحضرت گردید پس از یکطرفی جماعهٔ شمر و از طرفی
دگر فوج آخر حمله آورده بجناب سید الشهدا از پس و پیش درمیان گرفته
آنقدر باران تیر و نیزه از هر دو سو بر سر مبارک امام مظلوم باریدند که آن یگانهٔ زمانه

میدان وغا الجام تسلیم و رضا بدست گرفته از پشت اسپ بر زمین شهادت افتاد
و عنان عزیمت از حیات اینجهان بی ثبات یکسو کشیده رخت اقامت بفردوس
اعلی کشاد و گویند که این سانحه بعد زوال شمس از نقطه دائره نصف النهار بوده که جزو
اول از اجزای وقت نماز پیشین هست و گویا اینحال دال بر آنست که تکبیر
افتتاح بر پشت اسپ و رکوع بعد الفراز از ان و سجده هنگام وصول بر زمین
دست داده و باین صورت هیئت مجموعی نماز ظهر رخت ظهور بدم واپسین کشاده
و اختلافی که در قاطع سر مبارک هست در اصل رساله مرویست و اصح همین هست که این
شقاوت را در ازل بر ناصیه حال خولی بن یزید بد مآل نوشته اند اگرچه بادی این
شناعت نضر بن خرشه را گفته اند و در روایتی هست که چون تن مبارک بکثرت
جراحات سهام و رماح غربال شد شمر ملعون تحضیضی باصحاب خود کرد که با وصف مشبک
شدن بدنش بزخمهای تیر و نیزه هنوز زنده گذاشته اید که ناگاه تیری از دست
بدبختی از بدبختان بکام حضرت امام رسیده کار او اتمام کرد که از پشت اسپ
بر زمین افتاد و در همین حال شمر نامرد شمشیری بر روی مبارک حواله کرد و سنان
بن انس نخعی از پی رسیده بزخم نیزه مجروح ساخت و خولی بن یزید از اسپ
فرود شده خواست که بقطع سر پردازد که دستش لرزید و شبل بن زیاد سگ زرد
برادر شتغال از اسپ فرود آمده سر مبارک را از تن بریده پیش برادر خود خولی
انداخت و بعد از ان انچه از دست بیداد لشکریان شمر و ابن سعد به بقیه آل طه
و یسین رفت بیانش میرود ثُمَّ دَخَلُوا عَلَی الْحَرَمِ وَاَسَرُوا وَاثْنَیْ عَشَرَ
غُلَامًا مِنْ بَنِیْ هَاشِمٍ وَمَنْ کَانَ مِنَ النِّسَاءِ یعنی در آمدند بر حرم محترم
و اسیر کردند دوازده کس را از نوجوانان بنی هاشم و هر کس را که بودند از
زنان وَاَمَرَ ابْنُ سَعْدٍ وَشِمْرٌ نَفَرًا فَرَکِبُوا خُیُولًا وَوَطَئُوا الْحُسَیْنَ

وحکم کرد ابن سعد و شمر گروهی را پس سوار شدند بر اسپهای بی سر ساختند تن حسین
علیه السلام را وَاَرْسَلُوا الرَّأسَ الْمُکَرَّمَ مَعَ بَشِیْرِ بْنِ مَالِکٍ وَخَوْلِیْ
بْنِ یَزِیْدَ اِلَی ابْنِ زِیَادٍ و فرستادند سر مکرم امام علیه السلام را با بشیر بن
مالک و خولی بن یزید بسوی ابن زیاد بالجمله چون سر حسین مظلوم را به خنجر بیداد
از تن جدا کردند و شجرهٔ رسالت و دوحهٔ نبوت و نبالت را به تیشهٔ ظلم بریدند
و گویند که قیس بن اشعث پیراهنش از تن بی سر کشید و حبیب بن ... نعلین
او گرفت و شمر با همراهیان خودش قصد خیمهٔ اهلبیت عفت و طهارت نموده بتاراج
پرداخت علی بن الحسین که بر بستر بیماری افتاده بود همین که نظر شمر برو
افتاد خواست که او را بکشد که شخصی دستش گرفت و گفت که مسلمانان اطفال
کفار را نکشند و تو این کودک بیمار مسلمان را می کشی شمر جواب داد که امیر
ابن زیاد فرموده است که نرینه از آل عبا نباید گذاشت او گفت که اینهم را پیش
امیر باید فرستاد تا هرچه خواست او باشد بعمل آرد پس شمر و ابن سعد گفتند
که اسپان را بر تن حسین دوانند چنانچه بیست کس از سواران جسم شریف و
عنصر لطیف حسین را پامال سم اسپان ساختند چندانکه استخوان تن مبارک
ریزه ریزه شده بشکست و سر مبارک را بر نیزه کرده با بشیر بن مالک و خولی بن
یزید بکوفه پیش ابن زیاد فرستادند و زنان اهلبیت را بر شتران بی پرده سوار
کرده و علی بن حسین بیمار را بر شتری انداخته روانه بکوفه ساختند و گویند که ابن سعد
یک روز در کربلا مقام کرده کشتگان خود را در گور نموده و تن حسین و همراهیانش
تا سه روز همچنان افتاده ماند و کسی دفن نمیکرد تا آنکه مردم غاضریه که آن قبیله ایست
بر کنار فرات فراهم شده تن حسین را در یک گور و دیگر بنی هاشم را در جنب او و باقی
شهدا را یکجا کرده دفن کردند حالا اسامی شهدای اهلبیت که با جناب سید الشهدا

اسامیان شهدا علیهم السلام

در کربلا شهید شدند باید شنید وسرشک غم از دیده برنم در ماتم ابن خیار اهل عالم
ابد بارید واستشهد معه رضي الله عنه خمسة من اخوته
العباس بن علي وعثمان بن علي ومحمد بن علي وعبد الله بن
علي وجعفر بن علي وثلثة من ولد الحسن اخيه القاسم
بن الحسن وعبد الله بن الحسن وعمر بن الحسن وقيل
ابو بكر بن الحسن وقتل معه ابناه علي الاكبر فانه قاتل
بين يدي ابيه حتى قتل شهيدا وعبد الله قتل صغيرا
بكربلاء جاءه سهم شقي وهو في حجر ابيه فقتله وقتل
معه محمد وعون ابناء عبد الله بن جعفر وعبد الله و
عبد الرحمن وجعفر بنو عقيل بن ابيطالب فهؤلاء
مع الحسين ستة عشر رجلا وسبعة عشر رجلا
من خيار اهل بيت رسول الله صلى الله عليه واله وسلم
قد استشهدوا يومئذ وشهید شدند با حسین علیه السلام پنجکس
از برادران او عباس بن علی وعثمان بن علی ومحمد بن علی وعبد الله بن علی
وجعفر بن علی وسه کس از پسران حسن برادر او قاسم بن حسن وعبد الله
بن حسن وعمر بن حسن وگفته شد ابو بکر بن حسن وشهادت یافتند همراه سید الشهدا
دو پسر او وعلی اکبر پس هر آینه او مقاتله کرد بحضور پدر خود تا آنکه کشته شد در
معرکه وشهادت یافت وعبد الله شهید شد در صغر سن بکربلا رسید بحلق او
تیر بدبختی درحالیکه او کنار پدر خود بوده پس کشت او را وشهید شدند با امام مظلوم
محمد وعون هر دو پسر عبد الله بن جعفر بن ابیطالب وعبد الله وعبد الرحمن و
جعفر پسران عقیل بن ابیطالب پس این جماعه همراه حسین علیه السلام شانزده

ف تعداد شهدا همراهیان حسین ع

یا هفده مرد از بهترین اهلبیت رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم تحقیق
شهید شدند آن روز مجملاً پنج کس از برادران جناب سید الشهدا
یعنی عباس و علی و محمد و عبدالله و جعفر ابنای علی مرتضی علیه السلام
و قاسم و عبدالله و عمر و نزد بعضے ابوبکر نیز از فرزندان حسن
بن علی برادر بزرگ او و دو کس از فرزندانش یکی علی اکبر که
بحضور پدر بزرگوار در معرکهٔ جنگ با لشکر کفار رخت کارزار گشاده
و دیگرے عبدالله که بعضے او را علی اصغر گویند در خورد سالگی
از صدمهٔ تیر بدبختے از بدبختان فوج اعدا که بر حلق معصوم رسیده
یا بجهول ۱۲
در کنار پدر جان داده و محمد و عون دو کس از پسران عبدالله
بن جعفر بن ابی طالب و عبدالله و عبدالرحمن و جعفر سه
پسر عقیل بن ابی طالب این جماعت شانزده یا هفده کس از خیار
اهلبیت رسالت در معرکهٔ کربلا همپای سید الشهدا محرز قصبات السبق
در مضمار شهادت گشتند و دیگر از اولاد مهاجرین و انصار نیز در آن
روز شهید شدند و علی اوسط که لقب شریف او زین العابدین ست
در واقعهٔ کربلا بیمار و بس زار و نزار بوده بعد شهادت برادر خویش
یعنی حضرت علی اکبر بخدمت امام آل عبا حاضر شده عرضه داشت که اجازت
رود تا با دشمنان جنگ کرده در حضور اقدس شرف شهادت یابم
آنجناب فرمود که ای فرزندم تو یادگار رسول خدا و بقیهٔ آل عبا هستی
اگر تو هم کشته شوی نسل رسول بالکلیه منقطع و دوحهٔ رسالت از بیخ و بن
برکنده شود باش که هنوز با تو حسابهاست و عقب من با دشمنان
سر و کار نسازے و همواره با صبر و شکر پرداز سے باید دانست

ف: تعداد شهدای اهلبیت حسین علیه السلام

که در اولاد شریف حضرت امام حسین علیه السلام اختلاف ست از صفوة الصفوة
ابن جوزی منقول ست که امام حسین را سه پسر مسمی بعلی اکبر و علی اصغر و جعفر و دو
دختر فاطمه و سکینه بودند و ابن الاخضر در معالم العترة گفته که چهار پسر و دو دختر بودند
و عبدالله را بر ان سه پسر زیاده نموده و حافظ محب الدین ابوالعباس در ذخائر
العقبی گفته که اولاد امام حسین شش پسر و سه دختر بودند و پسر که زیاده نمود علی
اوسط و محمد ست و دختر زینب و نزد بعضی علی اصغر لقب امام زین العابدین ست
و بعضی ایشان را علی اوسط گویند و محمد و جعفر را حال معلوم نیست شاید قبل
بلوغ وفات یافته باشند و باقی از پسران آنحضرت در واقعه کربلا فقط علی زین العابدین
مانده و حق تعالی آنچنان برکت در اولاد شریف حضرت ایشان بخشید که تمامی
عالم از اولاد امجاد ایشان پر است و تا قیام قیامت زمانه خالی ازین فیض و
برکت نخواهد ماند و در بعضی از مکاتیب جناب مصنف علامه علیه الرحمة مرقوم ست
که حضرت امام حسین علیه السلام وقتیکه در کربلا تشریف آوردند همراه ایشان
سه پسر بودند علی اوسط امام زین العابدین که در آنوقت بیمار بودند پسر دوم علی اکبر
بست و دو ساله عمر داشتند جنگ کرده شهید شدند پسر سوم در نام ایشان
اختلاف ست بعضے عبدالله و بعضی علی اصغر گفته اند ایشان نیز شهید
شدند شیرخواره بودند حضرت امام ایشان را بسبب غلبهٔ تشنگی در کنار گرفته
زبان خود برای تسکین عطش در دهان ایشان میدادند که ناگاه تیری از
جانب اشقیا بحلقوم معصوم رسیده در کنار پدر جان داد و یک دختر همراه
حضرت امام علیه السلام بود سکینه نام داشت و با حضرت قاسم منسوب بود و
درآنوقت هفت ساله عمر داشت و روایت نکاح ایشان با حضرت قاسم غلط
ست در آنوقت فرصت این کار نبود و آنکه مشهور ست که حضرت سکینه

و الثنا ۱۲ کذا فی القاموس

در راه شام فوت شدند این هم غلط محض است چنانکه ایشان تا مدتی ایام زنده
ماندند و با مصعب بن زبیر نکاح شد [illegible] پسر عم زاده حضرت پیغمبر صلی الله علیه و
آله وسلم و حضرت علی کرم الله وجهه است و دختر کلان حضرت امام علیه السلام که
فاطمه صغری نام داشت او همراه شوهر خود که حسن مثنی پسر حضرت امام حسن
علیه السلام بود در مدینه مانده در دشت کربلا نیامده و نام مادر امام زین العابدین
شهربانو ملقب بشاه زنان دختر یزدجرد بن خسرو پرویز [illegible] نوشیروان
است و نام مادر علی اکبر لیلی دختر ابی مره بن عروه بن مسعود که سردار ثقیف
بود و نام مادر پسر سوم که شیرخواره بودند بیاد نیست [illegible] معلوم است که از
عرب بود و از نسل بنی قضاعه و نام مادر سکینه رباب دختر امرء القیس بن عدی
که از بنی کلب بود و از جمله ازواج خود حضرت رباب را بسیار دوست میداشتند
و نزد حضرت امام عزت تمام داشت چنانکه درین باب شعری هم فرموده اند
شعر لعمری اننی لاحب ارضا * تحل بها سکینة والرباب * یعنی قسم
بجان خود که من آن زمین را دوست میدارم که سکینه و رباب در آن نشیمن
و منزل کنند و نام مادر فاطمه صغری که دختر کلان حضرت امام علیه السلام
در مدینه مانده بود ام اسحق دختر حضرت طلحه که یکی از ده یار بهشتی بودند مشهور
و معروف اند و حضرت امام باقر در انوقت چهار ساله بودند چرا که قبل از واقعه
کربلا که در سنه شصت و یک هجری شده بود بچهار سال پیشتر در سنه پنجاه و
هفت هجری پیدا شده بودند و از جمله ازواج حضرت امام در انوقت همراه ایشان
شهربانو مادر پسر سوم شیرخواره بودند و حال دیگر ازواج معلوم نیست که در انوقت
زنده بودند یا مرده و فرزندان حضرت امام حسن علیه السلام که شربت شهادت
نوشیدند چهار تن بودند حضرت قاسم و عبدالله و عمرو و ابوبکر و از فرزندان

حضرت امیرالمومنین علی کرم اللہ وجہہ پنجکس ہمراہ بودند حضرت عباس بن علی و
حضرت جعفر بن علی و حضرت عثمان بن علی و حضرت محمد بن علی و حضرت عبداللہ
بن علی و حضرت جعفر بن علی شہید شدند و عباس بن علی کہ علمدار بودند از مزار
حضرت امام در کربلا دو سہ تیر پرتاب روضۂ ایشان جدست و دیگر شہیدان
کربلا در روضہ حضرت امام مدفون اند و آنہ فرزندان حضرت عقیل حضرت
مسلم قبل از آمدن حضرت امام در کربلا دو ماہ ذیحجہ سنہ شصت از ہجرت
در کوفہ شہید شدہ بودند و ایشان را حضرت امام از مکہ پیشتر روانہ فرمودہ بودند
کہ از مردم کوفہ قول و قرار محکم و استوار گرفتہ اطلاع دہند و دو پسر نیز ہمراہ پدر
شہید شدند محمد و ابراہیم نام داشتند و عبداللہ عبدالرحمن و جعفر پسران عقیل
بن ابی طالب کہ ہمراہ بودند شہید شدند و از فرزندان عبداللہ بن جعفر طیار
ہمراہ حضرت علی کرم اللہ وجہہ دو پسر ہمراہ حضرت امام شہید شدند کہ محمد و عون
نام داشتند و خواہرزادہ ہای حقیقی حضرت امام بودند و مادر ایشان حضرت
زینب کہ دختر حقیقی حضرت امیرالمومنین علی علیہ السلام از بطن حضرت بتول
بودند خواہر حقیقی حضرت امام بودند و عبداللہ بن جعفر طیار نکاح شدہ بود
و حضرت امام زین العابدین و عمر بن الحسن و محمد پسر عمر بن علی و دیگر صاحبزادہ
صغیر السن در بندیان رفتند و حضرت زینب خواہر حقیقی حضرت امام و شہربانو
زوجۂ حضرت امام و حضرت سکینہ دختر حضرت امام و دیگر زنان اہلبیت ہمراہ
بودند در بلا و شام رفتند انتہی کلامہ الشریف اینست حال ہمراہیان کربلا کہ
ہمراہ سید الشہدا بودند آمار روز و سال شہادت پس بیانش سپردگان
شَہَادَتُہٗ یَومَ عَاشُورَاءَ سَنَۃَ اِحدٰی وَسِتِّینَ مِنَ الھِجرَۃِ
وَلَہٗ یَومَئِذٍ سِتَّۃٌ وَخَمسُونَ سَنَۃً وَخَمسَۃُ اَشہُرٍ وَخَمسَۃُ اَیَّامٍ

وبود شهادت آن شاه شهیدان روز عاشورا سال شصت ویکم از هجرت وسن شریف آنحضرت آنروز پنجاه وشش سال وپنج ماه وپنج روز بوده پوشیده نخواهد بود که شهادت جناب سید الشهدا شهید دشت کربلا روز عاشورا یعنی دهم محرم بروز جمعه بعد زوال آفتاب سال شصت ویکم از هجرت اتفاق افتاده وسنین عمر شریف دران روز به پنجاه وشش سال وپنج ماه وپنج روز رسیده بود چه ولادت با سعادت پنجم شعبان سال چهارم از هجرت شهادت روز عاشورا سنه شصت ویکم از هجرت است پس عمر شریف بی کم وکاست پنجاه وشش سال وپنج ماه وپنج روز باشد اگرچه درین باب اختلاف روایات بسیاریست لیکن صحیح ومعتمد همین قدرست که بران اختصار افتاد والقصه چون سر مبارک سید الشهدا ودیگر شهیدان دشت کربلا با اسیران اهلبیت رسول خدا بکوفه رسید هرچه آن دغا جه عبید الله ابن زیاد ببم وقت دودمان مصطفی رفت شمه ازان ارشاد می شود و

اَمَرَ الشَّقِیُّ ابْنُ زِیَادٍ بِالرَّاسِ الْمُکَرَّمِ فَدُیِّرَ بِهٖ فِیْ سِکَکِ الْکُوْفَةِ ثُمَّ اَرْسَلَهٗ مَعَ رُؤُسِ سَائِرِ الشُّهَدَاءِ وَسَبَایَا اَهْلِ الْبَیْتِ اِلٰی یَزِیْدَ بْنِ مُعٰوِیَةَ مَعَ شِمْرٍ ذِی الْجَوْشَنِ وَکَانَ بِدِمَشْقَ ثُمَّ وَجَّهَ ذُرِّیَّةَ الْحُسَیْنِ وَرَاْسَهٗ مَعَ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِمَا السَّلَامُ اِلَی الْمَدِیْنَةِ اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ

وحکم کرد ابن زیاد شقی در خصوص سر کریم امام اکرم که گردانیده شود در کوچه های کوفه پس فرستاد سر مبارک را با سرهای باقی شهیدان واسیران اهلبیت بسوی یزید بن معاویه با شمر ذی الجوشن وبود یزید بدمشق بعد ازان روانه کرد یزید ذریت حسین وسر مبارک او را با علی بن حسین علیهما السلام بطرف مدینه انا برای خدائیم وما بسوی او تعالی بازگشتگانیم بر ناظرین کتب سیر اخبار وماهرین اسفار آثار اخیار مخفی ومحتجب نخواهد بود باشد که هرگاه اسیران اهلبیت رسالت وبندیان دودمان نبوت وجلالت با سر مبارک سید الشهدا وسائر شهیدان دشت کربلا داخل کوفه شدند ابن زیاد لعنه الله

الی یوم التناد قصر امارت خود بیاراسته با هیبت و وقار در گوشکی نشسته در خانه را
بار عام کرد چون وقتی که شهر کوفه بیضه مردم کوفه حاضر آمدند سبایای اهلبیت مصطفی
از ذکور و اناث ذریت رسول خدا را با سر مبارک سید الشهدا بحضور خود طلبید
چون که سر مبارک حضرت امام حسین علیه السلام پیش نظرش رسید بار بار بسبب دیدن
تبسم میکرد و چوبی که بدست داشت بر لب و دندان مبارک می زد زید بن ارقم
از صحابه کبار و پیران مجلس حاضر بود گفت که ای ابن زیاد چوب خود را از
دندان حسین بردار و بار دیگر بر ان مزن بخدا که من بارها دیده ام که رسول خدا
صلی الله علیه و آله و سلم لب و دندان حسین را می بوسید پس زید بن ارقم
خود را بدست گریه سپرده سیلاب خون از جوی هر دو دیده روان کرد ابن زیاد
ملعون چون گریه زید بن ارقم مشاهده کرد و حال گریه او را بچشم خود دید گفت بخدای که
چشم ترا بی آب دارد اگر نه اینکه پیر فرتوت بودی و بسنین خرافت نمی رسیدی من ترا
می کشتم دیگر گفت پس زید بن ارقم گفت که ای ابن زیاد حدیث کنم با تو
چیزی را که ترا غصه دهنده تر و آزرده کننده تر از سابق باشد که دیدم رسول خدا
صلی الله علیه و آله و سلم که حسن را بر ران راست و حسین را بر ران چپ نشانید
و دست مبارک بر سرهای ایشان مالیده فرمود که ای بار خدایا من ایشان را
بتو و بصالح المؤمنین امانت سپردم پس ای ابن زیاد بگو که با امانت پیغمبر خدا چه کردی
و گفت که ای مردم حق سبحانه و تعالی از شما خوشنود مباد که ابن فاطمه زهرا را کشتید
و ابن مرجانه یعنی ابن زیاد را بر خود امیر کردید و گویند که درهمین حال ابن زیاد بر
سر منبر رفت و خطبه خواند که شکر خدا را که اظهار حق نمود و امیر المؤمنین یزید و لشکر
او را فتح داد و کاذب ابن کاذب را کشت و دیگر الفاظ کفریه بر زبان راند که عبد الله
بن عفیف از جای خود برجست و گفت که ای دشمن خدا و عدوی مصطفی تو

در محکوم هستی و پدر تو آن کس که ترا اسیر ساخته او مرده [illegible]
تا آن که اولاد پیغمبر گشتی و اهلبیت رسول را ذلیل [illegible]
[illegible] است [illegible]
کنند [illegible] روایت کرده [illegible]
[illegible] گفت الحمد لله الذی [illegible]
حضرت ام کلثوم [illegible]
کرد ما را [illegible]
چگونه دیدید قدرت خدا را ام کلثوم در جواب فرمود که جمع آید بیننا و بینکم و منصف
بیننا و بینکم نه دوست است که هیچ کس [illegible] خدای تعالی [illegible] ما و شما را انصاف فرماید در میان
ما و شما یعنی در روز قیامت ابن زیاد از این سخن جواب بر آشفت و گفت که
[illegible] این قدر دلیری و تندی در کلام است خواست که عقوبت کند گفتند که گفتند سخن
سخنان زنان را اعتباری نیست پس نگاه ابن زیاد بر علی بن الحسین افتاد پرسید
که این پسر کیست گفتند که پسر حسین بن علی است گفت که این پسر را نیز بکشند که دوست
ندارم که از نسل فاطمه زینه باقی ماند شحنه شهر خواست که علی بن الحسین را کشیده بیرون
بیرون قصر بکشید که حضرت زینب او را در کنار گرفته خود را سپر کرد و گفت که
اگر می‌کشید ما را بکشید که از بنی فاطمه یک کس باقی مانده است که محرم ما زنان اهلبیت
است اگر او را هم می‌کشید ما جمله زنان بدون محرم بمانیم ابن زیاد را از کلام حضرت
زینب هیبتی در گرفت و از سر خون علی بن الحسین در گذشت گویند که چون زنان
اهلبیت بر شتران بی پرده و پیراهن دریده در کوچه رسیدند کوفیان حال خرابی
دودمان نبوت دیدند و گریستند ام کلثوم گفت که ای مردم کوفه حالا برای چه
گریه می‌کنید اینهمه بیداد که بر سر ما رفت از دست شما رفت ما را شما کشتید و باز

می گریید و این ابیات بر زبان عفت بیان راند **ابیات** مَاذَا تَقُولُونَ اِذْ
قَالَ النَّبِیُّ لَکُمْ ❊ مَاذَا فَعَلْتُمْ وَاَنْتُمْ خَیْرُ الْاُمَمِ ❊ بِعِتْرَتِیْ وَبِاَهْلِیْ بَعْدَ مُفْتَقَدِیْ ❊ مِنْهُمْ
اُسَارٰی وَقَتْلٰی ضُرِّجُوْا بِدَمٍ ❊ کَانَ هٰذَا جَزَاءُ مَا نَصَحْتُ لَکُمْ ❊ اَنْ تَخْلُفُوْنِیْ اَلنُّبُوَّةَ
مِنْ ذَوِیْ رَحِمٍ **حاصل ابیات** جواب چیست شما را اگر سوال کند ❊ محمد عربی از
شما بروز جزا ❊ که آن چه بود که با اهل بیت من کردید ❊ چو من بملک بقا رفتم از
سرای فنا ❊ جزای آنکه شما را بحق نمودم راه ❊ روا بود که چنین با تبار رسد ز شما ❊
المختصر ابن زیاد بعد ملاحظه حال اسیران اهلبیت حکم داد که اینها را در بندی خانه
دارند و سر حسین را بر نیزه گذاشته در کوچه های کوفه بگردانند چنانچه دست علی
بن حسین بسته و زنان اهلبیت را گرفته داخل زندان خانه کردند و سر حسین را
بر سر نیزه سوار کرده خانه بخانه در سکک و شوارع کوفه گردانیدند از زید بن ارقم
مرویست که چون سر حسین بر در خانه من گذشت دیدم که بر نیزه بود و من در
غرفه نشسته بودم همین که مقابل من شد شنیدم که این آیه میخواند اَمْ حَسِبْتَ
اَنَّ اَصْحَابَ الْکَهْفِ وَالرَّقِیْمِ کَانُوْا مِنْ آیَاتِنَا عَجَبًا زید بن ارقم گوید که هرگاه این
کریمه از زبان سر مبارک بگوش من خورد بخدا که تمامی موها بر تن من برخاست
و گفتم که یا ابن رسول الله حقیقت حال تو عجیب تر از آن است بعد از آن ابن زیاد
سر سید الشهدا و سائر شهیدان دشت کربلا و جمله اسیران اهلبیت را با شمر ذی الجوشن
بسوی دمشق پیش یزید بن معاویه فرستاد پس قافله زنان و یتیمان اهلبیت
بر شتران بی پرده سوار و سر حسین بر سر نیزه در هر شهر و دیار که میرسید فریاد وا ویلا
و وا مصیبتا از زمین تا آسمان سر میکشید تا آنکه بعد قطع منازل و طی مراحل قافله سبایای
اهلبیت بدمشق رسید همین که یزید علیه ما یستحقه را خبر شد قصر امارت آراسته و به تزیین
قماش خود پرداخته در زمانیکه جمله عظمای شام پیش او حاضر بودند حکم باحضار اسیران

داد بالقصد سرهای شهدا را با زنان و یتیمان اهلبیت بحضورش آوردند چنانچه سر
یک یک را از شهیدان دیدن و حال صاحبان آن سرها پرسیدن آغاز کرد چنانکه
شمر ذی الجوشن سر مبارک حضرت سید الشهدا علیه السلام را پیش او گذاشت و به اظهار
ماجرای جنگ با مباهات و افتخار پرداخت با صغای واقعه کربلا و مشاهده صورت
حال سراپا و سرهای شهدا المعاین استبشار و فرح و انبساط از ناصیه حال آن خسران
مآل می تابید چنانچه ابیات ابن الزبعری یعنی ع لَیتَ اَشیاخی بِبَدرٍ شَهِدُوا
تا آخر میخواند و از کمال اهتزاز و نشاط بر خود می بالید و بچوب خیزران لب و دندان
شاه شهیدان را میزد و میگفت که ای ابو عبد الله مرا گمان نبود که سنین عمرت
تا اینمدت رسد و سر و ریش تو از خضاب محفوظ باشد در مناقب السادات منقول
ست که در ان ساعت که سر مبارک حسین پیش یزید پلید بردند لعین در شادی میشد
و خمر میخورد و سر مبارک را بانواع اهانت میکرد خبر به بعض صحابه رسول صلی الله علیه
وآله وسلم برفت گریه آمدند و گفتند ای ملعون چه میکنی ایشان را حکم قتل کرد و هفت
صحابه را آن روز گردن بزد گویند که سمره بن جندب از صحابه که حاضران مجلس
بود چون ضرب خیزران بر لب و دندان شاه شهیدان ملاحظه کرد از دست ضبط
برآمده با یزید پلید مخاطب شده گفت قَطَعَ اللهُ یَدَیکَ که چوب بر لب و دندان میزنی
که بوسه گاه رسول خدا علیه الصلوة والثنا بوده هست یزید ملعون بغضب رفته
گفت که ای سمره اگر شرف صحبت تو با رسول خدا مرا مانع نمیشد اینوقت گردنت
میزدم سمره گفت سبحان الله که در حق من ملاحظه صحبت رسول می کنی و با جگر گوشه گان
رسول و فرزندان بتول چنان معامله کردی که هیچ کافری با مسلمانی نکند این گفت
و از ان مجلس برخاست و نیز گویند که تاجری از یهود اندران مجلس حاضر بود و هرگاه
سر حسین را دید پرسید که این سر کیست یزید گفت که سر آنکس است که داعیه مقابله

بالخلیفه و اراده خلافت برای خود کرده تاجر گفت که صاحب این سر شرافتی داشته
که هوای داعیه خلافت بر خود میداشته یزید گفت که آری از اولاد بنی هاشم بوده
یهودی پرسید که صاحب این سر را چه نام و پدر و مادرش [illegible] گفت نام او
حسین و نام پدرش علی بن ابیطالب و نام مادر او [illegible] فاطمه دختر [illegible] بوده
وقتی [illegible] یهودی انگشت [illegible] معلوم شد که [illegible] گفت آری
یهودی بعد سماع این حرف انگشت حیرت بدندان گرفت [illegible] السیده
گفت که ای یزید [illegible] و [illegible] بود [illegible]
یهودان تعظیم مرا مرعی میدارند و [illegible] رسول شما
که دیروز از این جهان رفته شما امروز چنین معامله با [illegible] اهلبیت او کرده که
نه گوش کسی شنیده و نه چشم کسی دیده وای بر شما [illegible] زمانیکه یزید
[illegible] با سر مبارک سید الشهدا میکرد رسول قیصر روم حاضر بود گفت که در
بعضی از جزایر نشان سم خر حضرت عیسی باقی هست ایشان هر ساله بزیارت آن میروند
و نذرها از جواهر و لآلی و زر و سیم همراه می بریم و مراتب تعظیم و تکریم آن بجا می آریم
چنانکه شما تعظیم خانه کعبه می کنید و حرمت و احترام آن بجا می آرید حیف که شما
فرزند و ذریت نبی خود را کشتید و زنان و یتیمان او را اسیر کردید یزید گفت اگر
تو رسول قیصر روم نبودی ترا می کشتم رسول قیصر گفت که شریعت نمی آید که
احترام رسول قیصر نگاه داشتی و حرمت رسول خدا و اولاد او را گذاشتی یزید جوابی
بجز سکوت ندیده متوجه بطرف زنان و یتیمان اهلبیت شده زینب و کلثوم
و علی بن الحسین را نزدیک تر طلبید چشم حضرت زینب چون بر سر مبارک شاه شهیدان
افتاد گفت واجداه وامحمداه بعد از آن خطاب به یزید کرد و گفت که هیچ میدانی
که زنان خود را در سراپرده عزت و حجاب نشاندی و دختران رسول خدا را

باین بی پردگیها بر شتران سوار کردی و در مجمع مردان پیش خود طلبیدی فردای
قیامت از عهدهٔ عمل خود چه جواب توانی داد یزید پرسید که این کدام زن ست
گفتند زینب خواهر حسین و دختر فاطمه زهراست پس ازان ام کلثوم برخاست و بر
سر حسین افتاده لب و دندان خود را بران لب و دهان چندان مالید که بیهوش
بزمین غلطید چون بهوش آمد دعای بد در حق یزید کرده گفت که ای یزید تمتع
از دنیا نیابی و چنانکه ما را در بلا افگندی تو هم در دنیا و عقبی روی رحمت نبینی
یزید پلید گفت مگر این زن هم خواهر حسین ست گفتند آری این ام کلثوم دختر فاطمه
ست پس تر توجه بسوی امام زین العابدین کرده پرسید که این پسر کیست گفتند که
این علی بن حسین پسر حسین بن علی ست گفت که شنیدم که علی بن حسین کشته شد
گفتند که حسین را سه پسر بود علی اکبر و علی اوسط و علی اصغر علی اکبر و علی اصغر هردو
کشته شد و علی اوسط که بیمار بود او را اسیر کرده آوردیم یزید گفت ای کودک
میدانی که پدرت میخواست که بر مسند خلافت نشیند و بر سر منبرها خطبه بنام خود خوانده
شود الحمد لله که بمراد خود نرسید علی بن حسین گفت که ای یزید بگو این منبرها پدران
ما نهاده اند یا پدران تو خلافت و امامت از آن پدران ما بوده است که در راه خدا
جهاد کردند یا از پدران تو که شرک با خدا می نمودند و روز جزا معامله ما و شما فیصل
شدنیست و کریمه سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ خوانده ختم کلام فرمود
پس تر یزید حکم داد که سبایای اهلبیت را بفرودگاه اینها برند و سر حسین را بر دروازه
دمشق آویزان نمایند چنانکه گویند که تا سه روز سر مبارک بر دروازهٔ دمشق آویزان
ماند بعد ازان فرمود که حسین را با سر مبارک او نزد دانه مدینه کرد و بالجمله این روایات و
امثال آن گو بعضی ازان خالی از ضعف نبوده باشد لیکن درین شکی نیست که یزید
پلید آمر و راضی و مستبشر از قتل حسین و اهانت اهلبیت بوده همین ست مذهب مختار جمهور

فائده در راضی بودن یزید بقتل حسین

اهلسنت وجماعت چنانچه درکتب معتمده مثل مفتاح النجاء مرزا محمد بدخشی ومناقب السادات
ملک العلما قاضی شهاب الدین دولت آبادی وشرح عقائد نسفی ملا سعد الدین
تفتازانی وتکمیل الایمان شیخ عبد الحق محدث دهلوی وغیر آن از اسفار معتبره با
شواهد ودلائل مذکور ومسطور ست ولهذا لعن آن ملعون به حجج قاطعه وبراهین
ساطعه ثابت کرده اند ومختار راقم الحروف واساتذه صوری ومعنوی او همین
ست که یزید آمر وراضی ومستبشر بقتل حسنین بوده ومستحق لعنت ابدی ووبال
ونکال سرمدیست واگر با لعن بکار رود قصر بر مجرد لعنت درحق آن ملعون
قصوریست که مقصور بران نباید بود چنانچه استاذ البریه صاحب تحفه اثنا عشریه
علیه الرحمه در رساله حسن العقیده درحاشیه که بر کلمه علیه ما یستحقه تعلیق فرموده اند
افاده می نمایند که علیه ما یستحقه کنایه ست از لعنت والکنایة ابلغ من التصریح
از قواعد مشهوره عربیت ست مع هذا در ابهام ما یستحقه تفخیمی وتشنیعی ست که در
تصریح بلفظ لعنت فوت میگردد چنانچه در تفسیر فغشیهم من الیم ما غشیهم مذکور
می شود وحق اینست که اکتفا بر محض لعنت درحق یزید قصور ست زیراکه
این قدر را جزاء مطلق قتل مومن مقرر کرده اند قال الله تعالی وَمَن یَقتُل مُؤمِنًا
مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِیهَا وَغَضِبَ اللهُ عَلَیهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِیمًا
ویزید را درین عمل زیادتی ست که غیر او را دست نداده وآن زیادت را جز بر استحقاق
او حواله نتوان کرد که علم بشر از معرفت خصوصیت آن عاجز ست والله اعلم
وعلمه احکم انتهی کلامه الشریف آمدیم بر اینکه در دفن سر مبارک حضرت امام حسین
علیه السلام اختلاف و آنچه تحقیق ست اینست که سر مبارک را در مدینه منوره بمکان
بقیع مدفون کردند چنانچه از قرطبی منقول ست که یزید سر مبارک امام حسین علیه السلام
را بمدینه فرستاد و او را کفن داده نزد حضرت فاطمه علیها السلام دفن کردند و در خلاصة الوفا

ف مختار مصنف

ف بیان اختلاف در مدفن سر مبارک

مروی ست که جسد مبارک حسین در کربلاست و سر مبارک او در مدینه
بمکان بقیع بپهلوے حسن مدفون ست و آنچه گویند که سر مبارک
را در کربلا برده دفن کرده اند صحت ندارد و بعضے گویند که سر مبارک
در خزانه یزید بوده تا آنکه سلیمان بن عبد الملک بادشاه شد او را
خبر کردند چون سر مبارک را پیش خود طلبید دید که استخوان سفید باقی
ست پس او را خوشبو مالیده و کفن داده در مقبرهٔ مسلمانان دفن کرد و گویند
که سلیمان بن عبد الملک پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم را بخواب دید که ملاطفت
و ملائمت بحال او میفرمایند چون تعبیر این خواب از حضرت حسن بصری پرسید
فرمودند که شاید از تو احسانی بحق اهلبیت آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام بظهور
آمد گفت آری سر حسین که در خزانه یزید بود او را کفن داده و نماز بران خوانده
دفن کرده ام حسن بصری گفتند که البته این کار تو موجب خوشنودی آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم بوده باشد همچنین روایت ها کرده اند لیکن صحیح و معتمد
همان قول اول ست که سر مبارک آنجناب در مدینهٔ منوره بمکان بقیع مدفون ست
منقول ست که چون یزید علیه ما یستحقه اهلبیت رسول و ذریت بتول را بسوی
بمدینه منوره نعمان بن بشیر را با جماعتی از سواران مقرر کرد که اینها را بمدینه رساند
چنانچه امام علی بن حسین سر سید الشهدا و سرهای دیگر شهیدان دشت کربلا
فرا گرفته همراه زنان و یتیمان اهلبیت روانه مدینهٔ منوره شد و این روانگی هم
عاری از حلیهٔ ذلت و خواری نبوده چنانکه کلام ابن جوزی محدث دال بر آنست
جائیکه گفته که از جور و بیداد ابن زیاد که نسبت به اهلبیت نبوی بعمل آورد
عجب اینست که او محکوم و منقاد یزید بوده لیکن از گمراهی یزید خبیث عجب ست
که چوب بر دندان حسین زده و اهلبیت را بر شتران نے پرده بذلت و خواری

بیان رسیدن اهلبیت بمدینه

سوار کرده با سر مبارک بطرف مدینه فرستاد بیشتر گفته که هیچ مقصود ازین نبوده مگر نصیحت
کردن اگر در دل او کینه جاهلیت و عداوت کشته شدن اقربای او که روز بدر از کفار
کشته شده‌اند نمی بود هر آئینه تعظیم و تکریم سر مبارک می کرد و کفن میداد و دفن می ساخت
و نیکوئی با آل رسول و ذریت بتول می نمود القصه چون قافله اهلبیت نبوت از
دمشق عازم مدینه شد نعمان بن بشیر که از طرف یزید متعین بوده بهر داعیه سعادت
ازلی بهمین خدمت در راه با ذریت حسین پیش آمده مراتب طاعت و تعظیم و تکریم
بجا آورده و احترام چنانکه باید از جانب خود بجا آورده بمدینه رسانید و در زمانیکه خبر
مراجعت اهلبیت رسالت بمدینه رسید اولاد مهاجر و انصار و دیگر اهالی مدینه از صغار
و کبار باستقبال در دویدند همین که ذریت رسول و جگر گوشه های بتول را مبتلا بمصیبت دیدند
حالتی از غم و اندوه و گریه و زاری ایشان گذشت که خارج از حیطه شرح و بیان است گویند که مصیبتی که در
وفات حضرت رسول کائنات علیه افضل من الصلوات التحیات باهل مدینه گذشته بود همان مصیبت آنروز گذشت
که امام زین العابدین با زنان و یتیمان اهلبیت نبوت و سر مبارک سید الشهدا
علیه التحیة والثنا از دمشق بمدینه برگشت فریادی عجیب و شوری غریب در مدینه
برپا بود که یاد از هنگامه قیامت میداد جمله اهل مدینه در ماندوه و در درد بین و همه
از کهین و مهین از غم و غصه حزین بودند و حالتی که عارض حال ام المومنین حضرت
ام سلمه گشته از ان چه توان گفت که فردی فردی زنان و یتیمان اهلبیت نبوت
را بکنار میگرفت و میگریست تا آنکه همراه ذریت بتول متوجه روضه مقدسه حضرت
رسول صلی الله علیه و آله وسلم شده زار زار مینالید و بزبان حال می گفت ابیات

یا رسول الله برآر از روضه سر تا بنگری	اهل بیت خویشتن را زار و غمناک و حزین
بالای دشمنان دین گرفتار آمده	کس مبادا در جهان یا رب گرفتار این چنین

مبادکه بیان واقع کربلا و مصائب اهل بیت مصطفی علیه الصلوة والثنا

که دل قلم از تحریرش خون و دیده دوات از تقریرش میجوشد آنچه از آن نیست که در حیطهٔ احصا گنجد یا بمیزان استیفا سنجد و نیز تفصیل روایات یا خالی از تفریط و افراط ندانسته و بیان واقعی را عاری از خلط و اخلاط نگذاشته اند لهذا اجتناباً مصنف علامه علیه الرحمة بر تحریر مجملی از آن اکتفا ورزیده تفصیلاً آن کشیده بیان اخباریکه درین واقعه هائله واقعست بیفزاید و از آنجمله آنچه مشهور و متواترست نقل می نماید چنانکه ارشاد می رود واما اخبار النبی صلی الله علیه واله وسلم بهذه الواقعة الهائلة من جهة الوحی بواسطة جبرئیل وغیره من الملائکة فمشهور متواتر اما خبر دادن نبی صلی الله علیه وآله وسلم باین واقعهٔ هولناک از جهت وحی بواسطهٔ جبرئیل وغیر او از ملائکه پس مشهور متواترست یعنی اخبار مرویه از آن حضرت صلی الله علیه وآله وسلم که مبنی از واقعه هائله کربلا و مشعر به شهادت جناب سید الشهدا است بکثرت طرق از درجهٔ شهادت درگذشته قدر مشترک با تواتر معنوی پیدا کرده است من ذلك ما اخرجه الطبرانی عن عائشة رضی الله عنها ان النبی صلی الله علیه واله وسلم قال اخبرنی جبرئیل ان ابنی الحسین یقتل بعدی بارض الطف وجاءنی بهذه التربة فاخبرنی انها مضجعه از آن جمله است آنچه روایت کرده طبرانی از عائشه رضی الله عنها که آنحضرت پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که خبر داد مرا جبرئیل علیه السلام بانیکه فرزندم حسین کشته شود پس هرگز من بزمین طف و آورد بمن این خاک را پس خبر داد مرا که آن مرقد او باشد پوشیده نماند که طف بالفتح والتشدید نام موضعی ست قریب بکوفه که حالا مشهور بکربلا است ومنه ما اخرجه ابوداؤد والحاکم عن ام الفضل بنت الحارث

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَتَانِي جِبْرَئِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ أُمَّتِي
سَتَقْتُلُ ابْنِي هٰذَا يَعْنِي الْحُسَيْنَ وَأَتَانِي بِتُرْبَةٍ مِنْ تُرْبَةٍ حَمْرَاءَ داران حاکم
ست اخرج برآورد ابوداود والحاکم از ام الفضل دختر حارث یعنی مادر عبد الله بن عباس
رضی الله عنهما که هر آینه پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که آمد نزد من جبرئیل پس خبر
داد مرا بآنکه امت من قریب است که بکشد این پسر مرا یعنی حسین را و داد مرا خاکی از خاک
سرخ یعنی خاک سرخ زمین مقتل او بمن داد وَأَخْرَجَ أَحْمَدُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ
آلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَقَدْ دَخَلَ عَلَيَّ الْبَيْتَ مَلَكٌ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيَّ قَبْلَهَا
فَقَالَ لِي إِنَّ ابْنَ بِنْتِكَ هٰذَا يَعْنِي حُسَيْنًا مَقْتُولٌ وَإِنْ شِئْتَ أَرَيْتُكَ
مِنْ تُرْبَةِ الْأَرْضِ الَّتِي يُقْتَلُ بِهَا فَأَخْرَجَ تُرْبَةً حَمْرَاءَ برآورد
امام احمد که پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که هر آینه بتحقیق درآمد در خانه بر من فرشته
که نیامده بود بر من پیش ازین پس گفت بمن که پسر دختر تو که اینست یعنی حسین کشته شود
واگر خواهی نمایم بتو از خاک زمینی که کشته شود بران پس برآورد خاک سرخ را
وَأَخْرَجَ الْبَغَوِيُّ فِي مُعْجَمِهِ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ مَلَكُ الْمَطَرِ
رَبَّهُ أَنْ يَزُورَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ يَا أُمَّ سَلَمَةَ احْفَظِي
عَلَيْنَا الْبَابَ لَا يَدْخُلْ أَحَدٌ فَبَيْنَا هِيَ عَلَى الْبَابِ إِذْ دَخَلَ الْحُسَيْنُ
عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاقْتَحَمَ فَوَثَبَ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَلْثِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ فَقَالَ لَهُ الْمَلَكُ أَتُحِبُّهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ إِنَّ
أُمَّتَكَ سَتَقْتُلُهُ وَإِنْ شِئْتَ أُرِيكَ الْمَكَانَ الَّذِي يُقْتَلُ بِهِ
فَأَرَاهُ فَجَاءَ بِسَهْلَةٍ أَوْ تُرَابٍ أَحْمَرَ فَأَخَذَتْهُ أُمُّ سَلَمَةَ فَجَعَلَتْهُ فِي
ثَوْبِهَا قَالَ ثَابِتٌ كُنَّا نَقُولُ إِنَّهَا كَرْبَلَاءُ وَأَخْرَجَهُ أَيْضًا أَبُو حَاتِمٍ

فی صحیحه وفی روایة احمد فی زیادة المسند قال ثم ناولنی
کفا من تراب احمر وبرآورد بغوی یعنی امام محیی السنة در معجم خود از حدیث
انس گفت اجازت خواست فرشته موکل باران از پروردگار خویش بانیکه زیارت
کند پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم را و پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم در خانه ام المومنین ام سلمه
بود پس گفت آنحضرت علیه الصلوة والسلام ای ام سلمه نگهدار بر ما در را چنانکه
هیچکس در نیاید پس درین اثنا ام سلمه بر در نگهبان بود که ناگاه در آمد حسین پس زور
داخل شد در خانه پس برجست بر پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم پس پیغمبر خدا صلی الله
علیه وآله وسلم او را در کنار کشید و روی او می بوسید پس گفت آن فرشته با آنحضرت
که آیا دوست میداری این را فرمود آری گفت فرشته که هر آینه امت تو زود باشد که
بکشد این محبوب ترا واگر بخواهی بنمایم ترا مکانی که کشته شود در ان پس نمود آنرا
پس آورد خاک نرم یا خاک سرخ پس گرفت ام سلمه آنخاک را پس بست آنرا در پارچه
خود گفت ثابت که راوی اینحدیث ست که بودیم ما که می گفتیم آن زمین کربلا ست
ونیز برآورد اینحدیث را ابوحاتم در صحیح خود و در روایت امام احمد در زیادت مسند
آمده که گفت پس داد بمن کفدست از خاک سرخ یعنی در زیادت مسند امام احمد بجای
فجاء بسهلة او تراب احمر عبارت ثم ناولنی کفا من تراب احمر واقع ست بالجمله این حدیث
را امام محیی السنة در کتاب معجم خود از حدیث انس برآورده وابوحاتم در صحیح خود نیز
روایت کرده و در زیادت مسند امام احمد هم بتغییر یسیر وارد شده واخرج الحاکم
والبیهقی عن ام الفضل بنت الحارث قالت دخلت علی رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم یوما بالحسین فوضعته فی حجره ثم حانت
منی التفاتة فاذا عینا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم تهریقان
من الدموع فقال اتانی جبرئیل فاخبرنی ان امتی تقتل ابنی

هذا او آتانی جبرئیل من تربة من تربة حمراء و برآورد حاکم
و بیهقی از ام الفضل دختر حارث که گفت ام الفضل که آوردم روزی نزد پیغمبر خدا
صلی الله علیه وآله وسلم حسین را و نشانیدم او را در کنار آنحضرت باز یکبارہ اتفاق
افتاد و لذ من التفاتی بآنحضرت پس ناگاه هر دو چشم پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله
وسلم میریخت اشک ها را پس فرمود که آمد بمن جبرئیل و خبر دادمرا که هر آئینه است
من خواهد کشت این فرزند مرا و نزد او مرا خاکی از خاک سرخ مقتل او و اخرج
ابن راهویه والبیهقی وابونعیم عن ام سلمة ان رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم اضطجع ذات یوم فاستیقظ وهو
خائر وفی یده تربة حمراء یقلبها قلت ماهذه التربة یارسول الله
قال اخبرنی جبرئیل ان هذا یعنی الحسین یقتل بارض العراق وهذه
تربتها و برآورد و اسحق بن راهویه و بیهقی و ابونعیم از ام المومنین ام سلمه که هر آئینه
پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم بر پهلو خوابید روزی پس بیدار گشت در حالیکه
اندوهگین و غمناک بوده و در دست آنحضرت خاکی سرخ بوده که زیر و بالا میکرد
آنرا گفتم که این چه خاک ست ای پیغمبر خدا فرمود که خبر دادمرا جبرئیل که بتحقیق این
فرزند یعنی حسین کشته شود بزمین عراق و این خاک آن مقام ست و اخرج
البیهقی وابونعیم عن انس قال استاذن ملك المطر ربه ان
یاتی رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم فاذن له فدخل الحسین
فجعل یقع علی منکب النبی صلی الله علیه وآله وسلم فقال
الملك اتحبه قال النبی صلی الله علیه وآله وسلم نعم
قال فان امتك تقتله وان شئت اریتك المکان الذی یقتل
فیه فضرب بیده فاراه ترابا احمر فاخذته ام سلمة فصرته

فِي تُرْبِهَا وَكُنَّا نَسْمَعُ أَنَّهُ يُقْتَلُ بِكَرْبَلَاءَ و برآورد بیهقی و ابونعیم از انس
که گفت اجازت خواست فرشته موکل باران از پروردگار خود با آنکه بیاید نزد
پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم پس اجازت داد او را پس دران حال درآمد حسین
پس سوار شد بر دوش پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم پس گفت آن فرشته آیا دوست
میداری این را فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم آری گفت آن فرشته
بتحقیق است تو بکشد این را و اگر خواهی بنمایم ترا مکانی را که دران کشته شود
پس برد دست خود را پس نمود آنحضرت را خاک سرخ پس گرفت آن را ام سلمه
و بست آن را در پارچه خود راوی گوید که بودیم ما که می شنیدیم که بتحقیق او یعنی
حسین کشته شود در کربلا وَأَخْرَجَ أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا قَالَتْ كَانَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَلْعَبَانِ فِي بَيْتِي فَنَزَلَ جِبْرِيلُ
فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ أُمَّتَكَ تَقْتُلُ ابْنَكَ هٰذَا مِنْ بَعْدِكَ وَأَوْمَأَ إِلَى
الْحُسَيْنِ وَأَتَاهُ بِتُرْبَةٍ فَشَمَّهَا ثُمَّ قَالَ رِيحُ كَرْبٍ وَبَلَاءٍ فَقَالَ يَا أُمَّ
سَلَمَةَ إِذَا تَحَوَّلَتْ هٰذِهِ التُّرْبَةُ دَمًا فَاعْلَمِي أَنَّ ابْنِي قَدْ قُتِلَ
فَجَعَلْتُهَا فِي قَارُورَةٍ و برآورد نعیم از ام سلمه رضی الله عنها که گفت امام حسن
حسین بازی میکردند در خانه من پس فرود آمد جبرئیل پس گفت ای محمد
هر آینه امت تو بکشد پسر ترا که اینست بعد از تو و اشاره کرد بسوی حسین و آورد
خاکی را پس شنید آنحضرت علیه الصلوة والسلام آنرا پس فرمود که بوی کرب و بلا
ست و فرمود که ای ام سلمه هرگاه متحول بخون شود این خاک پس بدانی که پسر
من یعنی حسین هر آینه کشته شود پس نگاه داشت ام سلمه آنخاک را در شیشه
پوشیده نمانکه بعضی از روایات از حضرت ام سلمه منقول ست که روزیکه حسین
کشته شد آنخاک خون گشت و در بعض روایات بجای لفظ خاک لفظ سنگریزه

وارد شده چنانچه مروی ست که چون حصات مقتل حسین را جبرئیل بآنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم آورد آنحضرت بام سلمه سپردند و فرمودند هرگاه که ازین سنگریزها خون جاری شود بدانی که حسین کشته شد پس ام سلمه گوید که چون روز عاشورا من آن شیشه را گشادم دیدم که ازان سنگریزه خون جاری بود و نیز از ام سلمه منقول ست که چون شب قتل حسین در رسید آوازی شنیدم و گوینده را ندیدم که میگفت شعر ایها القاتلون جهلا حسینا ✽ ابشروا بالعذاب والتنکیل ✽ قد لعنتم علی لسان داؤد ✽ وموسی وحامل الانجیل ✽ یعنی ای کشندگان حسین از روی جهل و نادانی مژده باد شما را بعذاب دوزخ و بند و مقید بودن بتحقیق لعنت کرده شده اید شما بر زبان داؤد و بر زبان موسی و حامل انجیل یعنی عیسی یعنی قاتلان حسین را حضرت داؤد و موسی و عیسی علیه السلام لعنت کرده اند وَاَخْرَجَ ابْنُ عَسَاکِرَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ حَسَنٍ قَالَ کُنَّا مَعَ الْحُسَیْنِ بِنَهْرٍ کَرْبَلَاءَ فَنَظَرَ اِلٰی شِمْرِ ذِی الْجَوْشَنِ فَقَالَ صَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کَاَنِّیْ اَنْظُرُ اِلٰی کَلْبٍ اَبْقَعَ یَلِغُ فِیْ دَمِ اَهْلِ بَیْتِیْ وَکَانَ شِمْرٌ اَبْرَصَ وبر آورد ابن عساکر از محمد بن عمر بن حسن گفت که بودیم همراه حسین بر رود نهر کربلا که در قطعهٔ فرات اند پس نظر کرد حسین بسوی شمر ذی الجوشن پس گفت راست گفت خدا و رسول خدا فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم گویا من می بینم بسوی سگی ابلق که دهن می اندازد در خون اهلبیت من و بود شمر ابرص یعنی بیماری برص داشت که جلد بدنش از داغهای سفید دورنگی پیدا کرده بود و فی الواقع که این ملعون نسبت بدیگران زیاده تر حریص بخون اهلبیت بوده چنانکه مخبر صادق علیه الصلوة والتحیة اشاره بآن فرموده وَاَخْرَجَ ابْنُ السَّکَنِ وَالْبَغَوِیُّ

فِی الصَّحَابَۃِ وَاَبُونُعَیمٍ مِنْ طَرِیْقِ سُحَیمٍ عَنْ اَنَسِ بْنِ الحَارِثِ
رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ
یَقُوْلُ اِنَّ ابْنِیْ ھٰذَا یُقْتَلُ بِاَرْضٍ یُقَالُ لَھَا کَرْبَلَاءُ فَمَنْ یَشْھَدُ
ذٰلِکَ مِنْکُمْ فَلْیَنْصُرْہُ فَخَرَجَ اَنَسُ ابْنُ الْحَارِثِ اِلٰی کَرْبَلَاءِ
فَقُتِلَ بِھَا مَعَ الْحُسَیْنِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ و برآورد ابن السکن وامام بغوی
در کتاب الصحابہ وابونعیم از طریق سحیم از انس بن الحارث گفت کہ شنیدم پیغمبر خدا
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم راکہ می گفت بہ تحقیق کہ این پسر من یعنی حسین کشتہ شود
بزمینی کہ آنرا کربلا میگویند پس سیکہ حاضر شود از شما درین واقعہ پس باید کہ
یاری کند اورا پس برآمد انس بن حارث کہ راوی این حدیث ہست بہ کربلا
پس کشتہ شد در آنجا ہمراہ حسین علیہ السلام مخفی مباد کہ این حدیث از احادیث
احادیست پس سیکہ این کلام معجز نظام را از زبان مخبر صادق علیہ الصلوۃ
والسلام شنید امتثال مضمونش برذمہ او لازم افتاد لہذا انس بن الحارث چنانچہ
واجب الانقیاد بود عمل نمود اَخْرَجَ الْبَیْھَقِیُّ عَنْ اَبِیْ سَلَمَۃَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ
اَنَّ الْحُسَیْنَ دَخَلَ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ وَعِنْدَہٗ
جِبْرَئِیْلُ فِیْ مَشْرَبَۃِ عَائِشَۃَ فَقَالَ لَہٗ جِبْرَئِیْلُ سَتَقْتُلُہٗ اُمَّتُکَ
وَاِنْ شِئْتَ اَخْبَرْتُکَ بِالْاَرْضِ الَّتِیْ یُقْتَلُ فِیْھَا وَاَشَارَ جِبْرَئِیْلُ
بِیَدِہٖ اِلَی الطَّفِّ بِالْعِرَاقِ فَاَخَذَ تُرْبَۃً حَمْرَاءَ فَاَرَاہُ اِیَّاھَا
وَاَخْرَجَہٗ مِنْ طَرِیْقٍ اٰخَرَ عَنْ اَبِیْ سَلَمَۃَ عَنْ عَائِشَۃَ مَوْصُوْلًا
و برآورد بیہقی از ابی سلمہ بن عبد الرحمن کہ ہر آینہ حسین درآمد بر پیغمبر خدا صلی اللہ
علیہ آلہ وسلم و نزد آن حضرت جبرئیل بر بالاخانہ عائشہ رض بود پس گفت جبرئیل
با آنحضرت علیہ الصلوۃ والسلام کہ زود قتل کنند اورا یعنی حسین را امت تو

واگر بخواهی خبر دهم ترا بآن زمین که کشته شود دران واشاره کرد جبرئیل بدست
خود بسوی طف که موضعیست در عراق قریب بکوفه پس گرفت خاک سرخ را
پس نمود آن خاک را بآن حضرت و برآورد بیهقی این حدیث را از طریق دیگر
از ابی سلمه از عائشه موصول یعنی بذکر راوی حدیث از آنحضرت صلی الله علیه
وآله وسلم وآن راوی درین حدیث ام المؤمنین عائشه هست پس این حدیث موصول
ست وسند حدیث اول مرسل ست که دران ذکر راوی از آنحضرت صلی الله علیه
وآله وسلم نیست وَاَخْرَجَ الْبَیْهَقِیُّ عَنِ الشَّعْبِیِّ قَالَ اِنَّ ابْنَ عُمَرَ قَدِمَ الْمَدِیْنَةَ
فَاُخْبِرَ اَنَّ الْحُسَیْنَ قَدْ تَوَجَّهَ اِلَی الْعِرَاقِ فَلَحِقَهٗ فِیْ مَسِیْرَةِ لَیْلَتَیْنِ
مِنَ الرَّبَذَةِ فَقَالَ لَهٗ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰی خَیَّرَ نَبِیَّهٗ بَیْنَ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ
فَاخْتَارَ الْاٰخِرَةَ وَلَمْ یُرِدِ الدُّنْیَا وَاِنَّکُمْ بَضْعَةٌ مِنْهُ وَاللّٰهِ لَا یَلِیْهَا اَحَدٌ
مِنْکُمْ اَبَدًا وَمَا صَرَفَهَا اللّٰهُ عَنْکُمْ اِلَّا لِلَّذِیْ هُوَ خَیْرٌ لَکُمْ فَارْجِعُوْا
فَاَبٰی فَاعْتَنَقَهُ ابْنُ عُمَرَ وَقَالَ اَسْتَوْدِعُکَ اللّٰهَ مِنْ قَتِیْلٍ وبرآورد
بیهقی از شعبی گفت که ابن عمر در آمد در مدینه پس خبر یافت که امام حسین متوجه بسوی
عراق شد پس ابن عمر ملاقات کرد با امام حسین بمسافت دو شب از ربذه ربذه
بفتح رای مهمله وبای موحده وذال معجمه بهای هوز رسیده موضعیست سه منزل
از مدینه بجانب عراق پس گفت ابن عمر با امام حسین که بتحقیق خدای تعالی اختیار
داد پیغمبر خدا را میان دنیا وآخرت پس اختیار فرمود پیغمبر آخرت را ونخواست
دنیا را وشما جگرپاره آن حضرت هستید قسم بخدا که والی ومتصرف نگردد دنیا را یکی
از شما گاهی وباز نداشت دنیا را خدا از شما مگر برای چیزی که آن بهترست در حق شما
پس بازگردید پس انکار کرد امام حسین پس دربرگرفت ابن عمر امام حسین را وگفت
که سپرده می کنم ترا بخدا که قتیل وشهید باشی یعنی هرگاه ابن عمر هنگام قدوم مدینه خبر روانگی

حضرت امام حسین از مکه بجانب عراق شنید بیتابانه دویده بمسافت دو شبانه از ربذه
ملاقی شده عرض ممانعت از عزیمت کوفه نمود و گفت که شما جگرگوشه های پیغمبر خدا
صلی الله علیه وآله وسلم هستید که با وصف تخییر در دنیا و آخرت اختیار آخرت بر دنیا
فرموده دهن شریف را بلوث حطام دنیوی نیالوده و از آنجا که نعیم اخروی را برای شما
عوض زخارف دنیوی قرار داده اند احدی از اهلبیت نبوت تمتع از متاع دنیای
دنی نخواهد یافت پس صوابدید همین ست که انعطاف عنان عزیمت فرموده سلوک
طریق مراجعت بمکه معظمه نمایید چون آنحضرت هدف سهام تقدیر گشته و گردن تسلیم
بقضای الهی خم کرده تن برضای خدا داده بود و میدانست که سائق و قائد مشیت
ایزدی مناصی بجز رضا بالقضا ندارد عرض ابن عمر را بسمع قبول ناشنیده فسخ عزیمت
اختیار نکرد و ابن عمر هنگام استوداع حضرت امام حسین را در بر گرفته و کلمه تاسف و
تلهف بر زبان حسرت رانده بخدا سپرد و این نمیدانست که در همین سفر پرخطر کارگزاران
قضا و قدر امضای احکام تقدیر خواهند کرد والا از شرف رفاقت خود را یکسو نمیکشید
بلکه باختیار معیت محرز سعادت ابدی میگردید و همین عذر از جانب دیگر خواص
مثل عبدالله بن عباس و عبدالله بن جعفر و محمد بن الحنفیه و غیر انهما قابل قبول
ست والا از همچو ابن عباس و دیگر اهلبیت رسالت با وصف علم بشهادت سید الشهدا
در مقام کربلا تقاعد از رفاقت هنگام عزیمت کوفه امکانی نداشت و دلیل بر مطلب
کرارشاد می شود و اَخْرَجَ الْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ
مَا كُنَّا نَشُكُّ وَاَهْلُ الْبَيْتِ مُتَوَافِرُوْنَ اَنَّ الْحُسَيْنَ يُقْتَلُ بِالطَّفِّ
و برآورده حاکم از ابن عباس رضی الله عنه گفت که شک نمیکردیم ما و اهلبیت کثیره
درحالیکه تحقیق حسین کشته شود در طف که موضعی در زمین کربلاست بدیهی ست که
ابن عباس و دیگر اهلبیت اگر میدانستند که در همین سفر سابقه ازلی کار خود خواهد کرد اصلا

هنگام عزیمت از کوفه دست از رفاقت برنداشتند و حضرت امام حسین برادر
وقت عزم عراق تنهائی گذاشتند وَاَخْرَجَ اَبُوْنُعَیْمٍ عَنْ یَحْیَی الْحَضْرَمِیِّ اَنَّهٗ
سَافَرَ مَعَ عَلِیٍّ اِلٰی صِفِّیْنَ فَلَمَّا حَاذٰی نِیْنَوٰی نَادٰی صَبْرًا اَبَا عَبْدِاللّٰهِ
بِشَطِّ الْفُرَاتِ قُلْتُ مَاذَا قَالَ اِنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ
قَالَ حَدَّثَنِیْ جِبْرَئِیْلُ اَنَّ الْحُسَیْنَ یُقْتَلُ بِشَطِّ الْفُرَاتِ وَاَرَانِیْ قَبْضَةً
مِّنْ تُرْبَتِهٖ وبرآورد ابونعیم از یحیی حضرمی که بتحقیق که او سفر کرد همراه رکاب امیرالمومنین
علی کرم اللہ وجہہ بسوی صفین و آن موضعیست مشہور برکنار آب فرات که آنجا
جنگ عظیم میانہ امیرالمومنین علی علیہ السلام و معاویہ واقع شد پس ہرگاہ مقابل
نینوی شدند آکرد کہ صبر و شکیبائی کنی ای ابوعبداللہ یعنی حسین بر نہر فرات
راوی گوید گفتم چہ چیزست یعنی این چہ گفتی گفت کہ بتحقیق پیغمبر خدا صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ حدیث کرد و خبر داد مرا جبرئیل بانیکہ ہر آئینہ حسین کشتہ شود
بر نہر فرات و بنمود مرا مشتی از خاک آن مکان ازین روایت پیداست کہ جناب
مرتضی کرم اللہ وجہہ را علم بمقتل حسین علیہ السلام از حدیث پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم حاصل بود و تفصیل این اجمال ست انچہ ابونعیم از اصبغ بن نباتہ روایت کرد
چنانکہ میفرمایند وَاَخْرَجَ اَبُوْنُعَیْمٍ عَنْ اَصْبَغَ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ اَتَیْنَا مَعَ عَلِیٍّ
رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَلٰی مَوْضِعِ قَبْرِ الْحُسَیْنِ فَقَالَ هٰهُنَا مُنَاخُ رِکَابِهِمْ
وَمَوْضِعُ رِحَالِهِمْ وَمُهْرَاقُ دِمَائِهِمْ فِتْیَةٌ مِّنْ اٰلِ مُحَمَّدٍ یُقْتَلُوْنَ
بِهٰذِهِ الْعَرْصَةِ تَبْکِیْ عَلَیْهِمُ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ و برآورد ابونعیم
از اصبغ بن نباتہ گفت کہ آمدیم ہمراہ رکاب علی رضی اللہ عنہ بر موضع قبر حسین پس
فرمود علی کہ اینجا جای خوابانیدن شتران ایشان ست و موضع خیمہ گاہ ایشان
و مکان ریختن خون ایشان نوجوانی چند کہ از آل محمد کشتہ شوند درین میدان

که بگریند بر ایشان آسمان و زمین وَ اَخرَجَ الحَاکِمُ وَصَحَّحَهُ عَنْ اِبْنِ
رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ اَوْحَی اللّٰهُ تَعَالٰی اِلٰی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
وَسَلَّمَ اِنِّیْ قَتَلْتُ بِیَحْیَی بْنِ زَکَرِیَّا سَبْعِیْنَ اَلْفًا وَاِنِّیْ قَاتِلٌ بِابْنِ
بِنْتِکَ سَبْعِیْنَ اَلْفًا وَسَبْعِیْنَ اَلْفًا و بر آورد حاکم و تصحیح کرد این حدیث
را از ابن عباس رضی اللہ عنہما گفت که وحی فرستاد خدای تعالی بسوی محمد
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم که بتحقیق من کشتم بانتقام یحیی بن زکریا هفتاد هزار
را از یهود به تحقیق من خواهم کشت در انتقام فرزند دختر تو هفتاد هزار و هفتاد
هزار از ینجا عظمت وجاهت جناب خاتم الانبیا علیه الصلوٰة والثنا نگا
کردنیست که بعوض انتقام خون حضرت یحیی بن زکریا هفتاد هزار کشته شود
و بعوض انتقام خون حضرت سید الشهدا دو چندان یعنی یک لک و چهل هزار
مقتول گردد و مصداق این خبر اولا در واقعه مختار و ثانیا در اوایل دولت
عباسیه بزبان علی سفاح بظهور آمد وَ اَخرَجَ اَحْمَدُ وَالْبَیْهَقِیُّ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ رَاَیْتُ النَّبِیَّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
وَسَلَّمَ فِی النَّوْمِ ذَاتَ یَوْمٍ نِصْفَ النَّهَارِ اَشْعَثَ اَغْبَرَ بِیَدِهٖ
قَارُوْرَةٌ فِیْهَا دَمٌ فَقُلْتُ مَا هٰذِهٖ قَالَ دَمُ الْحُسَیْنِ وَاَصْحَابِهٖ
لَمْ اَزَلْ اَلْتَقِطُهُ مُنْذُ الْیَوْمِ فَاُحْصِیَ ذٰلِکَ الْوَقْتُ فَوُجِدَتْ
قَدْ قُتِلَ ذٰلِکَ الْیَوْمَ و بر آورد احمد و بیهقی از ابن عباس رض گفت که دیدم
پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را روزی در خواب بوقت نیم روز پریشان
مو غبار آلوده در دست مبارک او شیشه که در ان خون ست ایں گفتم که
این چیست فرمود که خون حسین و یاران اوست که چیدم و بر داشتم تمام
بروز قتل او وابن عباس گوید که پس نگاه داشتم آن وقت را باز دریافتم که بتحقیق

کشته شد حسین هما نروز یعنی روزیکه من این خواب دیده بودم و اخرج الحاکم والبیهقی عن ام سلمة قالت رأیت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم فی المنام وعلی رأسه ولحیته التراب فقلت مالک یا رسول الله قال شهدت قتل الحسین آنفا و برآورد حاکم و بیهقی از ام سلمه گفت که دیدم پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم را در خواب و حال آنکه سر و ریش مبارک آنحضرت خاک آلوده بود پس گفتم که چه حالست ترا ای پیغمبر خدا فرمود که اینکه در مقام قتل حسین حاضر بودم بر ناظرین با سفار اخبار و آثار مخفی و مستتر نخواهد بود که چون ندای نائله عباس که روز بدر ایشان را همراه کفار بلکه اسیر کردند جناب رسالت مآب صلی الله علیه وآله وسلم را تمام شب از خواب باز داشت حال پر ملال جناب رسول خدای متعال را در معرکه کربلا قیاس کردنیست که از تشنگی عترت طاهره و قتل و قمع نونهالان گلشن رسالت و نبالت خاصه گل سرسبد حسن نبوت و امامت یعنی امام حسین علیه السلام و رفتن اهلبیت بر شتران خشک پالان و نزول مصائب بیکران بسر وقت زنان و یتیمان بر روح مقدس سرور پیغمبران چه گذشته باشد پس از پریشانی موی سر مبارک و غبار آلودگی جسم مقدس التقاط خون حسین و یاران او از زمین و برداشتن بشیشه و خاک آلوده بودن سر و ریش آن حضرت و حاضر شدن بمقتل حسین چنانکه در رویای ابن عباس و ام سلمه ست چه عجب بلکه هرگاه آواز گریه حسین در طفلگی آنحضرت را ایذا رسانیده و حضرت سیدة النساء را درین خصوص بخطاب نمیدانی که گریه حسین مرا ایذا میرساند مخاطب گردانیده سنوح سانحه کربلا را چه باید گفت که از ابتدای آدم تا ایندم چنین معامله هیچ چشم ندیده و نه بگوش شنیده اگر قیام قیامت سوقت بوقت خویش نمی بود جای آن بود که آن روز جگر آسمان پاره پاره شده مانند قطرات سطرات بر زمین

چلیدی و دهن زمین همچو کتان از ماه چاک چاک گردیده از هم پاشیدی خون باریدن
آسمان و سیاه شدن جهان وغیر آن از حوادث زمان که بیانش بیرون از حیطه
حساب است واخرج البیهقی وابو نعیم عن نصرة الازدیة قالت لما
قتل الحسین مطرت السماء دما فاصبحنا وحبابنا وجرارنا وکل شیء
لنا ملآن دما وبر آورد بیهقی وابو نعیم از بصره ازدیه گفت که چون کشته شد
حسین خون بارید آسمان پس صبح کردیم باینحال که خمهای ما و سبوهای ما و هر
ظرفیکه از آن ما بود پر از خون بود واخرج البیهقی وابو نعیم عن الزهری
قال بلغنی انه یوم قتل الحسین لم یقلب حجر من احجار بیت المقدس
الا وجد تحته دم عبیط وبر آورد بیهقی وابو نعیم از زهری که گفت که بمن
رسید که بتحقیق روزیکه کشته شد حسین گردانیده نشد سنگی از سنگهای بیت المقدس
مگر یافته شد زیر آن خون تازه در غایت سرخی واخرج البیهقی عن ام حبان
قالت یوم قتل الحسین اظلمت علینا ثلاثا ولم یمس منا احد من
زعفرانهم شیئا یجعله علی وجهه الا احترق ولم یقلب
حجر ببیت المقدس الا وجد تحته دم عبیط وبر آورد بیهقی از ام
حبان گفت روزیکه کشته شد حسین تاریک شد دنیا بر ما تا سه روز و مس نکرد
یکی از ما از زعفران خود چیزی را که بمالد بر روی خود مگر میسوخت و گردانیده نمی شد
سنگ بیت المقدس مگر یافته می شد زیر آن خون تازه در غایت سرخی ونیز مرویست
که آنروز هیچ سنگی در دنیا برداشته نشد که زیر آن خون تازه بغایت سرخی نبوده
واخرج البیهقی عن علی بن مسهر قال حدثتنی جدتی قالت کنت
ایام قتل الحسین جاریة شابة فکانت السماء ایاما تبکی له وبرآورد
بیهقی از علی بن مسهر گفت که خبر داد مرا جده من گفت که بودم روزهای شهادت حسین

دختر نوجوان این آسمان میگریست براو تا روزهای چند باید دانست که روایات عدیده
درباب گریهٔ آسمان از سلف منقول ست چنانچه ابن جوزی از ابن سیرین روایت کرده
که از روز قتل حسین تا سه روز دنیا تاریک ماند و بعد از ان سرخی در آسمان ظاهر شد و از
ثعلبی منقول ست که آسمان بر حسین گریه نمود و گریهٔ آسمان سرخی اوست و گویند
که آسمان تا شش ماه سرخ ماند و ابن سیرین گفته که سرخی شفق بر کنارهٔ آسمان که محسوس
در جهان ست بعد قتل حسین حادث شد قبل از ان این سرخی نمودی و وجودی آسمان
نداشت و از ابن سعد نیز مروی ست که سرخی شفق بر افق آسمان قبل از شهادت
شاه شهیدان مرئی و محسوس نبود و ابن جوزی گوید که حکمت در سرخ شدن آسمان
اینست که چون از عروض غضب خون بجوش می آید موجب سرخی رنگ چهره میگردد
و ذات باری عز اسمه که منزه از بلخ جسم و لوازم آن ست نشانهٔ غضب خود را بذریعه
سرخی کنارهٔ آسمان ظاهر کرد تا این سرخی شفق دلیل روشن بر عظمت معصیت
قاتلان حسین و ظهور رنگ غضب الٰهی بر ایشان باشد و بعضی گویند که بعد قتل حسین
تا هفت روز آسمان گریه کرد و گریهٔ او بمرتبه رسیده بود که از سرخی آسمان دیوارها
و عمارتها همرنگ لحاف معصفر گشته بود و کواکب و شواهب از آسمان چندان
باریده که بیکدگر افتاد و روز قتل حسین خون از آسمان باریده که تا مدتی نشان آن بر
زمین باقی ماند و هر ثوبی و لباسی که رنگین بخون آسمان گردید سرخی رنگ آن
تا پاره پاره شدن روی زوال ندیده و بعضی روایت کرده اند که روز قتل حسین از
آسمان خون باریده که از خانه ها و کوچه های خراسان و شام و کوفه روان بوده و سر
حسین را که بدار الاماره کوفه آوردند و نهادند از دیوار خانه ها خون روان گردید و
بر آمدن خون تازه بغایت سرخی از زیر احجار بیت المقدس و احتراق زعفران
در متن رساله بروایت زهری و ام حبان مذکور ست و مرویست که روز قتل حسین

آفتاب کسوف گرفت که ستاره‌ها در نیم روز نمودار شد و مردمان گمان بردند که
قیامت قائم گشت و این از اعاظم علامات ست و دیگر از جمله آثار و علامات
که ارشاد میشود وَاَخْرَجَ الْبَيْهَقِيُّ عَنْ جَمِيْلِ بْنِ مُرَّةَ قَالَ اَصَابُوْا اِبِلًا
فِيْ عَسْكَرِ الْحُسَيْنِ يَوْمَ قُتِلَ فَنَحَرُوْهَا وَطَبَخُوْهَا فَصَارَتْ مِثْلَ
الْعَلْقَمِ فَمَا اسْتَطَاعُوْا اَنْ يُسِيْغُوْا مِنْهَا شَيْئًا و برآورد بیهقی از جمیل
بن مره گفت که بغارت بردند لشکریان یزید شتران را که در لشکر حسین بودند
روز قتل آنحضرت پس ذبح کردند شتران را و پختند آنها را پس گردید گوشت
شتران مانند حنظل در تلخی پس نتوانستند که از حلق فرو برند از ان چیزی
و از ترجمه صواعق منقول ست که قافله پر از ورس از یمن بسوی عراق میرفت
چون بالشکر یزید که نیز بآنجانب میرفت موافقت کردند شتران که پر از ورس
بودند ورس آنها تمامی خاکستر شد و بعضے گویند که ورسی که در لشکر قاتلان بود
روز قتل حسین همه خاکستر شد و شتران را که حلال کردند از گوشت آنها آتش
برمی آمد و همچو سوانح برای عبرت سامعان و حسرت ناظران بوده و آنچه برای
تعذیب قاتلان ست بیانش میرود وَاَخْرَجَ اَبُوْ نُعَيْمٍ مِنْ طَرِيْقِ
سُفْيَانَ عَنْ جَدَّتِهِ قَالَتْ شَهِدَ رَجُلَانِ قَتْلَ الْحُسَيْنِ فَاَمَّا
اَحَدُهُمَا فَطَالَ ذَكَرُهٗ حَتّٰى كَانَ يَلُفُّهٗ وَاَمَّا الْاٰخَرُ فَكَانَ
يَسْتَقْبِلُ الرَّاوِيَةَ بِفِيْهِ حَتّٰى يَاْتِيَ عَلٰى اٰخِرِهَا فَمَا يَرْوِيْ
و برآورد ابو نعیم از طریق سفیان از جده خود گفت حاضر شدند دو مرد قتل
حسین را پس اما یکی از انها پس عضو تناسل ورا دراز شد تا آنکه می پیچید آنرا و
گویند که در کمر می بست و گویند که بگردن همچو ریسمان می پیچید و اما دیگری پس
حالش بجای رسید که استقبال میکرد دیگهال پر از آب را بدهن خود تا آنکه تمامے

سله ورس بفتح اول و سکون ثانی گیاهی باشد زرد رنگ در ولایت یمن بیشتر از جاهای دیگر بهم میرسد گویند چون یکسال بکارند ده سال باقی ماند و بعضی گویند سبز باشد چون کنجد ۱۲ برهان قاطع

نوشمید آنرا وسیل بنلیشد و همچنین قاتلان او گرفتار عذاب و نکال مبتلا شده مردند
چنانچه شمه ازان اگر خدا خواست در خاتمه مذکور شود و باقی از آثار و علامات
نوحه جن ست آنرا باید شنید وَ أَخْرَجَ أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ ثَابِتٍ
قَالَ سَمِعْتُ الْجِنِّيَّةَ تَنُوحُ عَلَى الْحُسَيْنِ وَهِيَ تَقُولُ شعر مَسَحَ
النَّبِيُّ جَبِينَهُ ✤ فَلَهُ بَرِيقٌ فِي الْخُدُودِ ✤ أَبَوَاهُ فِي عُلْيَا قُرَيْشٍ ✤
وَجَدُّهُ خَيْرُ الْجُدُودِ ✤ و بیرون آورد ابونعیم از حبیب بن ثابت گفت
که شنیدم زنی را از جنان که میگریست بر حسین و میگفت که مسح کرد
و بوسید پیغمبر پیشانی او را پس بود برای او نور و لمعان در رخسارها پدر و مادرش
بودند از عمدگان قریش و بود جدش بهترین جدها یعنی جنیه نوحه میکرد بر حسین
و میگریست بران و میگفت انچه بیانش رفت وَ أَخْرَجَ أَبُو نُعَيْمٍ مِنْ طَرِيقِ
حَبِيبِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ مَا سَمِعْتُ نَوْحَ الْجِنِّ مُنْذُ
قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِلَّا اللَّيْلَةَ وَمَا أُرَى
ابْنِي إِلَّا قَدْ قُتِلَ يَعْنِي الْحُسَيْنَ فَقَالَتْ لِجَارِيَتِهَا اخْرُجِي فَاسْأَلِي فَأَخْبَرَتْ
إِنَّهُ قَدْ قُتِلَ وَإِنَّ الْجِنِّيَّةَ تَنُوحُ شعر أَلَا يَا عَيْنُ فَانْهَمِلِي بِجُهْدٍ
وَمَنْ يَبْكِي عَلَى الشُّهَدَاءِ بَعْدِي ✤ عَلَى رَهْطٍ تَقُودُهُمُ الْمَنَايَا
إِلَى مُتَجَبِّرٍ فِي مُلْكِ عَبْدِي و بیرون آورد ابونعیم از طریق حبیب بن ثابت
از ام سلمه گفت نشنیدم نوحه و گریه جن را از روزیکه وفات یافت پیغمبر خدا صلی الله
علیه و آله و سلم مگر امشب و نمی بینم مگر اینکه پسر من بتحقیق کشته شد یعنی حسین پس
فرمود کنیز خود را که بیرون رو ای پس بپرسی پس خبر داد کنیز باینکه بتحقیق کشته شد
حسین و بدرستیکه جنیه نوحه میکند و میخواند آگاه باش ای چشم پس گریه و زاری
بکن بکوشش تمام و کیست که گریه کند بر شهیدان بعد از من بر گروهی که کشید

که چون زنان اهلبیت را بر شتران نشانده و سر امام مظلومان را بر نیزه گذاشته بطرف
شام روانه شدند بمنزلی رسیدند و در انجا دیری بود در نزدیکی آن فرود آمدند دیدند
که بر دیوار آن دیر بیتی مزبور مرقوم است از راهب آن دیر پرسیدند که نویسندهٔ
این بیت کدام است راهب گفت که من اینقدر میدانم که این بیت برین دیوار از
مدت پانصد سال قبل بعثت نبی شما نوشته شده است و بعضی گویند که دیوار
دیر شگافته شد و دستی و قلمی از ان بیرون آمده این بیت را از خون نوشت
و گویند که چون راهب بحال اسیران اهلبیت وقوف یافته سر مبارک سید الشهدا
بر سر نیزه دید با خود گفت که این قوم بد سانند که پسر نبی خود را کشتند و اهلبیت
او را ذلیل و خوار کردند و با آن جماعت اشقیا مخاطب شد گفت که ده هزار
درم از من اینک بگیرید و این سر که بر نیزه سوار است یکشب پیش من بگذارید
یزیدیان که از بس حریق آتش طمع بودند قبول نمودند پس آن راهب سر مبارک
از دست اینها گرفته بخلوت برده غسل داد و خوشبو مالید و بر زانوی خود نهاده مشاهدهٔ
انوار خدا در جمال حق نما میکرد و بدیدهٔ سر خود معاینه می نمود که انوار تجلیات از سر
مبارک تا آسمان میرود و طبقات نور پی در پی تا صبح از آسمان بر سر مبارک
میریزد بملاحظهٔ این حال مسلمان شد و بقیهٔ عمر خود را در محبت و ولای اهلبیت
و انقیاد احکام اسلام گذرانید و بایفای موعود پرداخته ده هزار درم بآن گروه
بدبختان داد هرگاه آن بدمآلان درمها را از صره کشیده خواستند که میانه خودها
قسمت نمایند دیدند که آن دراهم خاکستر بودند و بر یکطرفی از انها آیه وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ
غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ و بر طرفی دیگر کریمه وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ
مرقوم بود بر ارباب بصیرت و اصحاب معرفت پوشیده و نهان نبوده باشد که همه آثار
عجیبه و شواهد غریبه که بیان شد برهان ساطع و حجت قاطع بر عظمت واقعهٔ کربلا

و شهادت سید الشهدا است لیکن امریکه عجیب ترازان متصور نیست بگوش
هوش بشنوید که ارشاد میرود و ختم کلام بران می شود اخرج ابن عساکر
عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ اَنَا وَاللهِ رَاَيْتُ رَاْسَ الْحُسَيْنِ حِيْنَ حُمِلَ وَاَنَا
بِدِمَشْقَ وَبَيْنَ يَدَيِ الرَّاْسِ رَجُلٌ يَقْرَءُ سُوْرَةَ الْكَهْفِ حَتّٰى بَلَغَ
قَوْلَهٗ تَعَالٰى اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيْمِ كَانُوْا مِنْ
اٰيَاتِنَا عَجَبًا فَاَنْطَقَ اللهُ الرَّاْسَ بِلِسَانٍ ذَرِبٍ فَقَالَ اَعْجَبُ مِنْ
قَتْلِيْ وَحَمْلِيْ و برآورد ابن عساکر از منهال بن عمرو گفت که من بخدا دیدم سر
وقتیکه برداشته شد بر نیزه و من بدمشق بودم و پیش سر مبارک مردی میخواند سوره کهف
را تا آنکه رسید باین آیه که معنی آن اینست آیا پنداشتی که اصحاب
کهف و رقیم از اعجوبه نشانهای قدرت ما بودند پس گویا کرد خدا تعالی سر مبارک را
بزبان تیز فصیح پس گفت عجیب ترازین کشته شدن من و بر نیزه برداشته
شدن سر منست پوشیده نماند که قصه اصحاب کهف که تا سه صد و نه سال بغار در
خواب رفتند و چون بیدار شدند یکروز یا پاره از ان بمقدار خواب خود پنداشتند
هر چند مشتمل بر عجائب قدرت الهی ست چنانچه تفاصیل این قصه در تفاسیر قرآن
و کتب تواریخ بجای خود مذکور ست لیکن قتل شاه شهیدان و حمل سر مبارک بر
نیزه عجیب ترازان ست نمی بینی که جماعت یزیدیان با وصف تفوه بکلمه شهادت
و اقرار نبوت خاتم الرسالت و انتحال رسم اسم اسلام بطمع خام حطام دنیوی
بقتل فرزند رسول و جگر گوشه بتول پرداختند و دودمان رسالت را پامال حوادث
و آفات ساختند سر سردار نوجوانان بهشت را بتیغ و خنجر بریده بسر نیزه کشیدند
و مستورات سراپرده عصمت و طهارت را بی پرده بر پشت شتران نشانیده شهر بشهر
گردانیدند دیگر از دست بیدادیان هر چه بسر وقت اهل بیت نبوت رفت

بیان شمهٔ ازان بزبان قلم گذشت و با اینهمه مدعیان دین اسلام بودند و خود را
مومن و مسلمانان ظاهر می نمودند فاعتبروا یا اولی الابصار ان هذا الشئ عجاب خاتمه
در بیان حال قاتلان خصال آن آل بر کسانیکه تصفح کتب تاریخ نموده اند مخفی نبوده
باشد که هر کس که مباشر قتل و سهیم و شریک قاتلان و راضی و خورسند بشهادت
شاه شهیدان گردید قطع نظر از عذاب و نکال اخروی که مستحق و سزاوار آنست در ین
دار ناپایدار بسزای کردار خود رسید چنانچه از زهری منقول ست که هر کسیکه در
معرکهٔ کربلا بعرض مقابله حضرت سید الشهدا بود بی دیدن عذاب کشیدن سزای
اعمال بد از دنیا نرفت بعضی بقتل رسیدند و بعضی نابینا شدند و بعضی را رو سیاه
گشت و بعضی را و اندک فرصت ملک و دولت از دست رفت و بعضی به تشنگی
مردند و بعضی بدیگر عقوبات مبتلا گشتند و مروی ست که جماعتی با هم گرم حرف
بودند که هیچکس را از دشمنان حسین ندیدیم که بدون ابتلا و مصیبت و بلا از
دنیا رفته باشد که پیر مردی ازان جماعت گفت که من شریک قتل حسین بن علی
بودم و هنوز مصیبتی پیرامون حالم نگشت درین سخن بود که برای راست کردن
فتیله چراغ از جای خود برخاست شعلهٔ چراغ او را در گرفت و سوزشی در نهادش
افتاد که دور جماعت میگشت و میگفت که سوختم سوختم تا آنکه رفته رفته خویشتن را
بدریا انداخت چون این آتش افروختهٔ قهر الهی بود آب دریا بکارش خاصیت روغن
گرفته چنان او را سوخت که وجودش حطب جهنم شد و از سندی روایت کرده اند
که شخصی مرا بضیافت طلبید و مردم دگر هم شریک مجلس بودند که میانه کلام تذکرهٔ
معرکهٔ کربلا بزبانها رفت گفتند که هر که شریک قتل حسین گشت بعقوبتی مبتلا
شده برو نیز بانی که امیر مجلس بود بی محابا گفت که من حاضر معرکهٔ کربلا بودم و
هیچ آفتی بمن نرسید هنوز این حرف بانجام نرسیده بود که شعلهٔ از چراغ جست

وبر بدنش افتاد وآنکس را تمام سوخت راوی گوید بخدا که من بچشم خودش دیدم
که گویا انگشت سوخته افتاده بود ونیز مروی ست که مردی از لشکریان ابن زیاد
که سر حسین را بافتراک بسته بود اشتهاری در نکو منظری داشت بعد از ینکه دیدند
روی او تیره وتاریک تر از قیر گشت گفتندش تو که خوبترین مردم در حسن وجمال
بودی چه شد که رویت باین روز سیاه نشست گفت از روزیکه سر حسین را بفتراک
بسته ام دو کس هر روزه می آیند وهر دو بازو گرفته کشان کشان لب آتش می برند
و واژگون بران می آویزند وباز می آرند ازین رو روشین سیاه وحالش تباه
ست آخر آنکس بهمان عذاب مبتلا مانده رهگرای وادی جهنم شد واز واقدی
منقول ست که پیر مردی از حاضرین مقتل حسین بود چون نابینا گشت از وی سبب
پرسیدند گفت که رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم را بخواب دیدم که آستین
تا بازو چیده ودر دست مبارکش شمشیری بود کشیده ودر روبروی آنحضرت فرش
چرمین گسترده ده تا قاتلان حسین را ذبح ساخته بر سر آن فرش انداخته اند
همین که نظر آنجناب بران پیر افتاد نفرین کرد ومیلی از خون در چشم کشید که کور
شد وگویند شخصی در شام از قتله حسین بود که ریشش همچو روی خنزیر شده عبرتگاه
مردم گردید وروایت کرده اند که آنکس که تیری بگلوی عبدالله که مشتهر به علی اصغر
ست زده بود بمرضی مبتلا گشت که جانب پیش حرارتی وپس پشت برودتی
پیدا شد که هر چند روبروی او باد بیزن میکشیدند وعقب او تنور آتش می افروختند
همچنان واویلا می کرد وآنقدر تشنگی میداشت که سبو سبو آب میخورد وفریاد
العطش از کام ودهان او بلند بود آخر شکمش شق شد وبهمان عقوبت بمرد
اینست شمه از حال مردم عوام که حاضر معرکه کربلا بودند اما خواص پس از حال
یزید پلید وابن زیاد منبع فساد وابن فساد وشمر بد بیکرد نظر ای ایشان مجملا تبیین

که یزید علیه ما یستحقه چون از قتل حسین دل خوش کرد حق تعالی آن سر آمد اشقیا را
قطع نظر از امراض جسمانی که هر چند شاق تر باشد لیکن بلحاظ سزای اعمالش
احتمال آن سهل ست بارتکاب افعال شنیعی مبتلا کرد که صورت عذاب الهی شایبه
تکلف از ناصیه حال آن بدمال نمودار بود منجمله آن تخریب مدینه منوره است
که از دست بیدادش تا سه روز عوام و خواص سکنه آن بلده طیبه از قتل و غارت
امان نیافتند و هفتصد کس از صحابه کشته شدند و خانه ام المومنین حضرت
ام سلمه را تاراج نمودند و تا سه روز نمازیان مشرف بنماز در مسجد نبوی نگشتند
و سنگ و گربه بر منبر منیف در مسجد شریف جا داشتند و دیگر اعمال قبیحه که قلم از
تحریرش بحال خود می لرزد یزیدیان در مسجد نبوی که مورد جنود ملائکه مقدسه
بود بظهور آوردند و از آن جمله هتک حرمت کعبه معظمه که از سنگ منجنیق شامیان
صحن حرم محترم پر گشت و ستونهای مسجد شکست و لباس کعبه را سوختند و پرده
که بر در کعبه کشیده بود آنرا همه تنوره ها ساختند تا آنکه روزی چند خانه کعبه بی لباس
و اهل بیت الله در ایذا و هراس ماندند و از آنجمله است حلت و اباحت منهیات شرعیه
از قبیل زنا و لواطت و شرب خمر و تزویج برادر با خواهر و امثال آن که ایها [illegible]
بتائید کفر و کافری اوست و تفصیل این سوانح و حوادث بجای خود [illegible]
المختصر آن شوربخت سه سال و هفت ماه با ابتلای چنین عقوبات از بادشاهی خود
دم زده پانزدهم ربیع الاول در مقام حمص که شهری از بلاد شام ست و اصل جهنم گشت
و سنین عمرش سی و نه سال رسیده بود که با طوق لعنت و سلاسل [illegible] از دنیا
برفت و از اتفاقات است که روزیکه هتک حرمت کعبه از جور و تعدی یزید بظهور آمد
همان روز آن شقی ذخیره خسران را نوشته راه عاقبت کرده رخت اقامت خویش را
از دنیا به دوزخ کشید و چون یزید بن معاویه بمرد معاویه پسر یزید را که در حیات خود

ولی عهد و خلیفه ساخته بود بر تخت سلطنت نشانند همین که معاویه پادشاه شد بر منبر
رفته بعد حمد خدای جل و علا و نعت سرور انبیا علیه الصلوة و الثنا گفت که
خلافت آئین مضبوط خدا و حق خلفای با صفا است جد من معاویه بن ابی سفیان
از راه خلاف با علی مرتضی که احق و الیق بخلافت بود نزاع و جدال کرد بعد او
پدرم که هیچگونه اهلیت و استحقاق نداشت بر تخت سلطنت نشست و برای
استحکام حکومت خود همچو حسین بن علی فرزند رسول را کشت آخر جان بمود و نکال
و وبال این بطمع حکومت چند روزه همراه خود برد و بعد ازین زار زار گریست و گفت
که من میدانم که محاربه با حسین بسیار بد بود که پدرم نمود بازگشت او بسوی جهنم است
که اولاد رسول خدا را قتل کرد و شراب را مباح ساخت و تخریب مدینه طیبه برداشت
و هتک حرمت خانه کعبه را روا داشت من درین خلافت لذتی نمی یابم از اولاد ابو سفیان
هر کسی را که راضی شود امیر گردانید من عقد بیعت خود را از گردن مسلمانان بر آوردم
پس از منبر فرود آمد و بعزلت نشسته در خانه خود را بر روی خلائق بست بعد از
بجوار رحمت حق پیوست اما حال خسران مآل ابن زیاد شقاوت بنیاد پس آن بدبخت
در قتال مختار بن عبید ثقفی کشته شد و ابن سعد و شمر را نیز مختار بعد تسلط خود بر کوفه
بکشت مرویست که چون مختار تسلطی بر کوفه یافت عرض اسیران درخواست فرمان
داد که کسانیکه در لشکر ابن سعد شریک قتال حسین بن علی بودند یک یک را بکشند
و بدهید چنانچه چند کس را نشان دادند همه را گردن زده بدار کشیدند و مختار غلام خاص
خود را فرمود تا ابن سعد را حاضر کنند حفص بن سعد حاضر شد مختار پرسید که پدرت
کجاست گفت در خانه نشسته است مختار گفت که آیا از حکومت ری اعمال
آن دست برداشته چگونه بخانه نشسته در قتل حسین چرا خانه نشینی اختیار نکرد و حکم کرد
تا سر ابن سعد بریدند و پسرش را نیز کشتند و شمر را طلبیده نیز گردن زد و سرهای

پنهان را پیش محمد بن حنفیه فرستاد پس حکم داد که بقیه مردان که شریک ابن سعد در
معرکه کربلا بودند هر کرا یابید بکشید چون مردم دانستند که مختار در صدد قصاص امام
حسین ست از کوفه قصد گریز به بصره کردند لشکر مختار عقب ایشان افتاد هر کس
که دستیاب می شد می کشتند و تنش می سوختند و خانه او را غارت میکردند چون
خولی بن یزید را اسیر کرده پیش مختار آوردند فرمود که اول هر دو دست و پای او
بریدند بعد از آن بدار کشیدند پس تنش بآتش سوختند همچنان دیگران را
که از لشکریان ابن سعد یافتند بعقوبتی کشتند القصه چون مختار از قتل ابن سعد
و شمر و خولی بن یزید علیهم اللعن و العذاب الی یوم الحساب خاطر جمع کرد در بند
قتل ابن زیاد افتاد چنانچه ابراهیم بن مالک اشتر را با جماعتی از سپاه بمقابله
ابن زیاد فرستاده همین که ابراهیم بسرحد موصل واصل شد ابن زیاد بکنار دریای
که بفاصله پنج فرسنگ از موصل واقع ست لشکر کشیده بنای مقابله انداخت تا
آنکه دم صبح محاربه از طرفین بظهور آمده هنگام نماز شام سپاه ابراهیم لشکر شام
را که همراه ابن زیاد بود شکست داد چون فوج ابن زیاد هزیمت خورده رو بفرار نهاد
لشکر ابراهیم بتعاقب فراریان افتاد و ابراهیم حکم داد که از فوج مخالف هر کس را
که یابند زنده نگذارند چنانچه بسیاری را از همراهیان ابن زیاد از جان کشتند و ابن زیاد
هم کشته شد تا سر ابن زیاد بریده پیش ابراهیم حاضر کردند ابراهیم آنرا پیش مختار بکوفه
فرستاد چون سر ابن زیاد بکوفه رسید مختار بزم خود آراسته و اهالی کوفه یکجا ساخته بدار الاماره
جلوس نموده فرمود که سر ابن زیاد حاضر کنند چون سرش حاضر کردند گفت که اینست
سر ابن زیاد ای مردم کوفه ببینید که قصاص خون حسین ابن زیاد را زنده نگذاشت و از
مفتاح النجاة منقولست که در واقعه مختار هفتاد هزار کس از مردم شام بقتل رسیدند
و این واقعه روز عاشورا سال شصت و هفت هجری بعد شش از معرکه کربلا اتفاق افتاد

و بروایات صحاح مروی ست که هرگاه سر ابن زیاد و سر اران او را بپیش مختار حاضر کردند
ناگاه ماری در آمد میانه سرها شده در سوراخ بینی ابن زیاد رفت و اندکی قرار
گرفته از دهان او بر آمد باز در بینی رفت تا غائب شد گویند که مار بدین سان سه بار
آمد و رفتی کرد بالجمله ابن زیاد و ابن سعد و شمر ذی الجوشن و عمر بن الحجاج و قیس
بن اشعث کندی و خولی بن یزید و سنان بن انس نخعی و عبد الله بن قیس
و حکم بن طفیل و یزید بن ملک و غیر ایشان از اعیان یزید بعقوبت ها مبتلا شده
بقتل رسیدند و تنهای اینها از زیر سم اسپان گذشتند و اسپان را بر آنها
دوانیدند چندانکه استخوانها ریزه ریزه گردیده با خاک برابر شد و پوشیده مبادا
که در کتب تاریخ اختلاف ست در بعضی ذکر قتل ابن سعد و شمر و غیره قبل از قتل ابن زیاد
هست و در بعضی بعد ازان و کیفما کان منتقم حقیقی حسب وعده که بیانش در ضمن
اخبار واقعه کربلا بروایت حاکم مقدم شد سزای اعمال قتله حسین را از دست مختار
بکنار آنها نهاد کو شقاوت ازلی بنهایت کار ظهور در ناصیه اعتقاد مختار کرده چنانچه تفصیل
حال بد مآلش در کتب تاریخ مسطور ست و هرگاه مختار بر کوفه و اطراف و جوانب آن
مسلط شد داعیه محاربه با عبد الله بن زبیر در سرش جا کرد عبد الله بر اراده مختار
وقوف یافته مصعب بن زبیر برادر خود را بمحاربه مختار نامزد کرد چون مصعب
ببصره بمحاربه مختار روان شد میانه مصعب و مختار طرح جدال و قتال افتاد و فتح
نصیب مصعب گردید و مختار درین معرکه بقتل رسید همین که مصعب بن زبیر
بر کوفه و نواحی آن استیلا یافت عبد الملک بجنگ مصعب برخاسته هنگامه
قتال گرم ساخت و فتحیاب شد و مصعب بن زبیر و ابراهیم بن مالک اشتر بقتل
رسید از ابن عمر لیثی منقول ست که با عبد الملک گفت که من اول سر حسین را
بدار الاماره روبروی ابن زیاد دیدم بعد ازان سر ابن زیاد را پیش مختار و بعد ازان

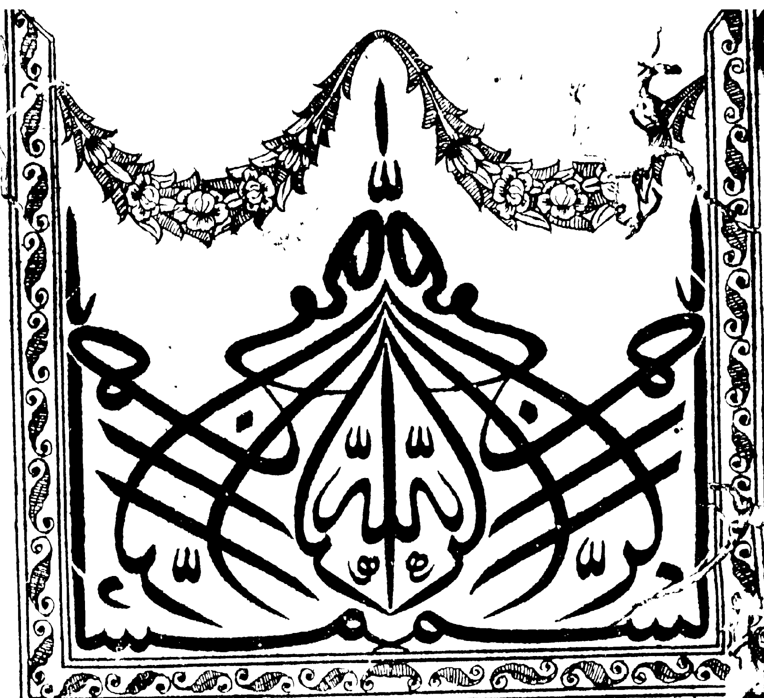
سر مختار را در حضور مصعب بعد از آن سر مصعب را بمجلس تو می بینیم لیس ابن دار الامارة
پناه میجوییم که بد مکانیست که بازگشت سرهای رئیسان باینجا می‌شود عبدالملک
باصغای این سخن از مجلس برخاست و گفت که بنای این قصر نامبارک را
از یاد در آرند مجملا هرگاه عبدالملک بر مصعب ظفر یافت و مصعب کشته شده
کوفه و نواحی آن در تصرف او در آمد خواست که سپاه برای قتال عبدالله بن زبیر
بمکه فرستد در اول هله هیچکس اجابت نکرد که در حرم خدا که جدال و قتال در ان
حرام ست چگونه محاربه بعمل آید روزی حجاج پیش عبدالملک حاضر شده گفت که
من دوش بخواب دیده ام که سر ابن زبیر را از تنش بریده ام عبدالملک دانست
که حجاج راضی بعزیمت مکه برای مقاتله ابن زبیر ست فوج خود را بنام حجاج
کرده بمکه فرستاد حجاج که اصلش از طائف بود چون بدانجا رسید سپاه دیگر
جمع ساخته متوجه سمت کعبه شده نائره قتال را با ابن زبیر باشتعال آورد و
کمر گستاخی ها بسته دامن محافظت آداب کعبه را یکسر از دست اعتقاد گذاشت
تا آنکه تمامی حرم محترم رنگین بخون کشتگان گردید و عبدالله بن زبیر شربت
شهادت چشید بعد از انکه این مرحله هم طی شد حکومت مروانیان در شام و عراق
و حجاز و دیگر ممالک استقرار گرفت و تا هزار ماه دوام و استمرار یافت و آنچه در تفسیر
سوره انا انزلناه فی لیلة القدر بذیل کریمه لیلة القدر خیر من الف شهر از حضرت
امام حسن علیه السلام مروی ست که مراد از هزار ماه مدت ملک و سلطنت بنی امیه است
بظهور در آمده است روداد وقائع که بترتیب انچه محفوظ خاطر منتشر بود حواله القلم نمود
و بعد ازین انچه جلوه شهود گرفت بخوف اطناب کلام طی الکشح از بیانش بنگارش نرفت

الحمد لله والمنة که کتاب فیض انتساب در بیان شهادت حضرات حسنین که تالیف و تصنیف شاه سلامت الله صاحب مرحوم است بتاریخ غره محرم الحرام
در مطبع اسدی مطبوع الطلبا گردید ۱۲۸۵ تمت

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

سر الشہادتین

مطبع مصطفائی
مصطفی محمد خان

اعلم رحمك الله تعالى ان الكمالات التي تفرقت

اسکو جانیے کہ جو کمالات اور خوبیان جدا جدا

في الانبياء عليهم السلام قد اجتمعت في نبينا محمد صلى الله

اور پیغمبرون علیہم السلام مین تہین سو ہماری پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام مین

عليه وسلم فقد اعطى الخلافة كما اعطى ادم وداود

بالکل یکجا جمع ہوگئین چنانچہ حضرت کو خلافت ملی ف۱ جیسے آدم ف۲ اور داؤد ف۳

عليهما السلام واعطى الملك كما اعطى سليمان عليه

علیہما السلام کو اور حضرت کو سلطنت ملی ف۴ جیسے سلیمان علیہ

السلام واعطى الحسن كما اعطى يوسف عليه السلام

السلام کو ف۵ اور حضرت مین حسن تہا ف۶ جیسا یوسف علیہ السلام مین ف۷

واعطى الخلة كما اعطى ابراهيم عليه السلام واعطى

اور حضرت کو خلت اللہ ف۸ جیسی حضرت ابراہیم علیہ السلام مین ف۹ اور حضرت سی

الكلام كما اعطى موسى عليه السلام واعطى العبادة

خدا ہم کلام ہوا ف۱۰ جیسے موسی علیہ السلام سی ف۱۱ اور حضرت عابد ہے

كما أعطى يونس عليه السلام وأعطى الشكر كما أعطى

جیسے یونس علیہ السلام ف۱ اور حضرت بڑی شکر گزار تھے جیسے

نوح عليه السلام وقد زيد له كمالات أخر من أنواع

نوح علیہ السلام ف۲ بلکہ ان سے زیادہ حضرت میں اور کمالات تھے چنانچہ ولایت

الولايات والمحبوبية المطلقة والاصطفاء المطلق

ف۳ اور تصرفات ہر قسم کی اور سب طرح کی محبوبے ف۴ اور سب کاموں کی مقبولے

والرؤية والقرب الأتم والشفاعة العظمى والجهاد مع

اور دیدار الٰہی ف۵ اور نہایت خدا کی نزدیکی اور شفاعت کبرے ف۶ اور کافروں سے

أعداء الله تعالى إلى غير ذلك من الكمالات كالعلم الوسيع

جہاد ف۷ سوائے اسکی اور کمالات جیسے علم ایسا ف۸

والعرفان الأتم والقضاء والفتيا والاجتهاد والاحتساب

اور بڑی سمجھکا عرفان ف۹ اور قضے فیصل کرنا ف۱۰ اور فتویٰ دینا ف۱۱ اور اجتہاد ف۱۲ اور محتسبی ف۱۳

والقراءة وغيرها لكن بقي له كمال لم يحصل له بنفسه وهو

اور قرارت وغیرہ ف۱۴ لیکن آپ میں ایک کمال باقی رہ گیا تھا کہ حضرت کی ذات میں حاصل نہ تھا یعنے

الشهادة والسر في عدم حصولها له بنفسه صلى الله عليه

شہادت اور آپ کی ذات میں اسکی حاصل نہونیکا بھید یہہ تھا کہ اگر آنحضرت صلی اللہ علیہ

وسلم أنه لو استشهد في الحرب لأدى ذلك إلى كسر

وسلم جنگ میں شہید ہوتے تو شوکت اسلام کی

شوكة الإسلام واختلال الدين في نظر العوام ولو

ٹوٹ جاتے اور دین میں عوام کی نزدیک خلل پڑتا ف۱۵ اور

استشهد غيلة كسرا كما وقع لبعض خلفائه لم يشتهر

ف۱۶ جبکی چھپکے شہید ہو جاتی جیسے حضرت کی بعض خلیفہ شہید ہوئی ف۱۷ تو وہ شہادت مشہور نہ

ف۱۵ یعنے عوام کی ایمان میں اس خیال سے خلل آجاتا کہ اگر یہہ سچی نبی ہوتی تو کافروں کی ہاتھ سے کیون ماری جاتی ۱۲

الكرشهادته بل ولا تمت الشهادة لان تمام الشهادة ان

مشہور نہوتے بلکہ پوری شہادت ہی نہوتے اسواسطے کہ پوری شہادت اسکا نام ہی کہ

يقتل الرجل في الغربة والكربة وان يعقر جواده ويلقى

آدمی مارا جاوی مسافری اور مشقت مین اور اوسکی گہوڑی کی کوچین کاٹی جاوین اور

جثته مطروحة ويقتل حوله جمع كثير من اعزة

اوسکی لاش میدان مین پڑی ہی اور اوسکی گرداگرد بہت لوگ باعزت

اصحابه واقاربه وان ينهب ماله وان تؤسر نساءه

[illegible] دن اور قریبون سی مارے جاوین اور مال اوسکا لوٹا جاوی اور اوسکی بیبیان اور یتیم لڑکے

وايتامه كل ذلك في ذات الله فاقتضت حكمة الله تعالى

قید مین گرفتار ہون اور یہہ سب مصیبتین صرف اللہ ہی کی واسطی ہون ف۱ سو حکمت الٰہی اور اوسکی کارسازی نی چاہا

ان يلحق هذا الكمال العظيم بسائر كمالاته بعد وفاته و

کہ ملجاوی یہہ بڑا کمال حضرت کے کمال مین بعد آپکی وفات کی اور

انقضاء ايام خلافته التي تنافي المغلوبية والمظلومية

بعد گذرنی ایام خلافت کے کہ دبنا اور مظلومی اوسکی مناسب نہین

برجال من اهل بيته بل باقرب اقاربه واعز اولاده ومن

بواسطی بعضی مردون اہلبیت سے بلکہ بواسطی اوس شخص کی جو بہت ہی قریب ہو حضرت کی اقربا مین اور نہایت عزیز ہو آپکی اولاد مین اور جو

يكون في حكم ابنائه حتى يلحق حالهم بحاله ويندرج

بمنزلی آپ کے بیٹون کی ہو تا کہ ملجاوی اونکا حال حضرت کے حال مین اور [illegible] داخل ہو

كمالهم في كماله فتوجهت عناية الله تعالى بعد انقضاء

[illegible] کمال [illegible] حضرت کی [illegible] سو متوجہ ہوئی عنایت الٰہی بعد گذرنے

ايام الخلافة الى هذا الالحاق فاستنابت الحسنين

دونون خلافت کے [illegible] کمال [illegible] ملانی پر تو نائب بنایا حسنین کو

عليهما السلام من باب جدهما عليه افضل الصلوات و

علیہما السلام کو نانا کے مقام پر اونپر برتر درود اور

التحيات وجعلهما مرآتين لملاحظته وخدين لجماله و

رحمت اور دونوں کو دقائق بنا ای پرتوی کمال محمدی کی ف۱ اور دو رخسارے ٹہرای جمال مصطفوی کی ف۲

لما كانت الشهادة على قسمين شهادة سر وشهادة علانية

چونکہ شہادت دو قسم پر تھی ایک تو شہادت پوشیدہ اور دوسری بآشکارا

قسمت عليهما فاختص السبط الاكبر بالقسم الاول ولما

دونوں پر بٹ گئی تو مخصوص ہوی بڑی صاحبزادی ف۳ پہلی قسم کی واسطی اور جو

كان امرها مستورا لم يظهر لها ذكر في الوحي وابهام امرها

وہ امر مخفی تھا جبرئیل علیہ السلام نی کبہی اوسکا ذکر نہ کیا اور جب شہادت

عند الوقوع ايضا حتى وقعت على يدى زوجته و

واقع ہوئی تو بہی شبہہ ہی رہا یہانتک کہ بہمر کی واقع ہوئی حرم خاص سے

الزوجة من علائق المحبة دون العداوة وكل ذلك

حالانکہ بی بی علاقون محبت سے ہی نہ کہ عداوت سی اور یہہ سب

لانه مبني على السر والاخفاء ولذلك لم يخبر به النبي

اسواسطی ہوا کہ اوس شہادت کی بنا پوشیدگی پر تہے اور اسی واسطی جناب رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نی

صلى الله عليه وسلم ولا امير المومنين رضي الله تعالى

بہی اوسکی خبر نہ دی اور نہ امیر المومنین علی رضی اللہ تعالے

عنه ولا غيرهما واختص السبط الاصغر بالقسم

عنہ نی ف۴ اور نہ کسی اور نی اور مخصوص ہوی چہوٹی صاحبزادی ف۵ دوسری قسم کی شہادت سی

الثاني ولما كان مبنى امره على الشهرة والاعلان انزل

ف۶ اور جو بنا اوسکی شہرت اور اعلان پر تہی

ف۱ کمال شہادت ...

ف۲ اور دونوں ...

ف۳ ...

ف۴ ...

ف۵ ...

ف۶ یعنی شہادت ...

أولا بالوحي على لسان جبريل عليه السلام وغيره من

اول وحی مین زبان جبریل علیہ السلام وغیرہ

الملائكة ثم بتعيين المكان وتسميته وتعيين الزمان

فرشتون پر اوسکا مذکور ہا پھر بتا شہادت کی مکان کا اور اوسکا نام اور بتا شہادت کی وقت کا

وهو رأس الستين ثم اشتهر أمره وأعلن ذكره على لسان

انتہا سنہ ساٹھ ہجری معلوم ہوا پھر اوسکا شہرہ بہت ہوا اور برملا ذکر کیا

أمير المؤمنين كرم الله وجهه في سفره إلى صفين ثم لما

امیر المومنین کرم اللہ وجہہ نے صفین کی سفر مین پھر جب

وقعت واقعة الشهادة اشتهر أمرها بانقلاب التربة

واقعہ شہادت کا واقع ہوا تو اوسکا شہرہ اسطرح پر ہوا کہ مٹی

دما وأمطار الدم من السماء وهتف الهواتف بالمراثي

خون ہوگئی اور آسمان سے خون برسا اور آواز غیبی سے مرثیے سنے گئے

ونوح الجن وبكائهم وطواف السباع حافظات للجثة

اور نوحہ اور رونا جنونکا اور گھومنا درندونکا گرد آپکی لاش کی نگہبانی کی واسطے

ودخول الحيات في مناخر قاتليه إلى غير ذلك من أسباب

اور سانپونکا گھسنا قاتلون کے نتھنون مین علی ہذا القیاس اور بہی شہرت کی اسباب

الشهرة ليطلع الحاضرون والغائبون على وقوعها بل

تھے تا سب حاضر اور غائب اس واقعہ جانگداز سے آگاہ ہوجاوین بلکہ

بإبقاء البكاء والحزن المستمر وتذكر تلك الوقائع الهائلة

بقاے دائمی اس گریہ و الم کا اور مذکور ہونا ان مصائب دردناک کا

في أمته إلى يوم القيامة فقد بلغت نهاية الشهرة

رسول کی امت مین تا قیامت تو اوسی طرح شہادت کا سولہی سرکا شہرہ ہوگیا اسے انتہا کا

فِي الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَالْأَسْفَلِ وَالْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَالْجِنِّ وَالْإِنْسِ

عالم بالا اور عالم خاک مین اور عالم غیب اور عالم شہادت مین اور جن اور آدمیون مین

وَالنَّاطِقِ وَالصَّامِتِ إِذَا تَمَهَّدَتْ هٰذِهِ الْمُقَدِّمَةُ فَلْنَذْكُرْ

اور گویا اور خاموش مین ف جب تمہید اس مقدمی کی ہو چکے تو ہمکو لازم ہوا ذکر کرنا

مَا يَتَعَلَّقُ بِهٰذَا الْبَابِ مَعَ الْإِشَارَةِ إِلَى مَا مَهَّدْنَا مِنَ الْمُقَدِّمَةِ

جو علاقہ رکہتا ہی اس بات سے مع اشارہ ماون مضامین کی جنکا تمہید مین مذکور ہو چکا

فَنَقُولُ أَمَّا كَوْنُ السِّبْطَيْنِ ابْنَيْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سو ہم کہتی ہین کہ ہونا دونو صاحبزادونکا بیٹے جناب پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم کے

فَلَهُ وَجْهَانِ الْأَوَّلُ أَنَّ ابْنَ الْبِنْتِ لَهُ حُكْمُ الْابْنِ وَلِهٰذَا يُعَدُّ

اس دعوی کی دو دلیلین ہین اول یہہ کہ نواسہ بجای بیٹے کے ہوتا ہی اور اسی جہت سی

عِيسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالثَّانِي التَّبَنِّي فَقَدْ

عیسے علیہ السلام بنی اسرائیل کہلای ف۲ اور دوسری دلیل یہہ ہی کہ حضرت نے دونونکو متبنی کیا تہا ف۳

ثَبَتَ بِطُرُقٍ مُتَعَدِّدَةٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ هُمَا

چنانچہ ثبت ہو اہتون سی ثابت ہوا ہی کہ جناب رسالت مآب صلی اللہ علیہ وسلم نی فرمایا ہی کہ یہہ دونون ف۴

ابْنَايَ وَرَوَى أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِي عَنْ

میرے بیٹے ہین اور روایت کی احمد نی اپنی کتاب مسند مین ابو اسحق سبیعی سی ف۵ اونے

هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهُ

ہانی بن ہانے سی اونی امیر المومنین علی مرتضے کرم اللہ وجہہ سے

قَالَ لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ جَاءَ رَسُولُ اللّٰهِ

کہ جب پیدا ہوی امام حسن رضے اللہ تعالی عنہ تشریف لای جناب رسالتمآب

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قُلْتُ

صلے اللہ علیہ وسلم اور فرمایا دکہلاؤ میری بیٹے کو کیا نام رکہا ہی تمنی مینی عرض کیا

ف [illegible] بہی جانور اور جن اور آدمی [illegible] جن وانس [illegible]

ف۲ [illegible]

ف۳ [illegible]

ف۴ [illegible]

ف۵ [illegible] ابن [illegible] ایک قبیلی کا ہمدان [illegible] عمرو بن عبداللہ [illegible]

سَمَّيْتُهُ حَرْباً قَالَ بَلْ هُوَ حَسَنٌ فَلَمَّا وُلِدَ الْحُسَيْنُ قَالَ أَرُوْ

حرب حضرت نبی نے فرمایا بلکہ اسکا نام حسن ہی پھر جب پیدا ہوی امام حسین علیہ السلام حضرت نبی فرمایا کہ دکھلاؤ ف ۱

نِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قُلْتُ حَرْباً قَالَ بَلْ هُوَ حُسَيْنٌ فَلَمَّا وُلِدَ

میری بیٹے کو کیا نام رکھا ہی تم نی میں نی عرض کیا کہ حرب فرمایا حضرت نبی بلکہ اسکا نام حسین ہی پھر جب پیدا ہوی

الثَّالِثُ قَالَ أَرُوْنِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قُلْتُ حَرْباً قَالَ بَلْ

تیسری صاحبزادی حضرت نبی فرمایا دکھلاؤ میری بیٹے کو کیا نام رکھا میں نی عرض کیا کہ حرب فرمایا حضرت نبی بلکہ

هُوَ مُحَسِّنٌ ثُمَّ قَالَ إِنِّي سَمَّيْتُهُمْ بِأَسْمَاءِ وُلْدِ هَارُوْنَ شَبَّرَ

اسکا نام محسن ہی پھر حضرت نبی ارشاد کیا کہ میں نی انکے نام رکھے ہیں اولاد ہارون علیہ السلام کی ناموں پر یعنی شبر

وَشَبِيْرَ وَمُشَبِّرَ وَأَخْرَجَهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الْكَبِيْرِ وَالدَّارَقُطْنِيُّ

اور شبیر اور مشبر ف ۲ اور اسی کو روایت کیا طبرانی نے اپنی معجم کبیر میں اور دارقطنی نی

فِي الْأَفْرَادِ وَالْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ وَابْنُ عَسَاكِرَ كُلُّهُمْ عَنْ عَلِيٍّ

کتاب الافراد میں اور حاکم اور بیہقی اور ابن عساکر نے سب نے حضرت علی

كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ وَأَخْرَجَ الْبَغَوِيُّ وَالطَّبَرَانِيُّ عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ

کرم اللہ وجہہ سے اور روایت کیا محی السنہ بغوی اور طبرانی نے ایسی ہی مطلب کو سلمان فارسی رضی

اللهُ تَعَالَى عَنْهُ مِثْلَهُ وَفِي الْقَامُوْسِ شَبَّرُ كَبَقَّمَ وَشَبِيْرُ

اللہ عنہ سی اور قاموس میں ہی شبر بقم کی وزن پر اور شبیر

كَقُمَيْرٍ وَمُشَبِّرٌ كَمُحَدِّثٍ أَبْنَاءُ هَارُوْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ

قمیر کی وزن پر اور مشبر محدث کے وزن پر بیٹے ہیں ہارون علیہ السلام کے

أَمَّا كَوْنُهُمَا مِرْآتَيْنِ لِمُلَاحَظَتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمِنْ

لیکن ہونا حسنین کا آئینہ واسطے پرتو جمال محمدی صلی اللہ علیہ وسلم کی

وَجْهَيْنِ الْأَوَّلُ مِنْ جِهَةِ السِّيَادَةِ الْمُطْلَقَةِ فَقَدْ أَخْرَجَ

دو وجہ سے ثابت ہی اول بجہت سیادت مطلقہ ف ۳ چنانچہ روایت کی

النسائی والرویانی والضیاء عن حذیفة وابو یعلی عن

نسائی اور رویانی اور ضیای مقدسی نی حذیفہ رض سی اور ابو یعلی نی

ابی سعید وابن ماجة عن ابن عمر وابن عدی عن ابن

ابی سعید سے اور ابن ماجہ نے عبداللہ بن عمر سے اور ابن عدی نے عبداللہ بن

مسعود وابو نعیم عن علی والطبرانی فی الکبیر عن عمر

مسعود سی اور روایت کی ابو نعیم نی علی مرتضی سی اور طبرانی نی معجم کبیر میں عمر فاروق سے

وجابر والبراء واسامة بن زید ومالك بن الحویرث و

اور جابر اور براء اور اسامہ بن زید اور مالک بن حویرث سے اور

الدیلمی عن انس وابن عساکر عن عائشة وابن عمر وابن

دیلمی نی انس سے اور روایت کی ابن عساکر نے حضرت عائشہ صدیقہ اور عبداللہ بن عمر اور عبداللہ

عباس وابی رمثة ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال

عباس اور ابی رمثہ سی کہ رسول خدا صلے اللہ علیہ وسلم نی فرمایا

الحسن والحسین سیدا شباب اهل الجنة وزاد ابن

کہ حسن اور حسین سردار ہین بہشتی جوانون کے (ف) اور ابن

ماجة وغیره وابوهما خیر منهما وعند الطبرانی وابوهما

ماجہ وغیرہ نی اتنی روایت زیادہ کی ہی کہ باپ ان دونوں کا بہتر ہی ان دونوں سی اور طبرانی نی یہہ بڑھایا ہی کہ باپ ان دونوں کا

افضل منهما وزاد الحاکم وابن حبان وغیرهما الا ابنی

بہت ہی فاضلتر ہی اور حاکم اور ابن حبان وغیرہ نی اتنی روایت اور بھی زیادہ کی ہی سوای دو

الخالة عیسی ابن مریم ویحیی بن زکریا ومن متفرعات

خالاتی بہائیونکی یعنی عیسی بن مریم اور یحیی بن زکریا اور اہل بیت محمدی ہونیکا

هذه المراتبة کون محبتهما محبته وبغضهما بغضه صلی الله

یہہ اثر ہے کہ محبت حسنین بعینہ محبت رسول خدا کی اور عداوت انکی گویا حضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ كَمَا وَقَعَ فِي رِوَايَةِ ابْنِ عَسَاكِرَ وَغَيْرِهٖ عَنْ ابْنِ

علیہ وآلہ وسلم کی عداوت ہی چنانچہ روایت کی ابن عساکر وغیرہ نے عبداللہ بن

عَبَّاسٍ مَنْ اَحَبَّهُمَا فَقَدْ اَحَبَّنِيْ وَمَنْ اَبْغَضَهُمَا فَقَدْ اَبْغَضَنِيْ

عباس سی کہ حضرت نی فرمایا جسنی حسنین سی محبت رکہی تو اوسنی مجہہ سی رکہی اور جسنی اون سی عداوت رکہی مجہہ سی رکہی

وَالثَّانِيْ مِنْ جِهَةِ مُشَابَهَةِ الصُّوْرَةِ فَاِنَّهُمَا كَانَا كَالتَّصْوِيْرَيْنِ

اور دوسری وجہ مشابہت ظاہری ہی گویا کہ حسنین حضرت کی دو تصویریں تہی

لَهٗ فِي الظَّاهِرِ اَيْضًا فَقَدْ اَخْرَجَ الْبُخَارِيُّ عَنْ اَنَسٍ قَالَ لَمْ يَكُنْ

ظاہر میں ف ٢ چنانچہ روایت کی بخاری نے انس سے کہ نہ تہا

اَحَدٌ اَشْبَهَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ

کوئی مشابہ تر ساتہہ حضرت صلے اللہ علیہ وسلم کے حسن بن علے

عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَقَالَ فِي الْحُسَيْنِ اَيْضًا كَانَ اَشْبَهَهُمْ بِرَسُوْلِ

علیہما السلام سے اور حسین بن علی میں بہی کہا کہ سب سی زیادہ مشابہ تہی ساتہہ رسول

اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَوٰى هٰذَا الْحَدِيْثَ مُفَصَّلًا اَلتِّرْمِذِيُّ

اللہ صلے اللہ علیہ وسلم کی ف ٣ اور اس حدیث کو ترمذی نے مفصل

عَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهٗ وَصَحَّحَهٗ قَالَ الْحَسَنُ اَشْبَهُ بِرَسُوْلِ

جناب امیر کرم اللہ وجہہ سی بہت صحیح نقل کیا ہی کہ حضرت امیر نی فرمایا کہ حسن بہت مشابہ ہیں حضرت

اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَيْنَ الصَّدْرِ اِلَى الرَّاْسِ وَالْحُسَيْنُ

اللہ صلے اللہ علیہ وسلم کے چہاتی سے سر تک اور حسین

اَشْبَهُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْمَا كَانَ اَسْفَلَ مِنْ ذٰلِكَ

بہت مشابہ ہیں حضرت نبی صلے اللہ علیہ وسلم کی سینہ سی قدم تک ف ٤

وَاَخْرَجَ التِّرْمِذِيُّ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَخَذَ الْحَ

اور روایت کی ترمذی نے کہ حضرت نبی صلے اللہ علیہ وسلم نے حسنین کو اوٹہا لیا

والحسين فقال من احبني واحب هذين واباهما وامهما

اور فرمایا کہ جو مجھکو دوست رکھیگا اور ان دونونکو دوست رکھیگا اور انکی ماباپکو

كان معي في درجتي يوم القيمة وقال هذا حديث منكر

دوست رکھیگا تو وہ شخص میری ساتھہ ہوگا روز قیامت مین اور کہا یہہ حدیث منکر ہی ف

وقال جعفر بن محمد عن ابيه قال حج الحسن خمس عشر

اور روایت کی امام جعفر صادق نی اپنی باپ امام محمد باقر سی کہ امام حسن علیہ السلام نی پندرہ

حجة ماشيا وبجانبه تقاد بين يديه وخرج من ماله

حج پیادہ کئے اور آپ کی اپنی کوتل گہوڑی آگے آگے چلی جاتی تہی ف۲ اور دوبار تمام مال

لله مرتين وقاسم لله ماله ثلث مرات حتى انه كان يعطي

خدا کی راہ مین دیڈالا اور تین بار آدہا آدہا مال راہ خدا مین تقسیم کیا یہان تک کہ ایک دیڈالا

نعلا ويمسك نعلا ويعطي خفا ويمسك خفا وكان

جوتہ ایک رکہا ایک موزہ دیا ایک رکہا ف۳ اور

وفاته رضي الله تعالى عنه سنة تسع واربعين على

وفات ہوئی امام حسن رضی اللہ عنہ کی سنہ اونچاس ہجری مین

ارجح الاقوال في اول ربيع الاول او في آخر صفر وهو

بروایت توسے اول ربیع الاول کو یا آخر صفر مین اور یہی

المشهور وسبب موته ان زوجته جعدة بنت الاشعث

مشہور ہی ف۴ اور سبب وفات جناب امام حسن علیہ السلام کا یہہ ہوا کہ آپکی حرم جعدہ بنت اشعث

بن قيس سمته باغواء يزيد بن معاوية وكان يزيد

بن قیس نے زہر دیا آپکو باغوای یزید شقی ابن معاویہ کی اور یزید نی

ضمن لها ان يتزوجها ففعلت فمرض الحسن رضي الله تعالى

اس بات پر اوسکی ساتھہ نکاح کا وعدہ کیا تہا پہر اوسنی ویسا ہی کیا ف۵ تو بیمار رہی حسن رضی اللہ تعالی

عنه اربعين يوما ثم مات فبعثت جعدة الى يزيد تسئله

عنه چالیس روز پھر انتقال فرمایا بعد اوسکی جعده نے یزید پلید کو پیغام بھیجا کہ

الوفاء بما وعدها فقال انا لم نكن نرضاك للحسن افنرضاك

اپنا وعده پورا کری تو یزید نی جواب دیا کہ ہم نہیں راضی کہ تو حسن پاس رہی بھلا اپنی جان کی واسطی

لانفسنا فصارت ممن خسر الدنيا والآخرة ذلك هو

ہم کب راضی ہونگی سو ہوگئی وه کمبخت اون لوگون سی جنہون نی دین و دنیا دونو برباد کئی اور یہہ

الخسران المبين وكان مرضه الاسهال الكبدي وتقطع

نقصان ہے صریح اور آپ کی بیماری یہہ تھی جگر اور انتریان ٹکرے ٹکرے ہوکر

الامعاء ولما حضرته الوفاة جاء الحسين رضي الله تعالى

نکلتی تہین اور جب آپ کی وفات ہونی لگی تو جناب امام حسین رضی الله تعالے

عنه فقال اى اخى من صاحبك قال تريد قتله قال نعم

عنه نی آکی پوچھا کہ ای بہائی میری تیری پاس کون تھا جسنی یہہ حرکت کی ف١ امام حسن نی فرمایا کیا تم اوسکو مارنا چاہتے ہو حسین نی کہا کہ ہان

قال لئن كان صاحبي الذي اظن الله اشد له نقمة وان لم

ف٢ امام حسن نی فرمایا کہ اگر وہی ہی قاتل میرا جو میری گمان مین ہی تو الله بڑا سخت بدلا لینی والا ہی ف٣ اور اگر وه قاتل

يكنه ما احب ان تقتل لي بريئا ثم قال لقد سقيت السم

نہین جسپر میرا گمان ہی تو مین نہین چاہتا کہ تم بیگناه کو مارو میری واسطی بعد اسکی امام حسن نی فرمایا کہ مجھکو کتنے بار زہر

مرارا وما سقيت مرة اشد من هذه وكان عمره الشريف

پلایا ہی پر ایسا سخت کبہی نہین پلایا ف٤ اور تہی عمر شریف آپکی

خمسة واربعين سنة وستة اشهر الا اياما وقد ولد

ساڑھی پینتالیس برس کے کچھ دن کم اور آپ پیدا ہوئے

للنصف من شعبان سنة ثلث من الهجرة على الصحيح

پندرہوین شعبان سنہ تین ہجری میں بموجب روایت صحیح کی

وَقِيلَ فِي رَمَضَانَ هٰذَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالشَّهَادَةِ السِّرِّيَّةِ الَّتِي

اور بعضی روایت مین آیا ہی کہ رمضان مین پیدا ہوی ف۱ یہہ ماجرا شہادت مخفی کا تہا جو

اخْتُصَّ بِهَا السِّبْطُ الْأَكْبَرُ وَأَمَّا الشَّهَادَةُ الْجَهْرِيَّةُ الَّتِي

بڑی صاحبزادی کو مخصوص ہوئی ہے پر شہادت ظاہری جو مخصوص

اخْتُصَّ بِهَا السِّبْطُ الْأَصْغَرُ فَهِيَ مِنْ أَكْبَرِ الْوَقَائِعِ

ہوئی چہوٹے صاحبزادی کو سو وہ بڑا رفتہ

الْمَشْهُورَةِ وَسَبَبُ شُهْرَتِهَا كَوْنُهَا جَهْرِيَّةً وَسَبَبُهَا أَنَّهُ

مشہور ہی اور شہرت کا سبب یہہ ہی کہ اوسکا نام ہی شہادت ظاہری اور سبب شہادت کا یہہ ہوا

لَمَّا تَمَلَّكَ يَزِيدُ وَتَسَلْطَنَ وَذٰلِكَ فِي رَجَبٍ سَنَةَ سِتِّينَ

کہ جب یزید پلید مالک اور بادشاہ بنا ماہ رجب سنہ ساٹھہ ہجری مین

بِدِمَشْقَ كَتَبَ إِلَى الْأَقَالِيمِ لِأَخْذِ الْبَيْعَةِ لَهُ وَكَتَبَ إِلَى

شہر دمشق مین تو اوسنی نامی لکہی سب ملکون مین بیعت لینے کی واسطی اور لکہا

عَامِلِهِ بِالْمَدِينَةِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ أَنْ يَأْخُذَ الْبَيْعَةَ مِنَ

عامل کو جو مدینے مین تہا یعنی ولید بن عقبہ کہ بیعت لیوے

الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَامْتَنَعَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ

حسین علیہ السلام سے سو انکار کیا حسین علیہ السلام نی

بَيْعَتِهِ لِأَنَّهُ كَانَ فَاسِقًا مُدْمِنًا لِلْخَمْرِ ظَالِمًا وَخَرَجَ

اوسکی بیعت سی اسواسطے کہ تہا یزید مرد فاسق شرابی ظالم ف۲ اور کوچ کیا

الْحُسَيْنُ إِلَى مَكَّةَ لِأَرْبَعٍ خَلَوْنَ مِنْ شَعْبَانَ فَدَخَلَ مَكَّةَ

امام حسین ع نی مکے کی طرف چوتہی تاریخ شعبان سے پہر مکی مین پہنچے

وَأَقَامَ بِهَا وَلَمَّا وَصَلَ الْخَبَرُ إِلَىٰ أَهْلِ كُوفَةَ اتَّفَقَ مِنْهُمْ جَمْعٌ

اور وہان ٹہری اور جب یہہ خبر کوفے والون کو پہنچی تو ایکا کیا اونمین سی بہت گروہون نے

بیان شہادت حضرت امام حسین علیہ السلام کا

ف۱ [illegible]

ف۲ [illegible]

كثير وكتبوا الى الحسين عليه السلام يدعونه اليهم و
اور لکہا جناب امام حسین علیہ السلام کو کہ آپ آسکے ہمارے

يبذلون له بالقيام بين ايديهم بانفسهم واموالهم
پاس ٹہریں ہم مدد کو جان اور مال سی حاضر ہین

وبالغوا في ذلك وتتابعت اليه نحو مائة وخمسين
اور بہت مبالغہ اسمین کیا اور تار بندھا خطونکا آپ کی طرف قریب ڈیرہ سو

كتابا من كل طائفة وجماعة فسيّر اليهم ابن عمه مسلم
خط کے ہر ایک فرقہ اور گروہ کی طرف سی پہر روانہ کیا امام نی انکی طرف چچازادی بہائی مسلم

بن عقيل وحثهم على نصرته وحمايته فلما وصل مسلم
بن عقیل کو اور انکو تاکید کی مسلم کی مدد اور حمایت پر پہر جب پہنچے مسلم

الكوفة نزل في دار المختار بن عبيد وبايع الحسين على
کوفے مین اوتری گہر مین مختار بن عبید کی اور بیعت کی امام حسین کی

يديه خلق كثير اكثر من اثني عشر الفا فاطلع على
مسلم کی ہاتہہ پر بہت خلق نے زیادہ بارہ ہزار آدمیون سی ف پہر اوسکی خبر ہوئی

ذلك النعمان بن بشير والي الكوفة من جانب يزيد و
نعمان بن بشیر کو جو کوفے کی حاکم تہے یزید کی طرف سے اور

كان صحابيا فهدد الناس على ذلك لكن اكتفى بمجرد التهديد
تہے وہ صحابی سو دہمکایا لوگونکو اس بیعت سے لیکن فقط دہمکی پر ٹالا

ولم يتعرض لاحد فكتب مسلم بن يزيد الحضرمي وعمارة
اور کسیکا تعرض نہ کیا ف تو لکہہ بہیجا مسلم بن یزید حضرمی اور عمارہ

بن الوليد بن عقبة الى يزيد يخبرانه عن امر مسلم وميل
بن ولید بن عقبہ نے یزید کو خبر مسلم کی حال کی اور رجوع

صد بیان بیعت حضرت مسلم علیہ السلام

ف اور ایک روایت مین اٹہارہ ہزار اور ایک روایت مین تیس ہزار اور ایک روایت مین چالیس ہزار

۲ ف

اهل الكوفة اليه وتغافل النعمان بن بشير عنه فعزل

اہل کوفہ کی اوسکی طرف اور غفلت کرنا نعمان بن بشیر کا سو معزول کیا

يزيد النعمان وولى مكانه عبيد الله بن زياد وكان واليا

یزید نی نعمان کو اور اوسکی جگہہ کوفی کا حاکم کیا عبید اللہ بن زیاد کو اور وہ پہلی حاکم تہا

على البصرة فتوجه عبيد الله بن زياد من البصرة الى الكوفة

بصری کا پہر چلا عبید اللہ بن زیاد بصرہ سے کوفے کو

ودخلها ليلا من جهة البادية في لباس اهل الحجاز واوهم

اور پہنچا وہان رات کو جنگل کے طرف سے حجازیون کے لباس مین اور دہوکا دیکر

انه الحسين عليه السلام فاستقبله الناس في ظلمة الليل

آپکو حسین علیہ السلام بنایا سو پیشوائی کی لوگون نی اندہیری رات مین

وسلموا عليه ومشوا بين يديه وقالوا مرحبا بك يا ابن رسول

اور سلام کیا اوسکو اور چلی آگے آگی اوسکی اور کہتے تہے خوب ای آپ ای فرزند رسول

الله قدمت خير مقدم فسكت حتى دخل دار الامارة فلما

اللہ آنا تمہارا مبارک ہو سو چپکا رہا یہان تک کہ پہنچ گیا حاکم نشین مکان مین پہر جب

اصبح جمع الناس وقرء عليهم منشور الايالة وهددهم

صبح ہوئی تو جمع کیا ابن زیاد نی لوگون کو اور پڑہی روبرو اونکی اپنی حکومت کی سند اور بہت دہمکایا

وحذرهم عن مخالفة يزيد وفرق جماعة مسلم بن عقيل

اور ڈرایا اونکو یزید کی مخالفت سے اور بہوت ڈال دی جماعت مسلم بن عقیل مین

بالحيلة والتدبير واختفى مسلم في دار هاني بن عروة

حیلہ اور تدبیر سی اور چہپ رہے مسلم گہر مین ہانی بن عروہ کے

فارسل عبيد الله محمد بن الاشعث مع فوج الى داره

پہر بہیجا عبید اللہ بن زیاد نی محمد بن اشعث کو تہوڑی سی فوج کی ساتہہ ہانی کی گہر کو

فاتوا بهانی بن عروة فحبسه وحبس جميع رؤساء الكوفة

سو وہ پکڑ لائی ہانی بن عروہ کو پہر اوسکو قید کیا اور قید کیا سب رئیسون کوفے کو

عنده فی القصر واتی الخبر مسلما فنادی شعاره فاجتمع

اپنی پاس ایک محل مین اور جب مسلم کو یہ خبر پہنچی تو پکارا مسلم نی اپنی گروہ کو سو جمع ہوگئی

معه اربعون الفا واحاطوا حول القصر فامر عبید الله

اوسکے ساتہہ چالیس ہزار اور گہیر لیا اونہون نی اوس محل کو پہر حکم کیا عبید اللہ بن

الاساری من رؤساء الکوفة ان یکلموا عشائرهم

زیاد نی قیدی رئیسون کو سفے کو تا سمجہا دین اپنے لوگون کو

ویردوهم عن رفاقة مسلم فکلموهم فتفرقوا کلهم

اور پہیر دین اونکو رفاقت سی مسلم کے چنانچہ اونکے سمجہانی سی تتر بتر ہوگئے سب لوگ

وامسی مسلم فی خمس مائة فلما اختلط الظلام ذهب

اور شام تک ساتہہ رہ گئی مسلم کی فقط پانسو آدمی جب اندہیرا ہوا تو چنپت ہوئی

اولئك ایضا وبقی مسلم وحده فتردد فی الطریق فاتی

وہ سبہے ف۱ اور مسلم اکیلے رہ گئیا تو متردد ہوے راہ مین ف۲ پہر پہنچی

منزل امراة فاستسقاها فسقته وادخلته فی منزلها

ایک عورت کی گہر پر ف۳ اوس سی پانی مانگا سو اوس نیکبخت نے پانی پلایا اور چہپا رکہا مسلم کو اپنی گہر مین

وکان ابنها مولی لمحمد بن الاشعث فانطلق فاخبر محمدا

اور تہا بیٹا اوس عورت کا چیلہ محمد بن اشعث کا اوسنی جاکر اپنی میان کو خبر دی

واخبر محمد عبید الله فبعث عبید الله عمرو بن حریث

اور اوسنی عبید اللہ بن زیاد سی یہ حال کہا پہر بہیجا عبید اللہ بن زیاد نی عمرو بن حریث

صاحب الشرط ومحمد بن الاشعث فاحاطا بالدار فخرج

کوفی کی کوتوال کو اور محمد بن اشعث کو سو اوسنی جاکر گہیر لیا گہر کو تو نکلے

مُسْلِمٌ بِسَيْفِهِ يُقَاتِلُهُمْ فَأَتَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْأَشْعَثِ الْأَمَانَ

مسلم تلوار لیکر اور لڑنے لگے پہر دی مسلم کو محمد بن اشعث نے امان

فَجَاءَ بِهِ إِلَى عُبَيْدِ اللهِ فَضَرَبَ عُنُقَهُ وَأَلْقَى جُثَّتَهُ إِلَى النَّاسِ

اور لی گیا پاس عبید اللہ بن زیاد کی سو اوس شقی نی گردن مارا مسلم مظلوم کو اور انکی لاش ڈلوادی لوگوں کے روبرو

وَصَلَبَ هَانِئًا وَكَانَ ذَلِكَ لِثَلَاثٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ

اور سولی دیا ہانی کو ف١ اور تہا یہہ واقعہ تیسرے تاریخ ذی حجہ

سَنَةَ سِتِّينَ مِنَ الْهِجْرَةِ وَقَتَلَ عُبَيْدُ اللهِ مُحَمَّدًا وَإِبْرَاهِيمَ

سنہ ساٹہہ ہجرے مین اور شہید کیا ابن زیاد نی محمد اور ابراہیم

ابْنَيْ مُسْلِمٍ أَيْضًا مَعَهُ وَفِي ذَلِكَ الْيَوْمِ خَرَجَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ

دونون بیٹون مسلم کو ساتہہ اونکے اور جس دن مسلم شہید ہوئی اوسی دن چلی جناب حسین علیہ

السَّلَامُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْكُوفَةِ وَقِيلَ كَانَ خُرُوجُهُ يَوْمَ

السلام مکے سے کوفے کی طرف ف٢ اور بعضون نی کہا ہی کہ روانہ ہوئی آٹہوین

التَّرْوِيَةِ وَكَانَ سَبَبُ خُرُوجِهِ أَنَّ مُسْلِمَ بْنَ عَقِيلٍ كَانَ قَدْ

ذی حجہ کو اور سبب روانگی کا یہہ ہوا کہ مسلم بن عقیل نے تاکید

كَتَبَ إِلَيْهِ يَلْتَمِسُ قُدُومَهُ وَلَمَّا تَجَهَّزَ بِالْخُرُوجِ مَنَعَهُ عَنْ

لکہا تہا کہ یہان تشریف لائیے ف٣ اور جب آپ نی تیاری کی چلنی کی منع کیا اونکو

ذَلِكَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ عُمَرَ وَجَابِرٌ وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ

اس سفر سے عبد اللہ بن عباس اور عبد اللہ بن عمر اور جابر اور ابو سعید خدری

وَأَبُو وَاقِدٍ اللَّيْثِيُّ فَلَمْ يَمْتَنِعْ بِمَنْعِهِمْ وَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ أَبِي

اور ابو واقد لیثی نی ف٤ سو نہ مانا امام نی اونکے منع کو اور فرمایا کہ سنا ہی مینی اپنی والد علی مرتضی کو کہ

يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ كَبْشًا

کہتے تہے کہ سنا ہی مین نے پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم سی کہ ایک مینڈہا ہی کے سبب

يستحل به مكة فلا اكون انا ذلك الكبش وسار مع اثنين

بی حرمتی کعبہ کی ہوگی سو کہیں میں نہ ہوں وہ مینڈہا ف ٢ اور کوچ کیا امام نی

وثمانين نفسا من اهل بيته وشيعته ومواليه فسمع

بیاسی آدمیوں کی ساتہہ کہ وہ آپ کے گہر والے اور خادم اور غلام تہے پہر امام نی

في اثناء الطريق بقتل مسلم وتفرق جماعته فقصد

راہ میں خبر سنی شہادت مسلم کی اور پہوٹ اونکے گروہ کی تو آپ نی

الرجوع فقال بنو عقيل والله لا نرجع حتى نصيب ثارنا

پلٹنی کا ارادہ کیا سو کہنی لگے مسلم کی بہائی کہ واللہ ہم نہیں پلٹنی کی یہاں تک کہ ہم اپنا بدلا پاویں

او نقتل فقال الحسين عليه السلام لا خير في الحيوة بعدكم

یا ماری جاویں تب فرمایا امام حسین علیہ السلام نے کہ کچہہ خوبی نہیں زندگی میں تمہاری بعد

ف ٣

ثم سار نحو العراق حتى اذا كان على مرحلتين من الكوفة

پہر امام چلی عراق کی طرف یہاں تک کہ جب دو منزل رہ گیا کوفہ

لقيه الحر بن يزيد الرياحي ومعه الف فارس من اصحاب ابن زياد

آملا امام کو حر بن یزید ریاحی اور اوسکی ساتہہ ہزار سوار تہی ابن زیاد کی ساتہہ والی

شاكي السلاح فقال للحسين عليه السلام ان عبيد الله بن

ہتہیار بند سو کہا حر نی امام حسین علیہ السلام سے کہ مجکو عبید اللہ بن

زياد قد ارسلني اليك وامرني ان لا افارقك حتى اقدم

زیاد نی بہیجا ہے آپ کی پاس اور مجکو حکم دیا ہی کہ نہ چہوڑوں آپ کو یہاں تک کہ اوسکے

بك اليه وانا والله كاره فقال الحسين عليه السلام

پاس لیجلوں اور واللہ میں مجبور ہوں تو فرمایا امام حسین علیہ السلام نے

اني لم اقدم هذا البلد حتى اتتني كتب اهله وقدمت

کہ میں نہیں آیا اس شہر کو یہاں تک کہ میری پاس بہت سی خط اور پیغامی

على رسلهم وانتم من اهل الكوفة فان دمتم على بيعتكم

اس شہر کے پہنچے اور تم کوفے کے رہنے والے ہو سو اگر تم قائم رہو اپنی بیعت اور اقرار پر

دخلت مصركم والا انصرفت فقال له الحر والله ما اعلم

تو میں چلوں تمہاری شہر میں اور نہیں تو پلٹ جاؤں حر نے کہا واللہ مجھکو خبر نہیں

هذه الكتب والرسل ولا يمكنني الرجوع الى الكوفة

ان خطوں کی اور پیغامیوں کی اور میں پلٹ ہی نہیں سکتا کوفے کی طرف

فلا افارقك او اقدم بك اليه وطال الكلام بينهما

سو میں اب نہیں چھوڑونگا یہاں تک کہ آپ کو اوسکے پاس لیجاؤں اور بہت سی گفتگو درمیان میں رہی

فانحرف الحسين عن طريق الكوفة ونزل بكربلاء

تو مڑے امام حسین کوفے کی راہ سے اور کربلا میں جا کر اوترے

في اليوم الثاني من المحرم سنة احدى وستين ولما

دوسری تاریخ محرم سنہ اکسٹھ ہجری میں اور جب

نزل بها سأل عن اسمها فقيل هذا موضع يقال له كربلاء

وہاں اوترے پوچھا اس جگہہ کا کیا نام ہی لوگوں نے کہا اسکو کربلا کہتے ہیں

فقال هذا موضع كرب وبلاء فنزل القوم وحطوا الاثقال

فرمایا یہہ جگہہ ہے رنج اور بلا کی پھر اوترے سب لوگ اور اوتار رکھے بوجھ

ونزل الحر وجيشه قبالة الحسين عليه السلام بارض

اور اوترا حر مع اپنے لشکر روبرو امام حسین علیہ السلام کی زمین

كربلاء ثم كتب ابن زياد كتابا الى الحسين عليه السلام

کربلا پر پھر لکھ بھیجا ابن زیاد نے ایک خط امام حسین علیہ السلام کو

يطالبه الى بيعة يزيد فلما ورد الكتاب على الحسين

کہ بیعت کر لیجیے یزید کی پھر جب خط پہنچا امام حسین علیہ السلام سے پاس

فقرأه والقاه وقال عليه السلام للرسول ماله عندي جواب

اور آپ نے اوسے پڑھا ہاتھ سے ڈال دیا اور فرمایا ایلچی سے کہ اسکا میری پاس کچھ جواب نہین

فرجع الرسول الى ابن زياد فاشتد غضبه وجمع الناس

سو پھر گیا ایلچی ابن زیاد پاس تو یہہ جواب سنکر بہت اوسکا غصہ ابن زیاد کا اور لوگونکو جمع کیا

وجهز العساكر وجعل مقدمها عمر بن سعد وكان واليا

اور فوجین تیار کین اور اونکا سپہ سالار بنایا عمر بن سعد کو اور تھا عمر بن سعد

على الري فاستعفى من خروجه الى قتال الحسين فقال

ملک ری کا حاکم سو اوسنے پہلو تہی کی امام کی طرف جانے سے واسطے لڑائی کے تو کہا

له ابن زياد اما ان تخرج واما ان تترك ولاية الري

ابن زیاد نے یا تو لڑنے کو جا یا چھوڑ دے حکومت ری کی

وتقعد في بيتك فاختار ولاية الري وطلع الى قتال الحسين

اور بیٹھہ رہ گھر مین اپنے سو اوسنے حکومت ری کی اختیار کی اور امام حسین علیہ السلام سے لڑنے کو چلا

بالعساكر فما زال ابن زياد يجهز مقدما ومعه طائفة من

فوج لیکر ف١ سو ابن زیاد بدنہاد بھیجتا گیا ایک ایک سردار اور اوسکے ساتھ تھوڑا

الناس الى ان اجتمع عند عمر بن سعد اثنان وعشرون

لشکر یہان تک کہ جمع ہو گئے عمر بن سعد کے پاس بائیس

الفا ما بين فارس وراجل فنزلوا بشاطئ الفرات وحالوا

ہزار سوار اور پیادے اور اوترے کنارے دریای فرات کے اور حائل ہو گئے

بين الماء وبين الحسين عليه السلام واصحابه وكان اكثر

پانی مین اور امام حسین علیہ السلام کے لوگون مین ف٢ اور اکثر

من خرج معه لقتال الحسين عليه السلام هم الذين كاتبوا

عمر بن سعد کے ہمراہ امام حسین علیہ السلام سے لڑنے کو وہی آئے تھے جن لوگون نے آپ کو خط لکھے

وبايعوا الحسين عليه السلام فلما تيقن ان القوم مقاتلوه

اور بیعت کی تھے ف ١ پھر جب امام کو یقین ہوا کہ لوگ آپ سے لڑی ہیں گی

امر اصحابه فاحتفروا حفرة شبيهة بالخندق حول العسكر

حکم دیا اپنی یاروںکو تو اونہوں نی کہودا بطور خندق گرد لشکر کے

وجعلوا لها جهة واحدة يكون القتال منها وركب عسكر

اور اوسکا صرف ایک دروازہ رکہا کہ اوس سے لڑیں ف ٢ اور سوار ہوا لشکر

ابن سعد واحدقوا بالحسين وزحفوا واقتتلوا ولم يزل

ابن سعد کا اور نرغہ کیا گرد امام حسین کی اور ہجوم کرکے قتل کرنا شروع کیا ف ٣

يقتل من اهل الحسين عليه السلام واصحابه واحد بعد

اور شہید ہونی لگی امام حسین علیہ السلام کی گہروالی اور ساتہی ایک دوسری کی بعد

واحد الى ان قتل منهم ما ينيف على خمسين رجلا فعند

یہان تک کہ شہید ہوگئے اون مین زیادہ پچاس آدمیون سی پہر

ذلك صاح الحسين عليه السلام اما من مغيث يغيثنا

تو چلا اوٹہی امام حسین علیہ السلام کہ کیا کوئی فریادرس ہی کہ اللہ کی واسطی ہماری فریاد

لوجه الله اما من ذاب يذب عن حرم رسول الله صلى الله

کوئی ہی بچانے والا کہ بچاوے حرم رسول اللہ صلے اللہ

عليه وسلم فاذا بالحر بن يزيد الرياحي الذي تقدم ذكره

علیہ وسلم کو ف ٤ سو یہہ سنکر ناگہان حر بن یزید ریاحی جسکا ذکر آگے ہوچکا

قد اقبل على فرسه اليه فقال يا ابن رسول الله اني كنت اول

آگی بڑہ کی آیا اپنی گہوڑی پر سوار امام حسین علیہ السلام کی پاس ف ٥ اور کہنی لگا ای فرزند رسول اللہ مین سب سے پہلے

من خرج عليك وانا الان في حزبك فمرني ان اكون

نکلا تہا آپ سی لڑنے کو اور اب مین اس وقت سی آپ کی گروہ میں آگیا سو مجکو اجازت دیجیے کہ مین

مَقْتُولًا فِي نُصْرَتِكَ لَعَلِّي أَنَالُ شَفَاعَةَ جَدِّكَ غَدًا ثُمَّ كَرَّ

مارا جاؤن آپ کی مدد مین شاید اس جانثاری سی تمہاری نانا کی شفاعت قیامت مین مجکو نصیب ہو پہر اوسنے حملہ کیا

عَلَى عَسْكَرِ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ فَلَمْ يَزَلْ يُقَاتِلُهُمْ حَتَّى قُتِلَ وَقُتِلَ

لشکر عمر بن سعد پر پہر خوب لڑتا رہا اوس گروہ بیدین سی یہان تک کہ وہ آپ شہید ہوا اور

مَعَهُ أَخُوهُ وَابْنُهُ وَمَوْلَاهُ أَيْضًا فَالْتَحَمَ الْقِتَالُ حَتَّى قُتِلَ أَصْحَابُ

اوسکی ساتہہ اوسکا بہائی اور بیٹا اور غلام سب شہید ہوئی پہر خوب لڑائی ہوئی یہان تک کہ مدی گئی ہمراہ سے

الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَسْرِهِمْ وَوَلَدُهُ وَإِخْوَتُهُ وَبَنُو عَمِّهِ

امام حسین علیہ السّلام کی اسباب کے سب اور اونکے صاحبزادی اور بہائی اور چچیری بہائی

وَبَقِيَ وَحْدَهُ فَبَارَزَ بِنَفْسِهِ وَسَيْفُهُ مُصْلَتٌ فِي يَدِهِ فَلَمْ

اور آپ تنہا رہ گئی پہر خود مقابل آئی اور ننگی تلوار آپ کے ہاتہہ مین تہی پہر

يَزَلْ يُقَاتِلُ وَيَقْتُلُ مَنْ بَرَزَ إِلَيْهِ حَتَّى قَتَلَ مِنْهُمُ الْكَثِيرَ فَأَثْخَنَتْهُ

لڑتی رہے اور جو صف سی نکلتا تہا اوسکو آپ مارتی تہی یہان تک کہ مارا اونمین سے بہت لوگونکو پہر تو چور چور کر ڈالا

الْجِرَاحَاتُ وَالسِّهَامُ تَأْتِيهِ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ وَأَقْبَلَ الشِّمْرُ

زخمون نی اور تیر برسنی لگے چارون طرف سے اور سامنے آیا شمر

ذُو الْجَوْشَنِ السَّكُونِيُّ فِي كَتِيبَتِهِ فَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَحْلِهِ وَ

ذی الجوشن سکونی اپنی فوج کے ساتہہ سو حائل ہوگیا درمیان امام اور درمیان خیمہ

حَرَمِهِ فَصَاحَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَيْحَكُمْ يَا شِيعَةَ

اہل بیت کی پہر للکاری امام حسین علیہ السّلام کہ خرابی ہو تمہاری ای گروہ

الشَّيْطَانِ أَنَا الَّذِي أُقَاتِلُكُمْ فَمَا لَكُمْ تَتَعَرَّضُونَ لِلْحَرَمِ فَإِنَّ

شیطان مین تمسے لڑتا ہون تمکو گہروالون سے کیا کام

النِّسَاءَ لَمْ يُقَاتِلْنَكُمْ فَقَالَ الشِّمْرُ لِأَصْحَابِهِ كُفُّوا عَنِ النِّسَاءِ

بیبیان تو تمسے نہین لڑین ف۱ یہہ سنکر شمر نی اپنی لوگون سی کہا نہ جاؤ عورتون کی طرف

سکون بالفتح نام قبیلہ ایست از یمن ۱۲ صح

ف۱ یعنی یہہ کیا نامردی ہے کہ بیبیون بیگناہ سی تم متعرض ہوتی ہو ۱۲ تحریر

واقصدوا الرجل فی نفسه فما لوا بالسهام والرماح حتی
سو وہ ظالم پہر پڑی امام پر تیر اور نیزہ لیکر یہان تکہ لو اسی شخص کو
سقط علی الارض شهیدا وجز راسه نصر بن خرشة
گر پڑے آنحضرت زمین پر شہید ہوکر اور سر مبارک کو کاٹنی لگا نصر بن خرشہ
فلم یقدر علی قطع راسه فنزل خولی بن یزید فقطع
سو نہ کاٹ سکا تب اوترا خولی بن یزید تو اوسنی کاٹا
راسه وفی روایة فقال الشمر لاصحابه ویلکم ما تنتظرون
اور ایک روایت مین یون ہی کہ کہا شمر ملعون نی اپنی ساتہیون کو کمبختون اب کیا راہ دیکہتی ہو
بالرجل وقد اثخنته الجراحات فتوالت علیه السهام و
اب تو چور چور کیا ہی اس شخص کو زخمون نی پہر پہنسنی ہی تار بندہ گیا امام حسین علیہ السلام پر تیر اور
الرماح حتی وصل سهم شقی من الاشقیاء الی حنکه
نیزونکا یہان تک کہ پار ہو گیا ایک ظالم کا تیر تالو مبارک سے
فسقط عن الفرس ضربه شمر علی وجهه فادرکه سنان
پہر گر پڑی آنحضرت گہوڑی سی اور اوسی حال مین تلوار ماری شمر نامردنی چہرہ مبارک پر پہر آ پہونچا سنان
بن انس النخعی فطعنه برمح ونزل خولی بن یزید
بن انس نخعی نے نیزہ مارا اور اوترا خولی بن یزید
لیقطع راسه فارتعدت یداه فنزل اخوه شبل بن یزید
سر کاٹنے کو سو کانپنی لگے اوسکے ہاتہ پہر اوترا اوسکا بہائی شبل بن یزید
فقطع راسه ودفعه الی اخیه خولی ثم دخلوا علی الحرم
اوسنی کاٹا سر مبارک کو اور حوالہ کیا اپنے بہائی خولی کو بعد اسکی گہس پڑی اہل بیت کی خیمہ مین
واسروا اثنی عشر غلاما من بنی هاشم ومن کان من النساء
اور قید کر لیے بارہ لڑکے بنی ہاشم سے اور جتنی بیبیان تہین

ف ۱ نصر
بعض نسخون مین ہی کہ پہلی نصر بن خرشہ نی سر مبارک کی کاٹنی کا ارادہ کیا لیکن صحیح روایت یہی ہی کہ یہ شقاوت ازلی سنان بن انس کی تقدیر مین لکہی تہی اوسی سے صادر ہوئی ۱۲ منہ

ف ۲ اگرچہ امام حسین کی قتل مین بہت سی ملعون شریک تہی پر بوار زخم مبارک کا شمر کی تلوار سے ہوا اور سنان بن انس کی نیزہ سے بہی اور بیہ واقعہ ہوا سب کی تہمت سے

ف ۳ قال زیاد
ہیہ دونون مشہور ہیں بعض نسخون مین ۱۲ منہ

وَأَمَرَ عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ وَشِمْرُ نَفَرًا فَرَكِبُوا خُيُولَهُمْ وَأَوْطَئُوا

اور حکم کیا عمر بن سعد اور شمر ذوالجوشن نے لوگوں کو سو گھوڑوں پر چڑھکے انہوں نے گھوڑوں سے روندا لاش

الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَرْسَلُوا الرَّأْسَ الْمُكَرَّمَ مَعَ بَشِيرِ

امام حسین علیہ السلام کو اور بھیجا سر مبارک بشیر

بْنِ مَالِكٍ وَخُوَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ إِلَى ابْنِ زِيَادٍ وَاسْتُشْهِدَ مَعَ

بن مالک اور خولی بن یزید کی ساتھہ ابن زیاد پاس اور شہید ہوئے

الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ الْعَبَّاسُ وَعُثْمَانُ

امام حسین علیہ السلام کی ساتھہ آپ کی اہل بیت میں سے عباس اور عثمان

وَمُحَمَّدٌ وَعَبْدُ اللهِ وَجَعْفَرُ بَنُو عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَالْقَاسِمُ وَ

اور محمد اور عبد اللہ اور جعفر پانچ بیٹے حضرت علی بن ابی طالب کے اور قاسم اور

عَبْدُ اللهِ وَعُمَرُ وَأَبُو بَكْرٍ بَنُو الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَقُتِلَ مَعَهُ

عبد اللہ اور عمر اور ابو بکر چار بیٹے امام حسن علیہ السلام کے اور

ابْنَاهُ عَلِيٌّ الْأَكْبَرُ فَإِنَّهُ قَاتَلَ بَيْنَ يَدَيْ أَبِيهِ حَتَّى قُتِلَ

دو بیٹے خود امام حسین علیہ السلام کی ایک علی اکبر کہ وہ اپنے باپ کی سامہنے خوب لڑے یہاں تک کہ شہید ہوئے

شَهِيدًا وَعَبْدُ اللهِ قُتِلَ صَغِيرًا بِكَرْبَلَاءَ جَاءَهُ سَهْمُ شَقِيٍّ

دوسرے عبد اللہ بھی ہی مارے گئے کربلا میں اپنے باپ کی گود میں تھے کہ ناگہاں تیر آلگا ایک شقی کا

وَهُوَ فِي حِجْرِ أَبِيهِ فَقَتَلَهُ وَقُتِلَ مَعَهُ مُحَمَّدٌ وَعَوْنٌ ابْنَا عَبْدِ اللهِ

سو شہید ہوئے اور امام حسین کے ساتھہ شہید ہوئے محمد اور عون دو بیٹے عبد اللہ

بْنِ جَعْفَرٍ وَعَبْدُ اللهِ وَعَبْدُ الرَّحْمٰنِ وَجَعْفَرُ بَنُو عَقِيلِ بْنِ

بن جعفر طیار کی اور عبد اللہ اور عبد الرحمن اور جعفر تین بیٹے عقیل بن

أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ وَكَانَتْ شَهَادَتُهُ يَوْمَ

ابی طالب کی راضی ہوا اللہ تعالے ان سب سے اور امام شہید ہوئے دسویں تاریخ

عاشوراء سنة احدى وستين من الهجرة وله يومئذ
محرم سنہ اکسٹھ ہجری مین اور جب آپ کی عمر تہے

ستة وخمسون سنة وخمسة اشهر وخمسة ايام
چہپن برس اور پانچ مہینے اور پانچ دن کی

وامر الشقي ابن زياد بالرأس المكرم فدير به في سكك
اور ابن زیاد بدنہاد کی حکم سی سر مبارک کو پہیرایا کوفی کی گلیون مین

الكوفة ثم ارسله مع رؤس سائر الشهداء وسبايا
پہر بہیج دیا سر مبارک اور شہیدون کی سرون کی ساتہہ اور

اهل البيت الى يزيد بن معاوية مع شمر ذي الجوشن
اہل بیت کے قیدیون کو یزید بن معاویہ پاس ساتہہ شمر ذی الجوشن کی

وكان بدمشق ثم وجه ذرية الحسين عليه السلام
شہر دمشق مین پہر روانہ کیا یزید نی اہل بیت اور سر مبارک حسین علیہ السلام کو

ورأسه مع علي بن الحسين الى المدينة انا لله وانا اليه
ساتہہ امام زین العابدین کی مدینہ کی طرف ہم سب اللہ ہی کی ہین اور ہم سب اوسی کی طرف

راجعون واما اخبار النبي صلى الله عليه وآله وسلم
پہر جانا پر خبر دینا پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم کا

بهذه الواقعة الهائلة من جهة الوحي بواسطة جبرئيل
اس واقعہ ہولناک سے بواسطۂ وحی کے بواسطے جبرئیل

وغيره من الملائكة فمشهور متواتر ومن ذلك ما اخرجه ابن
وغیرہ فرشتون کے سو مشہور اور متواتر ہی از انجملہ وہ حدیث ہی کہ روایت کی ابن

سعد والطبراني عن عائشة رضي الله عنها ان النبي صلى الله
سعد اور طبرانی نے حضرت عائشہ رضی اللہ تعالی عنہا سی کہ پیغمبر خدا صلے اللہ

عليه وآله وسلم قال اخبرني جبرئيل ان ابني الحسين يقتل

علیہ وآلہ وسلم نے فرمایا کہ مجھکو خبر دی جبرئیل نے کہ میرا بیٹا حسین مارا جائیگا

بعدي بارض الطف وجاءني بهذه التربة فاخبرني انها

میری بعد زمین طف مین ف۱ اور میرے پاس یہہ مٹی لائی جبرئیل اور مجھسی کہا کہ یہی اونکے

مضجعه ومنه ما اخرجه ابو داود والحاكم عن ام الفضل

لیٹنے کی جگہہ ہی ف۲ اور از انجملہ وہ حدیث ہی کہ روایت کی ابو داود نی اور حاکم نی ام الفضل

بنت الحارث ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال اتاني

بیٹی حارث سی ف۳ کہ رسول خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم نی فرمایا کہ میری پاس آئی

جبرئيل فاخبرني ان امتي ستقتل ابني هذا يعني الحسين

جبرئیل علیہ السلام پہر مجھی خبر دی کہ میری امت قریب ہی کہ قتل کری میری اس بیٹی کو یعنی امام حسین ع کو

واتاني بتربة من تربته حمراء واخرج احمد ان النبي صلى الله

اور مجھی دی تہوڑی مٹی سرخ اوس زمین کی ف۴ اور روایت کی امام احمد بن حنبل نی کہ فرمایا رسول خدا صلے اللہ

عليه وآله وسلم قال لقد دخل على البيت ملك لم يدخل

علیہ وآلہ وسلم نی کہ بیشک میری گہر مین آیا ایک فرشتہ کبھی میری پاس آیا تہا

علي قبلها فقال لي ان ابنك هذا يعني حسينا مقتول وان

اس سے پہلی ف کہا مجھسے کہ آپ کا یہہ بیٹا یعنی حسین ع مارا جای گا اور آپ

شئت اريتك من تربة الارض التي يقتل بها فاخرج تربة

چاہیے تو دکھاؤن آپ کو اوس زمین کی مٹی جہان یہہ مارا جائے گا پہر نکالی تہوڑی مٹی

حمراء واخرج البغوي في معجمه من حديث انس رضي الله تعالى

سرخ اور روایت کی امام محی السنہ بغوی نی اپنی معجم مین ف۵ حضرت انس رضے اللہ تعالے

عنه قال استاذن ملك المطر ربه ان يزور النبي صلى الله

عنہ کی حدیثون مین کہ کہا انس نی کہ اذن مانگا مینہہ کے موکل فرشتی نی اپنی پروردگار سی اس بات کا کہ زیارت کری رسول خدا صلے اللہ

عليه وآله وسلم فأذن له والنبي صلى الله عليه وآله وسلم

عليه وآله وسلم کو سو اوسکو اجازت ہوئی اور او سوقت رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

في بيت أم سلمة فقال يا أم سلمة احفظي علينا الباب

حضرت ام سلمہ کی گہر مین تہی سو فرمایا رسول خدا نی ای ام سلمہ دروازے سے خبردار رہو

لا يدخل أحد فبينا هي على الباب إذ دخل الحسين عليه

کوئی نہ آنی پاوی پہر اسی اثنا مین کہ وہ دروازی پر نگاہبان تہین یکایک آگئے امام حسین علیہ

السلام فاقتحم فوثب على رسول الله صلى الله عليه وآله

السلام بزور اندر چلے گئے سو پہر کودنی لگی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ

وسلم فجعل رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يلثمه

وسلم پر سو رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اونکو گود مین لیکر

ويقبله فقال له الملك أتحبه قال نعم قال إن أمتك ستقتله

چومنی لگی تب کہا آنحضرت سی فرشتی نی آپ انکو پیار کرتی ہین فرمایا ہان فرشتی نی کہا آپکی امت عنقریب انکو مار ڈالی گی

وإن شئت أريتك المكان الذي يقتل به فأراه فجاء بسهلة

اور آپ چاہین تو آپ کو وہ مکان دکہلا دون جہان یہہ ماری جائین گی سو آپ کو لا کی دکہائی دردری بالو

أو تراب أحمر فأخذته أم سلمة فجعلته في ثوبها قال ثابت كنا

یا مٹی سرخ پہر اوس بالو کو حضرت ام سلمہ نی اپنے کپڑے مین لی لیا ثابت نی کہا ہم

نقول إنها كربلاء وأخرجه أيضا أبو حاتم في صحيحه وفي رواية

کہا کرتی تہی کہ وہ زمین کربلا ہی اور اسی کو روایت کیا ہی ابو حاتم نی اپنے صحیح مین اور امام

ابن أحمد في زيادة المسند قال ثم ناولني كفا من تراب أحمر وأخرج

احمد کی بیٹی نی کتاب زیادۃ المسند مین یون روایت کی ہی کہ فرمایا رسول خدا نی پہر مجہی ایک مٹی دی سرخ اور روایت کی

الحاكم والبيهقي عن أم الفضل بنت الحارث قالت دخلت على

حاکم اور بیہقی نے ام الفضل بیٹی حارث کی کہ مین گئی پاس

رَسُولُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَآلِہٖ وَسَلَّمَ یَوْمًا بِالْحُسَیْنِ فَوَضَعْتُہٗ فِی

جناب پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کی ایک دن حسین علیہ السلام کو لیکر سو رکھدیا مین نے

حِجْرِہٖ ثُمَّ جَانَتْ مِنِّی لِتِفَاتَۃٌ فَاِذَا عَیْنَا رَسُولِ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ

حسین کو حضرت کی گود مین پہر جو مین دیکھون ف۱ تو رسول خدا صلے اللہ علیہ

وَآلِہٖ وَسَلَّمَ تُہْرِقَانِ مِنَ الدُّمُوْعِ فَقَالَ اَتَانِیْ جِبْرَئِیْلُ فَاَخْبَرَنِیْ اَنَّ

وآلہ وسلم کی آنکھون سے آنسو بہتے ہین پہر فرمایا حضرت نے کہ مجھکو جبرئیل نے خبر دی ہی کہ

اُمَّتِیْ تَقْتُلُ ابْنِیْ ہٰذَا وَاَتَانِیْ بِتُرْبَۃٍ مِنْ تُرْبَتِہٖ حَمْرَاءَ وَاَخْرَجَ ابْنُ

میری امت شہید کریگی اس میرے بیٹے کو اور دی ہی مجھکو جبرئیل نے اسکی مقتل کی مٹی سرخ اور روایت کی اسحق بن

رَاہَوَیْہِ وَالْبَیْہَقِیُّ وَاَبُوْ نُعَیْمٍ عَنْ اُمِّ سَلَمَۃَ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ

راہویہ اور بیہقی اور ابو نعیم نے حضرت ام سلمہ سے کہ حضرت پیغمبر خدا صلے اللہ

عَلَیْہِ وَآلِہٖ وَسَلَّمَ اضْطَجَعَ ذَاتَ یَوْمٍ فَاسْتَیْقَظَ وَہُوَ خَاثِرٌ وَفِیْ یَدِہٖ

علیہ وآلہ وسلم کروٹ سے سوتی تہی ایک دن سو جاگ پڑے اور آپ غمگین تہے اور آپ کی ہاتہہ مین

تُرْبَۃٌ حَمْرَاءُ یُقَلِّبُہَا قُلْتُ مَا ہٰذِہِ التُّرْبَۃُ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ قَالَ اَخْبَرَنِیْ

سرخ مٹی تہی کہ اوسکو اولٹتے پلٹتے تہی مینی پوچہا یہہ کیا مٹی ہی یا رسول اللہ حضرت نی فرمایا کہ خبر دی مجھکو

جِبْرَئِیْلُ اَنَّ ہٰذَا یَعْنِی الْحُسَیْنَ یُقْتَلُ بِاَرْضِ الْعِرَاقِ وَہٰذِہٖ تُرْبَتُہَا

جبرئیل نے کہ حسین مارا جائیگا عراق کی زمین پر اور یہہ مٹی وہین کی ہی

وَاَخْرَجَ الْبَیْہَقِیُّ وَاَبُوْ نُعَیْمٍ عَنْ اَنَسٍ قَالَ اسْتَاْذَنَ مَلَکُ الْمَطَرِ رَبَّہٗ

اور روایت کی بیہقی اور ابو نعیم نے انس سے کہ کہا اجازت مانگی فرشتہ مینہہ برسانے والے نے

اَنْ یَاْتِیَ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَآلِہٖ وَسَلَّمَ فَاَذِنَ لَہٗ فَدَخَلَ

رسول خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کے پاس آنے کو سو اوسکو اجازت ہوئی پہر آئے

الْحُسَیْنُ فَجَعَلَ یَقَعُ عَلٰی مَنْکَبِ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَآلِہٖ وَسَلَّمَ

حسین تو جہومنے لگے مونڈہی پر نبی صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کی

ف حدیث خصائص کبری کی
ف۱ یعنی اور کاموں میں
ف۲ مشغول ہو گئے
جو ام سلمہ ... ہوئی تو کیا دیکھوں کہ آپ کی آنکھوں سے آنسو بہہ رہے ہیں

فقال الملك اتحبه قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم نعم قال

سو پوچھا اوس فرشتی نی کہ آپ اس لڑکی کو پیار کرتی ہین فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نی ہان اوسنی کہا

فان امتك تقتله وان شئت اريتك المكان الذي يقتل فيه

آپ کی امت اِس کو قتل کریگی اور اگر آپ چاہین تو مین آپکو دکہلا دون وہ مکان جہان یہہ مارا جاویگا

فضرب بيده فاراه ترابا احمر فاخذته ام سلمة فصرته في ثوبها

پہر اوسنی اپنا ہاتہہ مارا اور حضرت کو مٹی سرخ دکہلائی پہر لیا مٹی کو حضرت ام سلمہ نی پہر اپنی کپڑی مین پوٹلی باندہ رکہی

فكنا نسمع انه يقتل بكربلاء واخرج ابو نعيم عن ام سلمة قالت

انس نی کہا ہم سنا کرتی تہی کہ حسین شہید ہون گی کربلا مین اور روایت کی ابو نعیم نی کہ حضرت ام سلمہ نی کہا کہ

كان الحسن والحسين يلعبان في بيتي فنزل جبرئيل فقال

حسن اور حسین میری گہر مین کہیلتے تہے پہر اوتری جبرئیل ع سو کہنی لگی

يا محمد ان امتك تقتل ابنك هذا من بعدك واومى الى الحسين

یا محمد آپ کی امت شہید کریگی آپکی اِس بیٹی کو آپ کی بعد اور اشارہ کیا طرف حسین ع کی

واتاه بتربة فشمها ثم قال ريح كرب وبلاء وقال يا ام سلمة اذا

اور دی آپ کو تہوڑی مٹی سو حضرت نی اوسکو سونگہا پہر فرمایا اسمین بو آتی ہی رنج اور بلا کی اور فرمایا ای ام سلمہ جب

تحولت هذه التربة دما فاعلمي ان ابني قد قتل فجعلتها في قارورة

ہو جاوی یہہ مٹی خون تو جانیو کہ میرا بیٹا شہید ہوا پہر رکہی نی اوس مٹی کو شیشی مین بندکر رکہا

واخرج ابن عساكر عن محمد بن عمر بن حسين قال كنا مع الحسين

اور روایت کی ابن عساکر نی امام حسن کی پوتے محمد سے کہا اونہون نی کہ ہم تہی ساتہہ امام حسین ع کی

بنهري كربلاء فنظر الى الشمر ذي الجوشن فقال صدق الله و

کربلا کے دو نہرون پر پہر دیکہا امام نی شمر ذی الجوشن کو سو فرمایا سچا ہی اللہ اور

رسوله قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم كاني انظر الى

او سکا رسول فرمایا جناب پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نی کہ گویا مین دیکہتا ہون

كلب ابقع يلغ في اهل بيتي وكان شمر ابرص واخرج ابن السكن

کہ کتا ابلق منہہ ڈالتا ہی میری اہلبیت کی خون مین اور تہا شمر ذی الجوشن کوڑہی ف۱ اور روایت کی ابن سکن

والبغوي في الصحابة وابو نعيم من طريق سحيم عن انس بن

اور بغوی نی کتاب الصحابہ مین اور ابو نعیم نے سحیم سے کہ انس بن

الحارث قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يقول

حارث نے کہا کہ مین نی سنا جناب رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرماتی تہی

ان ابني هذا يقتل بارض يقال لها كربلاء فمن يشهد ذلك منكم

کہ یہہ بیٹا میرا ف۲ مارا جاویگا اوس زمین مین جسکا نام کربلا ہی سو جو شخص کہ تم لوگون مین سی وہان موجود ہو

فلينصره فخرج انس بن الحارث الى كربلاء فقتل بها مع الحسين

اوسکی مددگاری کری سو گئی انس بن حارث کربلا کو اور شہید ہوئی امام حسین کی ساتہہ ف۳

واخرج البيهقي عن ابي سلمة بن عبد الرحمن ان الحسين دخل

اور روایت کی بیہقی نے ابو سلمہ بن عبد الرحمن سے کہ حسین علیہ السلام آئی پاس

على النبي صلى الله عليه وآله وسلم وعنده جبرئيل في مشربة

نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کے اور آپ کی پاس جبرئیل تہے حضرت

عائشة فقال له جبرئيل ستقتله امتك وان شئت اخبرتك

عائشہ کی بالاخانہ پر تو کہا جبرئیل نے قریب شہید کریگی اسکو آپ کی امت اور اگر آپ چاہین تو مین بتادون

بالارض التي يقتل فيها واشار جبرئيل بيده الى الطف بالعراق

وہ زمین جسمین یہہ شہید ہوگا اور جبرئیل نے ہاتہہ سی اشارہ کیا طرف جنگل میدان عراق کی ف۴

فاخذ تربة حمراء فاراه اياها واخرجه من طريق آخر عن

پہر لیکر وہان سے مٹی سرخ دکہلائی حضرت کو اور بیہقی نی یہہ حدیث

ابي سلمة عن عائشة موصولا واخرج البيهقي عن الشعبي قال

ابی سلمہ سے کہ انہون نی عائشہ سی موصول روایت کی ہی ف۵ اور روایت کی بیہقی نی شعبی سی کہا اوسنی کہ سیدنا

إن ابن عمر قدم المدينة فأخبر أن الحسين قد توجه إلى العراق
ابن عمر آئے مدینے مین پہر خبر پائی کہ جناب امام حسین جاتی ہین عراق کی طرف
فلحقه في مسيرة ليلتين من الربذة فقال له إن الله خير
سو جا ملے عبداللہ بن عمر امام سے اوس مقام مین جہان سے ربذہ دو منزل تہا پہر کہا عبداللہ نے امام سے کہ اللہ تعالی نے
نبيه بين الدنيا والآخرة فاختار الآخرة ولم يرد الدنيا وإنكم
اپنے پیغمبر کو اختیار دیا تہا دنیا اور آخرت مین سو اختیار کیا حضرت نے آخرت کو اور نہ چاہا دنیا کو اور تم حضرت کے
بضعة منه والله لا يليها أحد منكم أبدا وما صرفها الله تعالى
جگر پارہ ہو واللہ نہ ملے گی دنیا کسیکو تم مین سے کبھے اور جدا جو کی ہے حکومت دنیا کی اللہ تعالی نے
عنكم إلا للذي هو خير لكم فارجعوا فأبى فاعتنقه ابن عمر
تمسے تو اسے مین کچھ بہتری جانکے ہی تمہاری واسطے سو پلٹ چلو پہر امام نے پلٹنے کا ارادہ نکیا تب امام سے گلے
وقال أستودعك الله تعالى من قتيل وأخرج الحاكم عن ابن
اور کہا تمکو سپرد کرتا ہون اللہ تعالے کی اے شہید ہونے والے اور روایت کی حاکم نے عبداللہ بن
عباس قال ما كنا نشك وأهل البيت متوافرون أن الحسين يقتل
عباس سے کہا کہ ہمکو شک نتہے اور اہل بیت بکثرت تہے اسمین کہ حسین شہید ہونگے
بالطف وأخرج أبو نعيم عن يحيى الحضرمي أنه سافر مع علي إلى
کربلا مین اور روایت کی ابو نعیم نے یحیی حضرمی سے کہا یحیی نے کہ مین نے سفر کیا حضرت علی کی ساتہ
صفين فلما حاذى نينوى نادى صبرا أبا عبد الله بشط
صفین کی طرف پہر جب برابر پہنچے نینوی کی تو حضرت امیر نے پکار کر فرمایا کہ صبر کیجیو اے ابا عبداللہ کنارے
الفرات قلت ماذا قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال
فرات کی مین نے عرض کیا کہ کیا ہے یہ فرمایا کہ نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نے فرمایا
حدثني جبرئيل أن الحسين يقتل بشط الفرات وأراني قبضة
کہ کہا ہے مجہسے جبرئیل نے کہ حسین شہید ہوگا کنارے پر فرات کے اور دکہلائی مجکو مٹھی بہر

من تربته واخرج ابو نعيم عن اصبغ بن نباتة قال اتينا مع علي

مٹی وہاں کی اور روایت کی ابو نعیم نے اصبغ بن نباتہ سے کہا کہ ہم آئے تھے حضرت علی

عليه السلام على موضع قبر الحسين فقال هٰهنا مناخ ركابهم

علیہ السلام کے ساتھ قبرگاہ حسین ع پر سو کہا جناب امیر نے کہ یہہ شہیدوں کی اونٹ بٹھنے کی

وموضع رحالهم ومهراق دمائهم فتية من آل محمد يقتلون

مقام ہے اور یہہ کجاوے کہنے کی جگہہ ہے اور یہہ اونکی خون بہنے کا مقام ہے کتنے جوان محمد کی اہل بیت اس میدان میں مارے جاوینگے

بهذه العرصة تبكي عليهم السماء والارض واخرج الحاكم وصححه

جن پر رووے گا آسمان اور زمین اور روایت صحیح کی حاکم نے

عن ابن عباس رضي الله تعالى عنهما قال اوحى الله تعالى الى محمد

عبداللہ بن عباس رضی اللہ تعالے عنہما سے کہا کہ بھیجی اللہ تعالی نے حضرت رسالت پناہ

صلى الله عليه وآله وسلم اني قتلت بيحيى بن زكريا سبعين

صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کو کہ میں نے مارے یحیی بن زکریا کی عوض ستر

الفا واني قاتل بابن بنتك سبعين الفا وسبعين الفا واخرج

ہزار اور میں کو مارنے تیری نواسی کی عوض ستر ہزار اور ستر ہزار ف ۲۵ اور روایت کی

احمد والبيهقي عن ابن عباس رضي الله تعالى عنهما قال

احمد اور بیہقی نے ابن عباس رضی اللہ تعالے عنہما سے کہ اونہوں نے کہا

رايت النبي صلى الله عليه وآله وسلم في النوم ذات يوم نصف

دیکھا میں نے نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کو خواب میں ایک دن دو

النهار اشعث اغبر بيده قارورة فيها دم فقلت ما هذا

پہر کو بال بکھری ہوئی گرد آلودہ آپ کے ہاتھہ میں شیشہ ہے اوسمیں خون بھرا ہے میں نے کہا کہ یہہ کیا ہے

قال دم الحسين واصحابه لم ازل التقطه منذ اليوم فاحصي

حضرت نے فرمایا یہہ خون حسین اور اوسکی ساتھیونکا ہے میں اوٹھاتا ہوں اوسی آج صبح سے ابن عباس کہتے ہیں

ذلك الوقت فوجدت قد قتل ذلك اليوم واخرج الحاكم

کہ یاد رکھا میں نی اوس وقت کو پہر خبر پہنچی مجکو کہ حسین شہید ہوئی اوسی دن اور روایت کی حاکم

ف ١

والبيهقي عن ام سلمة قالت رأيت رسول الله صلى الله عليه وآله

اور بیہقی نی ام سلمہ سے کہا اونہوں نے کہ میں نے دیکھا حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ

وسلم في المنام وعلى رأسه ولحيته التراب فقلت ما لك يا رسول

وسلم کو خواب میں کہ آپ کا سر اور داڑہی خاک آلودہ ہی میں نی کہا کہ کیا حال ہی یا رسول

الله قال شهدت قتل الحسين انفا واخرج البيهقي وابو نعيم

اللہ حضرت نی فرمایا کہ میں گیا تہا مقتل حسین پہ ابہی اور روایت کی بیہقی اور ابو نعیم نی

ف ٢

عن بصرة الازدية قالت لما قتل الحسين مطرت السماء دما فاصبحنا

بصرہ ازدیہ سی کہا جب شہید ہوئی حسین ع تو برسا آسمان سی خون پہر جب صبح کی ہمنی

وحبابنا وجرارنا وكل شيء لنا ملآن دما واخرج البيهقي وابو

تو ہماری مٹکی اور گہڑی اور تمام برتن ہماری لبالب تہی خون سی اور روایت کی بیہقی اور

ابو نعيم عن الزهري قال بلغني انه يوم قتل الحسين لم يقلب حجر

ابو نعیم نی زہری سے کہا زہری نی مجکو خبر پہنچی ہی کہ جس دن شہید ہوئی حسین ع جو پتہر کہ اوٹہایا

من احجار بيت المقدس الا وجد تحته دم عبيط واخرج البيهقي

جاتا تہا بیت المقدس میں اوسکے تلی نکلتا تہا خون تازہ سرخ اور روایت کی بیہقی نی

عن ام حبان قالت يوم قتل الحسين اظلمت علينا ثلاثا ولم يمس

ام حبان سی کہا جس دن شہید ہوئی حسین علیہ السلام اندہیرا رہا ہم پر تین دن اور

منا احد من زعفرانهم شيئا يجعله على وجهه الا احترق ولم

جسنے زعفران منہہ پر اوس کا منہہ جل گیا اور جو

يقلب حجر بيت المقدس الا وجد تحته دم عبيط واخرج البيهقي

اوٹہایا پتہر بیت المقدس کا نکلا اوسکے نیچے خون تازہ سرخ اور روایت کی بیہقی نے

ف ٣

عن جميل بن مرة قال اصابوا ابلا في عسكر الحسين يوم قتل فنحروها

جمیل بیٹے مرہ سے کہا کہ پکڑے لوگوں نے اونٹ لشکر حسین میں جس دن شہید ہوئے حسین ع پھر ذبح کیا اونکو

وطبخوها فصارت مثل العلقم فما استطاعوا ان يسيغوا منها

اور پکایا سو وہ ایسے کڑوے ہوئے جیسے اندراین کا پھل پھر انکو کوئی نہ کھا سکا

شيئا واخرج البيهقي وابو نعيم عن سفيان قال حدثتني جدتي

اور روایت کی بیہقی اور ابو نعیم نے سفیان سے کہا یوں نقل کیا مجھسے میری دادی نے

قالت لقد رأيت الورس عاد رمادا ولقد رأيت اللحم كان فيه النار

کہ دیکھا میں نے ورس کو کہ ہوگئے راکھ ف ۱ اور دیکھا میں نے گوشت جیسے اوسمیں آگ بھری ہے

حين قتل الحسين واخرج البيهقي عن علي بن مسهر قال حدثتني

جسدن شہید ہوئے حسین ع اور روایت کی بیہقی نے علی بن مسہر سے کہا اوسنے سنا میں نے

جدتي قالت كنت ايام قتل الحسين جارية شابة فكانت السماء

اپنی دادی سے کہا کہ تھی میں جب شہید ہوئے تھے حسین ع لڑکی نوجوان سو چند روز آسمان

اياما تبكي له واخرج ابو نعيم من طريق سفيان عن جدته قالت

رویا کیا امام پر ف ۲ اور روایت کی ابو نعیم نے کہ سنا سفیان نے اپنی دادی سے کہ اوسنے کہا

شهد رجلان قتل الحسين فاما احدهما فطال ذكره حتى كان

دو آدمی جو قتل حسین ع میں شریک تھے سو ایک کا اتنا بڑا ہوگیا تھا آلہ تناسل کہ اپنی کمر سے باندہ

يلفه واما الآخر فكان يستقبل الراوية بفيه حتى يأتي على آخرها

لیتا تھا ف ۳ اور دوسرے کو اتنی پیاس تھی کہ پی جاتا تھا ساری پکھال کی پکھال اور پیاس نہ بجھتی تھی

فما يروى واخرج ابو نعيم عن حبيب بن ثابت قال سمعت الجنة

اور روایت کی ابو نعیم نے حبیب بن ثابت سے کہا اوسنے کہ میں نے سنا جنوں کو

تنوح على الحسين وهي تقول شعر * مسح النبي جبينه * فله

روتی تھی حسین پر یہہ پڑہ کر شعر * ف ۵ اوس جبین کو نبی نے چوما تھا * تھا

بريق في الخدود * أبواه في عليا قريش * وجده خير الجدود * وأخرج

چمک کیا ہی اوسکی چہرے پر * اوسکی ماں باپ تہی قریش کی جان * اوسکا نانا جہان سی بہتر * اور روایت

أبو نعيم من طريق حبيب بن ثابت عن أم سلمة قالت ما سمعت نوح

ابو نعیم نے طریق حبیب بن ثابت سے کہ حضرت ام سلمہ نے کہا میں نی نہیں سنا رونا

الجن منذ قبض النبي صلى الله عليه وآله وسلم إلا الليلة وما أرى

جنون کا جب سے انتقال ہوا پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کا مگر آج رات تو میں نی جانا

ابني إلا قد قتل تعني الحسين فقالت لجاريتها اخرجي فاسئلي

کہ میرا بیٹا حسین شہید ہوا پہر کہا حضرت ام سلمہ نی اپنی لونڈی سی تو گہر سے نکل کر پوچہہ تو

فأخبرت أنه قد قتل وإذا الجنة تنوح * شعر * ألا يا عين فانهملي

پہر معلوم ہوا کہ حسین شہید ہوئی اور جن یہہ کہہ کر رونی لگی * شعر * ہو سکی جتنا رولی تو ای

بجهد * من يبكي على الشهداء بعدي * على رهط تقودهم

چشم * کون روئیگا پہر شہیدون کو * پاس ظالم کے کہینچتے

المنايا * إلى متجبر في ملك عهدي * وأخرج أبو نعيم عن مزيدة

لائی * موت ای وای ان عزیزون کو * اور روایت کی ابو نعیم نے مزیدہ

بن جابر الحضرمي عن أمه قالت سمعت الجن تنوح على الحسين

بن جابر حضرمی سے اونے اپنی ماں سی کہ اوسنی کہا سنا میں نی جنون کو روتی حسین پر

وهي تقول * شعر * أنعي حسينا هبلا * كان حسينا جبلا *

اور وہ کہتے تہے * شعر * ہوئی شہید سنا ؤن تمہیں بدیدہ تر * حسین کو رضا اور حسن کے اختر

وأخرج ابن عساكر عن المنهال بن عمرو قال أنا والله رأيت رأس

اور روایت کی ابن عساکر نے منہال بن عمرو سے کہا کہ میں نی واللہ دیکہا سر مبارک

الحسين حين حمل وأنا بدمشق وبين يدي الرأس رجل يقرأ

حسین کو کہ اوسکو لے جاتی تہی نیزہ پر اور میں شہر دمشق میں تہا اور آگی سر مبارک کی ایک شخص پڑہتا تہا

ہزاران ہزار شکر پروردگار کہ باہتمام سراپا عصیان محمد مصطفی خان ولد حاجی محمد روشن خان اور تصحیح
کمترین امت خیر البشر سعد الدین حیدر کی مطبع مصطفائی مین کہ بیت السلطنت لکھنو کی محلہ محمود نگر
مین قریب اکبری دروازی کی واقع ہی مہینی جمادی الاولی سنہ ۱۲۵۵ ہجری مین اختتام کو پہنچا چہپنا
رسالہ شریف سر الشہادتین تصنیف افضل المتکلمین اشرف المتاخرین مولانا شاہ عبد العزیز دہلوی
قدس اللہ سرہ العزیز کا ساتہہ ترجمہ مشمول عنایت ازلی مولوی خرم علی بلہوسی کی گر جہان اوس نسخہ مین
عبارت متن کی کم تہی وہان موافق شرح تحریر الشہادتین تالیف عارف باللہ مولانا شاہ سلامت اللہ
کی ترجمہ کر دیا اور واسطی توضیح مطالب رسالہ کی عوام کی سمجہہ کی موافق عبارت شرح اور صواعق محرقہ کی
زبان اردو مین ترجمہ کرکی بطریق فائدون کی حاشیہ پر لکہہ دی اور اس رسالہ کو بعد اسکی کہ
مسنخ ہوگیا تہا کمر سعی باندہ کی بہر درجہ صحت کو پہنچایا ور حم اللہ امرا انصف و لم یتعسف
فائدہ جب یزید پلید قتل امام حسین ؑ اور ہتک حرمت اہلبیت نبوی سی فارغ ہوا تو اوس غرور
سی اوسکی شقاوت اور قساوت اور زیادہ ہوئی چنانچہ زنا اور لواطت اور بہائی کا بہن سی نکاح اور سود
وغیرہ منہیات شرعیہ کو بہنی اپنی عہد مین علانیہ رواج دیا اور مسلم بن عقبہ کو بارہ ہزار یا بیس ہزار آدمیون
کی ساتہہ واسطی تاخت تاراج مدینہ منورہ کی بہیجا تین دن تک اوس شہر مطہر کی رہنی والی
قتل اور لوٹ مین گرفتار رہی اور بہات سو صحابی قریشی صاحب وجاہت اور عوام الناس اور لڑکی
ملاکی دس ہزار آدمیون سی زیادہ شہید کیی اور لڑکون کو بندی کرلیا اور عورتون کو لشکر والون پر
مباح کر دیا اور ام المومنین حضرت ام سلمہ رض کا گہر لوٹ لیا اور مسجد نبوی کی ستونون مین گہوڑی
باندہی چنانچہ گہوڑون نی منبر اور قبر شریف کی درمیان کا مکان پیشاب اور لید سی نجس کیا اور تین
دن تک مسجد شریف مین لوگ نماز سی مشرف نہوئی فقط سعید بن مسیب دیوانہ بنکی وہان حاضر رہی
اور کیا کیا کچہہ اعمال قبیح کہ اوس مسجد مقدس اور شہر معظم مین یزید والون نی نہین کیی کہ زبان قاصر ہی
اوسکی تفصیل سے عاجز ہی اور منجنیق سے کعبہ معظمہ کو سنگسار کیا کہ صحن حرم محترم کا پتہرون
سی بہر گیا اور ستون مسجد الحرام کی ٹوٹ گئی اور لباس خانہ کعبہ کو جلا دیا اور دروازہ کعبہ کی سونی کو

اوتار کی تنور مین جلادیا کتی دن بیت اللہ بی لباس اور وہان کی رہنی والی نہایت ایذا اور ہراس مین
رہی بالجملہ وہ بدبخت تین برس اور سات مہینی تخت حکومت پر سلطنت کرکی پندرہوین ربیع الاول سنہ
چوسٹھ ہجری مین جسدن اوس پلید کی حکم سی کعبہ کی بیحرمتی ہوئی اوسی دن شہر حمص مین شام کی
شہرون مین سی اونتالیس برس کی عمر مین واصل جہنم ہوا **فائدہ** جب مختار بن ابی عبید
ثقفی عبدالملک کی سلطنت مین کوفہ پر غالب ہوا پہلی اپنی خواص خاص کو عمر بن سعد کی بلانی کو بہیجا
ابن سعد کا بیٹا حفص نامی حاضر ہوا مختار نی پوچہا کہ تیرا باپ کہان ہی اوسنی کہا خانہ نشین ہی مختار نی
کہا کہ اب کیونکر حکومت رے سی دست بردار ہو کی گہر مین بیٹہا امام حسینؑ کی قتل کی دن کیون خانہ نشینی
نہ اختیار کی بعد اوسکی حکم دیا کہ عمر بن سعد اور اوسکی بیٹی اور شمر کی گردن مارین اور اونکی سرون کو
حضرت محمد بن حنفیہ پاس بہیج دیا پہر حکم عام دیا کہ جو کوئی معرکہ کربلا مین شریک عمر بن سعد کا تہا
اوسکو جہان پاؤ مار ڈالو یہہ حکم سنکی سب کوفی والی بصری کو بہاگی اور لشکر مختار نی اونکا تعاقب
کیا جسکو پایا مار ڈالا اور اوسکی لاش کو جلادیا اور اوسکا گہر لوٹ لیا جب خولی بن یزید کو
قید کرکی مختار پاس لائی اوسنی پہلی اوسکی چارون ہاتہہ پیر کاٹ ڈالی پہر اوسکو سولی چڑہایا
پہر اوسکی بدن کو آگ مین جلادیا اسی طرح سی ہر ایک لشکر ابن سعد کو طرح طرح کی عذاب سی مارا
صواعق محرقہ مین لکہا ہی مختار نی چہہ ہزار کوفی والون کو جو شریک امام حسینؑ کی قتل مین تہی طرح طرح
سی عذاب کرکی مارا **فائدہ** جب مختار ابن سعد اور شمر اور خولی بن یزید اور اونکی ہمراہیونکو
قتل کرچکا عبیداللہ بن زیاد کی فکر مین ہوا اور ابن زیاد اون دنون موصل مین جا رہا تہا اور
اوسکی ساتہہ تیس ہزار سوار اور زیادہ تہی چنانچہ ابراہیم بن مالک اشتر کو فوج ہمراہ کرکی
ابن زیاد کی مقابلہ کو بہیجا جب ابراہیم سرحد موصل مین پہنچا ابن زیاد نی دریا کنارے پندرہ کوس
موصل سی اوس سی مقابلہ کیا صبح سی شام تک خوب لڑائی ہوئی قریب شام کی ابراہیم کی فوج نے
لشکر ابن زیاد کو شکست دی جب ابن زیاد کی ہمراہی بہاگی ابراہیم نی حکم کیا کہ جس کسیکو فوج مخالف سے
پاوے زندہ نہ چہوڑین چنانچہ بہتون کو جلا[illegible] سی مار ڈالا اور ابن زیاد بہی مارا گیا ابن زیاد کا سر کاٹ کی

لشکر والون نی ابراہیم پاس حاضر کیا ابراہیم نی مختار پاس کوفی مین بہجوا دیا جب سر ابن زیاد کا کوفی مین پہنچا مختار نی دار الامارۃ کوفی مین محفل کو آراستہ کر کی کوفی والون کو جمع کیا او سوقت سر نا مبارک ابن زیاد بد نہاد کا منگوا کی کہا ای اہل کوفہ دیکہو کہ خون ناحق امام حسین علیہ السلام نی ابن زیاد کو زندہ نچہوڑا تاریخ کی کتابون مین لکہا ہی کہ مختار کی لڑائی مین ستر ہزار اہل شام ماری گئی اور یہہ واقعہ ۶۷ سنہ ہجری مین چہہ برس واقعۂ کربلا کی بعد عاشوری کی دن واقع ہوا **فائدہ** ترمذی کی صحیح روایت مین وارد ہی کہ جب ابن زیاد اور اوسکی سردارون کی سر مختار پاس لا کی رکہی گئی یکایک ایک سانپ بڑا سا ظاہر ہوا کہ لوگ اوسی دیکہہ کی ہٹ گئی سانپ سب سرون مین سی عبید اللہ ابن زیاد کی سر پاس آ کی اوسکی نتہنی مین گہسا اور تہوڑی دیر ٹہر کی اوسکی منہہ سی نکلا پہر اوسکی منہہ مین گہسا اور نتہنی سی نکلا اسیطرح تین بار سانپ نی آمد و رفت کی پہر غائب ہو گیا الحاصل ابن زیاد اور ابن سعد اور شمر ذی الجوشن اور قیس بن اشعث کندی اور خولی بن یزید اور سنان بن انس نخعی اور عبد اللہ بن قیس اور یزید بن مالک

لعہ رباتی اشقیا طرح طرح کی عقوبتون سی قتل ہوئی اور اونکی لاشون کو اسطرح کہوڑون کی سمون سی روندا کہ ہڈیان چور چور ہو کر خاک سی برابر ہوئین پر تاریخ والون کو اس امر مین اختلاف ہی کہ ابن سعد اور شمر وغیرہ ابن زیاد سی پہلی ماری گئی یا پیچہی ہر نہج سی جو حاکم کی حدیث مین وعدہ منتقم حقیقی کا گذرا کہ امام حسین علیہ السلام کی عوض ستر ہزار اور ستر ہزار شقی ماری جاوینگی سو محقق ہوا آخر آخر مختار کی عقیدی مین فساد آیا اور اوسکو یہہ خبط ہوا کہ اوسکی طرف وحی آتی ہی اور حضرت محمد بن الحنفیہ وہی مہدی موعود ہین اور جب قبضہ اوسکا کوفی اور اوسکی اطراف اور جوانب پر خوب ہو گیا تو اوسکو داعیہ لڑائی کا عبد اللہ بن زبیر رضی اللہ تعالی عنہ کی ساتہہ پیدا ہوا جب عبد اللہ بن زبیر کو یہہ حال معلوم ہوا اونہون نی بہی اپنی بہائی مصعب بن زبیر کو جو بصرہ کی حاکم تہی اوسکی مقابلہ کی واسطی معین کیا جب مصعب بصری سی لڑائی کی ارادہ پر روانہ ہوی تو مصعب اور مختار مین خوب جدال اور قتال ہوا آخر الامر فتح مصعب بن زبیر کو نصیب ہوئی اور مختار اس معرکہ مین مارا گیا اور مصعب بن زبیر کوفہ پر قابض ہوئے آخر کو عبد الملک مصعب بن زبیر پر چڑہ آیا اور مصعب بن زبیر

کو ابراہیم بن مالک اشتر کو سنہ ہجری مین قتل کیا فائدہ عبد الملک بن عمیر ولیثی سے
روایت ہی کہ عجب اتفاق ہی کہ مینی دار الامارت کوفی مین پہلی امام حسین علیہ السلام کا سر مبارک
دیکہا کہ عبید اللہ بن زیاد کی سامہنی داہنی طرف ایک سپر پر رکہا تہا پہر وہین ابن زیاد کا سر دیکہا
کہ آگی مختار کے رکہا تہا پہر وہین مختار کا سر دیکہا کہ مصعب بن زبیر کے سامہنے
رکہا تہا پہر وہین مصعب بن زبیر کا سر دیکہا کہ عبد الملک کی رو برو رکہا تہا ابن عمر ولیثی
نی کہا جب مینی یہ حال عبد الملک کی آگی بیان کیا وہ کہنی لگا خدا تجکو یہان پانچوان سر نہ دکہلوی
اور اوس دار الامارت کی نشانی ڈر کر اوسی وقت اوسی کہود والا قصہ کوتاہ جب عبد الملک نی
مصعب بن زبیر پر فتح پائی چاہا کہ فوج عبد اللہ بن زبیر کی مقابلی کو مکی مین بہیجی لوگون نی عذر
کیا کہ حرم محترم مین جدال اور قتال حرام ہی وہان جاکر کیونکر لڑین آخر ایک دن حجاج بن یوسف نی
عبد الملک کی سامہنی آکی بیان کیا کہ مینی خواب مین دیکہا ہی کہ عبد اللہ بن زبیر کا سر مینی کاٹ لیا
عبد الملک نی جانا کہ حجاج مکی جانی کو عبد اللہ بن زبیر کی مقابلہ مین تیار ہی اوسنی ایک لشکر
حجاج کی ہاتھ نامزد کرکی مکہ معظمہ کے طرف روانہ کیا حجاج اہل طائف کا رہنی والا تہا اوسنے
وہان آکے اور فوج جمع کرکے متوجہ مکہ کا ہوا اور وہان سرگرم قتال اور جدال کا ہوا
اور بالکل آداب مکہ معظمہ اور حرم محترم کی چہوڑ کی نہایت بی ادبیون اور گستاخیون پر کمر باندہی
یہان تک کہ تمام حرم محترم کو شہیدون کی خون سی رنگین کیا اور عبد اللہ بن زبیر کو بہی
سنہ بہتر یا تہتر ہجری مین شہید کیا بعد اوسکی سولی چڑہایا پہر سولی سے اوتروا کی یہودیون کی
قبرون مین ڈالدیا بعد طی کرنی اس مرحلہ کی حکومت مروانیون کی شام اور عراق اور حجاز مین
جم گئی اور جب سلطنت اونکی تراسی برس چار مہینی رہی تحریر اشتہا دہین اور صواعق محرقہ
اور امثال ماعدا لاشراط الساعۃ

